

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT
Športno treniranje – Ples

MEDOSEBNI ODNOSI MED ŠPORTNIMI PLESALCI IN NJIHOVIMI STARŠI

DIPLOMSKO DELO

MENTORICA:

dr. Mojca Doupona Topič, izr. prof.

RECENZENTKA:

dr. Meta Zagorc, doc.

KONZULTANTKA:

dr. Saša Cecić Erpič, doc

Avtorica dela:

JASNA GRADIŠAR

Ljubljana, 2007

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem dr. Mojci Doupona Topič in dr. Saši Cecić Erpič za vso izkazano strokovno pomoč in vzpodbude ob pisanju diplomske naloge.

Hvala vsem plesalkam in plesalcem, ki so si vzeli čas in izpolnili anketni vprašalnik.

Zahvaljujem se svojim staršem, ki mi v življenju vselej stojijo ob strani. Hvala za podporo in ljubezen na dolgoletni športni poti in sedaj ob pisanju diplomske naloge. Hvala starim staršem, sestri, tetam in stricem, vsak od vas je prispeval delček k mozaiku.

Predvsem pa hvala tebi Aleš in seveda tudi tebi Andreja, za vse besede, tudi tiste nad katerimi sem se hudovala, a le zato, ker sem vedela, da imata prav.

In kot pravi Luciano de Crescenzo: »Angeli smo, a le z enim krilom. Da bi mogli poleteti, se moramo objeti.«

Ključne besede: ples, športni plesalci, starši, medosebni odnosi, potreba po podpori

MEDOSEBNI ODNOSI MED ŠPORTNIMI PLESALCI IN NJIHOVIMI STARŠI

Jasna Gradišar
Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, 2007
Športno treniranje, Ples

Število strani: 107
Število preglednic: 28
Število slik: 41
Število virov: 33

IZVLEČEK

Glavni namen diplomske naloge je bilo ugotoviti kakšni medosebni odnosi vladajo med anketiranimi plesalci in plesalkami športnega plesa in njihovimi starši. Cilja raziskave sta bila tudi ugotoviti, ali med plesalci in plesalkami prihaja do statistično značilnih razlik v zaznavanju medosebnega odnosa z materjo in z očetom, ter ali obstajajo statistično pomembne razlike med dejanskim in želenim stanjem v medosebnih odnosih.

V vzorec merjencev je bilo vključenih 55 plesalcev športnega plesa, natančneje 30 plesalcev in 25 plesalk, starih od 11 do 29 let, povprečna starost je bila 16 let in pol. Največ, kar 54,5 odstotkov plesalcev je bilo starostne kategorije starejših mladincev, sledili so mladinci z 20 odstotnim deležem, člani z 14,5 odstotnim deležem in mlajši mladinci z 11 odstotki. Pionirji in mlajši pionirji v raziskavi niso sodelovali. Plesalci so bili člani šestih slovenskih plesnih klubov iz Ljubljane, Maribora, Krškega, Kopra in Nove Gorice.

Raziskava je bila izvedena s pomočjo anketnega vprašalnika o medosebnih odnosih v športu SIRQ-A(AP) (Sport Interpersonal Relationships Questionnaire, Athlete on the Athlete-Parents relationship), katerega je zasnoval Wylleman s sodelavci.

Podatki so bili obdelani s statističnim programom SPSS (Statistical Package for The Social Sciences). Obdelava podatkov je bila narejena na podlagi deskriptivne statistike. Izračunane so bile frekvence, aritmetične sredine in standardni odkloni. Razlike med plesalci in plesalkami ter razlike med dejanskim in želenim stanjem v medosebnih odnosih z materjo in očetom smo ugotavljali s pomočjo enosmerne analize variance in t-testa.

Ugotovili smo, da med plesalci in plesalkami ne prihaja do statistično pomembnih razlik v zaznavanju medosebnih odnosov z materami in očeti, ter da se kažejo statistično značilne razlike med zaznavanjem dejanskega in želenega stanja v medosebnih odnosih. Rezultati so pokazali, da imajo plesalci in plesalke športnega plesa precej odprte in pozitivne odnose z materami in očeti, v povprečju brez večjih konfliktov in sovražnosti. Da plesalci in plesalke tako od matere kot od očeta potrebujejo zmerno, ravno pravšnjo mero čustvene podpore in spodbude, in da so kar samozavestni v svojem obnašanju do matere.

KAZALO

1	UVOD	7
1.1	ŠPORTNI PLES	7
1.1.1	ORIS ŠPORTNEGA PLESA IN NJEGOVEGA RAZVOJA	8
1.1.2	PLES – ŠPORT ALI UMETNOST	12
1.2	VLOGA DRUŽINE IN STARŠEV V ŠPORTU	15
1.2.1	POJEM DRUŽINE	15
1.2.2	POMEN ŠPORTNE AKTIVNOSTI ZA OTROKOV RAZVOJ IN VZGOJO	18
1.2.3	VKLJUČEVANJE STARŠEV V OTROKOV ŠPORT IN NJIHOVA VLOGA V ŠPORTU	24
1.2.4	RAZVOJ ŠPORTNE KARIERE	28
1.2.5	STARŠI – ŠPORTNIK – TRENER	30
1.2.6	ODNOS OTROK – STARŠI	33
1.2.7	DRUŽINA ŠPORTNIKA	34
2	PREDMET, PROBLEM IN NAMEN DELA	36
3	CILJI	38
4	HIPOTEZE	39
5	METODE DELA	40
5.1	VZOREC MERJENCEV	40
5.2	INSTRUMENTI	42
5.3	ORGANIZACIJA ZBIRANJA PODATKOV	44
5.4	METODE OBDELAVE PODATKOV	44
6	REZULTATI	45
6.1	ANALIZA TRDITEV POSAMEZNIH LESTVIC	46
6.1.1	ODNOS ŠPORTNIH PLESALCEV IN PLESALK DO MATERE	46
6.1.1.1	<i>ODPRT ODNOS MED ŠPORTNIKOM IN MATERJO</i>	46
6.1.1.2	<i>ŠPORTNIKOVA POTREBA PO MATERINI PODPORI</i>	49
6.1.1.3	<i>»SOVRAŽNOST« ŠPORTNIKA DO MATERE</i>	53
6.1.1.4	<i>SAMOZAVEST ŠPORTNIKA V ODNOSU DO MATERE</i>	56
6.1.2	ODNOS ŠPORTNIH PLESALCEV IN PLESALK DO OČETA	59
6.1.2.1	<i>ODPRT ODNOS MED ŠPORTNIKOM IN OČETOM</i>	59
6.1.2.2	<i>ŠPORTNIKOVA POTREBA PO OČETOVIM PODPORI</i>	63
6.1.2.3	<i>»SOVRAŽNOST« ŠPORTNIKA DO OČETA</i>	66

6.2	ANALIZA MEDOSEBNIH ODNOSOV MED PLESALCI IN STARŠI	
	GLEDE NA SPOL PLESALCEV	69
6.2.1	RAZLIKE V ODNOSU ŠPORTNIH PLESALCEV IN PLESALK DO MATERE	69
6.2.1.1	<i>ODPRT ODNOS MED ŠPORTNIKOM IN MATERJO</i>	<i>69</i>
6.2.1.2	<i>ŠPORTNIKOVA POTREBA PO MATERINI PODPORI.....</i>	<i>72</i>
6.2.1.3	<i>»SOVRAŽNOST« ŠPORTNIKA DO MATERE</i>	<i>74</i>
6.2.1.4	<i>SAMOZAVEST ŠPORTNIKA V ODNOSU DO MATERE</i>	<i>76</i>
6.2.2	RAZLIKE V ODNOSU ŠPORTNIH PLESALCEV IN PLESALK DO OČETA	78
6.2.2.1	<i>ODPRT ODNOS MED ŠPORTNIKOM IN OČETOM</i>	<i>78</i>
6.2.2.2	<i>ŠPORTNIKOVA POTREBA PO OČETOVİ PODPORI.....</i>	<i>80</i>
6.2.2.3	<i>»SOVRAŽNOST« ŠPORTNIKA DO OČETA.....</i>	<i>83</i>
6.3	RAZLIKE MED DEJANSKIM IN ŽELENIH STANJEM V MEDOSEBNIH	
	ODNOSIH	85
6.3.1	ODNOS ŠPORTNIH PLESALCEV IN PLESALK DO MATERE	85
6.3.1.1	<i>ODPRT ODNOS MED ŠPORTNIKOM IN MATERJO</i>	<i>85</i>
6.3.1.2	<i>ŠPORTNIKOVA POTREBA PO MATERINI PODPORI.....</i>	<i>87</i>
6.3.1.3	<i>»SOVRAŽNOST« ŠPORTNIKA DO MATERE</i>	<i>88</i>
6.3.1.4	<i>SAMOZAVEST ŠPORTNIKA V ODNOSU DO MATERE</i>	<i>89</i>
6.3.2	ODNOS ŠPORTNIH PLESALCEV IN PLESALK DO OČETA	90
6.3.2.1	<i>ODPRT ODNOS MED ŠPORTNIKOM IN OČETOM</i>	<i>90</i>
6.3.2.2	<i>ŠPORTNIKOVA POTREBA PO OČETOVİ PODPORI.....</i>	<i>91</i>
6.3.2.3	<i>»SOVRAŽNOST« ŠPORTNIKA DO OČETA.....</i>	<i>93</i>
6.4	VPLETENOST STARŠEV V ŠPORT.....	94
7	RAZPRAVA	96
8	SKLEP.....	101
9	LITERATURA.....	105

1 UVOD

1.1 ŠPORTNI PLES

Ples ima v Sloveniji bogato tradicijo in tudi velike mednarodne tekmovalne uspehe. Vedno večja domača in mednarodna konkurenca zahtevata vedno bolj natančno, sistematično in strokovno delo z mladimi plesalci ter vedno bolj interdisciplinaren, celovit pristop k tej športni panogi. Tako se kineziološka znanost prepleta s psihološkimi, sociološkimi in z drugimi znanostmi, vse z namenom »izdelati« plesni par za sam svetovni vrh (Zaletel Černoš, 2002).

Vrhunski rezultat je odvisen od prirojenih dispozicij, vsestranskega razvoja ustreznih gibalnih sposobnosti, pravočasne specializacije, sistematičnega treniranja (telesne, psihične, duhovne priprave), vloge staršev oziroma družine, trenerja in strokovnega tima, kolektiva, kluba, socialnega okolja, kulture, statusa panoge, lokalne in državne organiziranosti, medijske odmevnosti, interesov gospodarstva, industrije, modnih trendov ter svetovne politike v plesnem svetu (Zagorc, Petrović in Miladinova, 2005).

Vsakemu športniku, tudi plesalcu, sta trening in tekma do neke mere sredstvo lastnega izražanja in potrjevanja. Gre za način življenja in dela, način mišljenja, odrekanja, hotenja. Gre za stopnjevanje in napredovanje v nekaterih motoričnih, funkcionalnih in psihičnih sposobnostih, za izgrajevanje in izpopolnjevanje določene tehnike, pa tudi za umsko, moralno in duhovno zorenje športnika v vrhunskega tekmovalca in umetnika (Zagorc, 2000).

Eden izmed ciljev v vsaki tekmovalni dejavnosti, tudi v športnem plesu, je rezultat. Vedno znova predstavlja izziv, bodisi za športnika, tekmovalca, bodisi za trenerja oziroma za vse tiste, ki v procesu ustvarjanja tekmovalnega rezultata sodelujejo. Tako plesalci s treningom stremijo k vedno boljšim rezultatom. Svoje gibanje trenirajo do te mere, ko pred gledalčevimi očmi zasije v svoji lahkotnosti, perfekciji, skladnosti, sozvočju, univerzalni lepoti. V plesu plesalec teži k absolutni popolnosti gibanja, kar predstavlja neko prestopanje meja; je zlitje s soplesalcem, je zlitje z glasbo, je nadzavedanje prostora in časa (Zagorc, 2000).

V plesu je ključnega pomena za uspeh tudi odnos med plesnima partnerjema, njuno doživljanje sebe in drug drugega. Komuniciranje, medsebojno sprejemanje in konstruktivno reševanje problemov so kategorije, ki še kako pripomorejo k uspešnosti na treningu kot tudi na nastopu in tekmovanju (Zaletel Černoš, 2002).

1.1.1 ORIS ŠPORTNEGA PLESA IN NJEGOVEGA RAZVOJA

Zagorčeva (2001) piše, da je želja po ritmičnem gibanju povezana z instinktom po druženju, po socializaciji in jo najdemo pri vseh človeških bitjih. Razčlenitev 3000 znanih kultur (Doupona in Petrović, 2000) je pokazala, da sta med osemdesetimi skupnimi značilnostmi vseh šport in ples, ali bolje rečeno izrazna gibalna ustvarjalnost. Šport in tudi ples sta torej biotična in socialna potreba človeka.

Športni ples je zvrst plesa, ki se je razvila iz družabnega plesa na prehodu v 20. stoletje in postaja vse bolj zanimiva športna disciplina. Športni ples vedno hitreje sledi trendom drugih športnih disciplin v smislu razvoja in nadgradnje posameznih motoričnih sposobnosti, ki omogočajo vrhunske rezultate.

Vsako obdobje, skozi katerega se je razvijalo človeštvo, je pustilo pomembne sledi, katerih vpliv čutimo še danes. Tako se je razvijal, spreminjal in dopolnjeval tudi razvoj športnega plesa.

Nekakšno prvo svetovno prvenstvo v družabnem plesu je bilo že leta 1909 v Parizu v organizaciji enega najbolj znanih francoskih plesnih učiteljev Camilla de Rhynala, ki je pomenilo zametek plesnih tekmovanj, kot jih poznamo danes.

Sodobni športni ples se je oblikoval v dvajsetih letih prejšnjega stoletja. Angleži so novi val plesov iz Amerike sprejeli in jih standardizirali ter oblikovali do te mere, da je bilo leta 1922 v Londonu že organizirano prvo uradno svetovno prvenstvo. Tekmovali so v standardnih plesih, po letu 1950 pa še v latinsko-ameriških plesih. Angleži, ki so prednjačili tako v razvoju športnega kot družabnega plesa, so skrbeli za razvoj same tehnike plesanja, ki je postajala vse

bolj natančna, kompleksna. Nov stil je bil opredeljen kot tesen telesni kontakt, »eno telo s štirimi nogami«. Značilen angleški stil še danes prevladuje med standardnimi plesi.

Pri nas sta bila za razvoj plesa zaslužna zlasti plesna mojstra Adolf Jenko, ki velja za pionirja plesne vzgoje, tekmovalnega plesa in celotne plesne kulture več generacij zapored in je nedvomno nestor plesa v naši deželi, ter Ludvik Simončič, ki je deloval večinoma na Štajerskem.

Športni ples je danes eden najlepših dvoranskih športov in sodi med najbolj zahtevne športne panoge. V Sloveniji pod športni ples prištevamo tri različne plesne zvrsti: standardne in latinsko-ameriške plese, rock'n'roll in show plese. Med standardne in latinsko-ameriške plese uvrščamo deset tekmovalnih plesov, in sicer pet standardnih in pet latinsko-ameriških.

V skupino standardnih plesov sodijo angleški valček, tango, dunajski valček, slowfox in quickstep. Po izvoru jih delimo v tri skupine: angleški in dunajski valček sta evropskega izvora, slowfox in quickstep prihajata iz Severne Amerike in tango, ki je argentinskega izvora.

Tehnika modernega plesanja je sad dolgoletnega dela predvsem angleških strokovnjakov. Ti so ustvarili značilen stil; naraven, lahкотen, neprisiljen. Plesi so bolj umirjenega značaja in se plešejo v zaprti plesni drži. Plesalka in plesalec sta v stalnem telesnem stiku drug z drugim in plešeta po navidezni krožnici po prostoru, v nasprotni smeri urinega kazalca. Odlikujejo se po plavajoči breztežnosti, ritmično menjajočimi se gibalnimi sekvencami in hitrimi reakcijami v gibanju. Alex Moore, sloviti angleški plesalec in trener, je opredelil angleški stil kot »maksimalno gibanje povezano z lahkotnostjo«, Alf Davies pa pravi, da je »angleški stil največ gibanja s čim manj vidnega napora« (Zagorc, 2000). Skratka gre za lahkotnost gibanja, ki večkrat ustvarja iluzijo lebdenja.

Angleški valček je mehak in valovit, pozna dvig in spust. Tango se od ostalih standardnih plesov močno razlikuje. Je ples nasprotij, z odrezavimi gibi in trdoto na eni strani in izredno mehko in sentimentalno zadržanim gibanjem na drugi stani. Osnovno gibanje ne pozna dviga in spusta. Tudi drža je nekoliko drugačna. Dunajski valček je v 19. stoletju slovel kot »kralj« vseh plesov in so ga plesali po celi Evropi. Danes je zanj značilno enakomerno vrtenje plesnega para naokoli po plesišču z izmenjavo levih in desnih obratov. Pozna dvig in spust, ki je nekoliko nižji kot pri počasnem valčku. Slowfox odlikuje neprekinjeno, enakomerno

gibanje, kjer so vsi koraki enako dolgi. Značilen zanj je »swing« telesa. Quickstep je veliko hitrejši od ostalih standardnih plesov. Značilni zanj so chasse koraki, vrsta lahkotnih poskokov, hopsov, charleston korakov in hitrih obratov. Odlikuje ga izjemna lahkotnost, kot da bi se par gibal nad tlemi, kar pa zahteva izredno prefinjenost in usklajenost plesnega para.

Med latinsko-ameriške tekmovalne plese prištevamo sambo, cha-cha-cha, rumbo, passo doble in jive. Zagorčeva (2001) razlaga, da so se ti plesi razvili v Braziliji in na Kubi, večinoma ob prihodu kolonialistov. Največkrat so mešanica plesnih ritmov in korakov, ki so jih prinašali afriški črnci, južnoameriški Indijanci in evropski beli priseljenci. Črnci so začeli privzemati melodijo Špancev in Portugalcev, vse se je pomešalo z ritmi Latinske Amerike in njihovimi nenavadnimi ritmičnimi instrumenti (claves, marakas ...). Jarc Šifrar (2001) je plese po izvoru razdelila v tri skupine: samba, cha-cha-cha in rumba so plesi Latinske Amerike, jive prihaja iz Severne Amerike in passo doble izvira iz Španije.

Za razliko od standardnih plesov jih plešemo največkrat v odprti plesni drži, ki omogoča več izraznosti tako plesalcu kot plesalki, vendar je »partnering« tudi v tej zvrsti plesov odločilnega pomena za karakterizacijo posameznega plesa. Tehnika se od plesa do plesa razlikuje, ravno tako tudi temperament in plesni izraz.

Samba je tipičen brazilski ples, radosten, vesel, razigran, kjer prihaja do izraza gibanje z boki. Ima značilno gibanje »bounce«, ki ima svoj izvor v medenici, ter v gibanju stopal in kolen. Cha-cha-cha je nastal leta 1953 v Havani na Kubi. Je ritmično prefinjena zvrst plesa z izrednim temperamentom in značilnim bočnim gibanjem. Značilen zanj je chasse korak, kateremu sledi korak naprej-nazaj ali nazaj-naprej, izveden na mestu. Rumba je ples snubljenja, ljubezenski ples. Ima veliko skupnih značilnosti s cha-chajem; gibanja bokov, kolen in stopal so podobna, le v drugačnem ritmu, je navidezno počasen ples. Passo doble ponazarja bikoborbo. Je zahteven in izredno slikovit ples, kjer plesalka predstavlja rdečo ruto, s katero toreador - plesalec izziva bika. Je živahen ples s poudarjenim ritmom in primesmi flamenca. Jive je posledica prodora jazza in swinga po letu 1930. Je živahen, lahkoten ples, za katerega je značilno izrazito gibanje kolen.

V vseh plesih prihaja do izraza sposobnost plesalcev za interpretacijo glasbe, za podoživljanje njenega bistva in za predstavitev gibanja, ki sproža v gledalcih čustvena doživetja lepega (Zagorc, 2000). Plesalec in plesalka ob plesni glasbi izvajata vrsto zapletenih in tehnično

zahtevnih plesnih figur, povezanih v koreografsko celoto. Vsak ples ima svoj izbor plesnih figur, karakter in svoj stil, ki ga plesni par pokaže na čim bolj izviren in ustvarjalen način. Poleg prirojenega občutka za ritem je potrebna izredna koordinacija, sposobnost za ohranjanje ravnotežja, velika gibljivost, ki pogojuje izvajanje gibov z velikimi amplitudami. Dokaj natančna tehnika ločuje virtuozne plesalce od povprečnih, pravilna in lepa drža, izkoriščanje celotne plesne površine pa skozi iluzijo lahkotnosti dodaja čar dobremu plesalcu.

Športni ples je na prehodu v tretje tisočletje v Sloveniji doživel izreden razvoj, tako na področju množičnosti kot na področju vrhunskih dosežkov. V različnih raziskavah se pojavlja med prvimi desetimi športnimi panogami.

V Ameriki kot tudi v državah Evrope, kot so Nemčija, Anglija, Avstrija, Italija, Španija, Hrvaška in tudi pri nas, v zadnjem času k večji popularnosti latinsko-ameriških in standardnih plesov prispevajo televizijske oddaje pod naslovom »Zvezde plešejo«, kjer znane osebnosti trenirajo plesne korake pod budnim očesom profesionalnih plesalcev ter se nato v paru z njimi pomerijo med seboj, gledalci pred televizijskimi sprejemniki pa glasujejo in na koncu skupaj s sodniki izberejo zmagovalni par.

1.1.2 PLES – ŠPORT ALI UMETNOST

Že vrsto let trajajo v svetu in pri nas razprave o tem, ali spada športni ples med športne panoge ali pod zvrsti umetnosti. Nemci ga uvrščajo med šport in se zavzemajo, da bi postal olimpijska disciplina, Angleži se nagibajo bolj k umetnosti, v Sloveniji pa si vodilni v plesu prizadevajo, da bi športni ples doumeli kot »most« med športom in umetnostjo. Sodobna telesna priprava plesalca je stvar športne stroke. Tekmovalni ples sodi v skupino t. i. monostrukturnih kompleksnih konvencionalnih estetskih športov, med katere uvrščamo tudi drsanje, kotalkanje, športno ritmično gimnastiko, orodno gimnastiko, umetnostno plavanje, balet na smučeh, aerobiko itd., vendar se prav ples zaradi svojih zgodovinskih, izvornih komponent v največji meri zajeda v področje umetnosti (Zagorc, Zaletel, Škofic - Novak, Tušak in Golja, 1999).

Vsem estetskim športom je skupna izrazna komponenta, ki se kaže v posameznikovem načinu gibanja, sposobnosti interpretacije glasbe, podoživljanju njenega bistva in čustvenega doživljanja ... Ples je za plesalca in tudi za gledalca neko estetsko sporočilo. Ples kot ekspresija človeka je najstarejša oblika umetnosti. Prvinski človek je plesal ob vsaki priložnosti: ob sreči, žalosti, strahu, ob sončnem vzhodu, smrti, rojstvu, itd. Gibanje v plesu mu je pomagalo poglobiti svoje občutke. Za mnoge teoretike umetnosti je ples najbolj vzvišena, najbolj občutljiva in najlepša umetnost. Ples obstaja od vekomaj in za vedno. Že od nekdaj je bil povezan z drugimi umetniškimi zvrstmi. Ljudje so ples opevali, opisovali, naslikali, ga skušali ovekovečiti, iztrgati pozabi.

Curt Sachs v knjigi Svetovna zgodovina plesa (1997) pravi, da je ples mati vseh umetnosti. Glasba in pesništvo obstajata v času, slikarstvo in arhitektura v prostoru, ples pa živi hkrati v času in prostoru. Ustvarjalec in stvaritev, umetnik in njegovo delo so združeni v enem. Človek v plesu ustvarja z lastnim telesom. Filozofa James Fliebman in Thomas Munro (Zagorc, Zaletel idr., 1999) sta ples uvrstila med sedem zvrsti umetnosti. Pravita, da je ples umetnost gibanja človekovega telesa. V umetnosti človek prestopa meje svojega fizičnega bivanja in se vpenja v stvarstvo samo.

Športni ples se v marsičem razlikuje od drugih športnih zvrsti, čeprav je trenirano telo skupni instrument vsem. Anthony (1968, v Zaletel Černoš, 2002) opisuje razliko med tipi gibanja v športu takole: V večini športov obstaja jasen, enostaven cilj; doseči gol ali priti do točke.

Kakršenkoli estetski element je popolna slučajnost glede na osnovni cilj. Medtem ko je pri nekaterih športih, kamor sodi tudi ples, glavni cilj estetski; izvesti »lep« ali »umetniški« gib. Od sodnikov se izrecno zahteva, da ocenjujejo skladnost, občo lepoto, eleganco, ritem in preciznost, harmoničnost in »dovršeno artistično izvedbo« tekmovalca. Sodniki imajo v plesu pomembno vlogo, saj s svojimi odločitvam vplivajo na sam razvoj tekmovalnega plesa.

Poleg umetnostne komponente pa športni ples zahteva tudi izredne anaerobne in aerobne sposobnosti. Intenzivnost posameznih plesov je izredno visoka, hkrati pa je potrebno v posameznem kolu tekmovanja zaplesati vseh pet plesov. Na velikih tekmovanjih je potrebno do finala zdržati vsaj 4 do 5 takšnih »serij«. Zato potrebujejo plesalci veliko kondicijsko pripravljenost, predvsem vzdržljivostno moč in veliko aerobno sposobnost.

Traut (Zagorc, 2000) je v raziskavi, narejeni na športnih plesalcih, ugotovil, da pri quickstepu doseže pulz 192 in več udarcev na minuto. Jaray in Wanner pa, da pri večini latinsko-ameriških plesov na tekmovanju pulz doseže tudi do 210 udarcev na minuto. Do podobnih rezultatov so v raziskavi, narejeni na slovenskih reprezentantih v športnem plesu, prišli tudi Friedl, Karpljuk in Zagorc (Zagorc, 2000), kjer so povprečni pulzi vseh desetih plesov znašali 185 udarcev na minuto in zlasti v jiveu in quickstepu presegli 200 udarcev na minuto.

Hollmann in Hettinger (Zagorc, 2000) sta merila porabo kisika pri plesalcih in ugotovila, da bi na podlagi dobljenih rezultatov le-te lahko primerjali s tekači na srednje proge, plavalci, kolesarji in smučarskimi tekači.

Ples kot estetski šport teži k popolnosti tudi glede morfoloških lastnosti, saj je zaželeno »lepo« telo kot inštrument plesalke oziroma plesalca. Majhen odstotek podkožnega maščevja, nekoliko poudarjene longitudinalne razsežnosti (tanke in dolge mišice) in manjši premeri sklepov ter obsegi okončin dajejo videz vitkega in gracioznega telesa plesalk, medtem ko je pri plesalcih poleg naštetega poudarek tudi na nekoliko povečani mišični masi, ki je še vedno v sozvočju z gracioznostjo njihovega plesnega gibanja. Zagorc in Zaletel (1996, v Zagorc, Petrović in Miladinova, 2005) sta na vzorcu plesalk in plesalcev, članov državne reprezentance, ugotovili, da je povprečni odstotek podkožne mase plesalcev 8 %, plesalk pa 15%.

Ples vpliva bolj kot marsikateri drug šport na srčno-žilni in dihalni sistem, na sistem okostja in mišičja in še posebej na celoten živčni sistem. Športni ples ima kompleksen vpliv, tako na telo kot na duševnost in duhovnost (Zagorc, 2000).

Zagorčeva (2001) pravi, da je ples obvladovanje ravnotežja do popolnosti, je igra ravnotežja, je preciznost v odnosu na svoj lasten gib, v odnosu do partnerja in do ritma glasbe. V plesu prihaja do izraza hitrost, sposobnost izvedbe hitrih in zapletenih gibanj. Nadalje je potrebna nadpovprečna gibljivost, ki pogojuje amplitude gibov, lahkotnost in lepoto giba. Ne moremo zanemariti agilnosti, sposobnosti orientacije v prostoru in koordinacije celega telesa. Gre za posebno prožnost telesa, ki jo pogojuje hkratnost moči, hitrosti, gibljivosti, koordinacije in predstavlja harmonijo v gibanju.

Za gledalca pa je ples neko estetsko sporočilo, kajti plesalec sporoča čutno, čustveno, miselno oblikovano vsebino in išče odziv v njem. Zlasti v tem segmentu je ples del umetnosti, saj je »nosilec lepega« v plesu oblikovanost giba v času in prostoru podkrepljen z močjo izraza in pristnostjo doživetja (Zagorc, Zaletel idr., 1999).

V plesu se zlivata umetnost in šport. Mogoče je prav neopazno prehajanje njegova bistvena značilnost.

1.2 VLOGA DRUŽINE IN STARŠEV V ŠPORTU

1.2.1 POJEM DRUŽINE

Družina je živa, spreminjajoča se primarna družbena skupina, na katero vplivajo številni dejavniki, kot so socialne, kulturne, politične spremembe, geografski, demografski trendi, gospodarski razvoj, ekonomske krize, vojne, nezaposlenost, migracije, tehnološke inovacije itd. (Velikonja, 2002, v Tušak in Tušak, 2003). Na vse te spremembe se družina odziva, lahko pa jih tudi sama sproža. Mnogi avtorji so se trudili podati čim boljše definicijo družine.

Žmuc Tomorijeva (1988, v Tušak, Tušak in Tušak, 2003) navaja, da je družina pomemben referenčni okvir moralnega oblikovanja posameznikove osebnosti in dejavnik človekove socializacije in individualizacije. Je sistem z nekim notranjim dogajanjem, ki je ves čas v obojestranskem stiku z vsem, kar se godi v njegovem okolju.

Družina je naravna in družbeno ekonomska skupnost staršev in otrok, celota medsebojnih odnosov, ki temeljijo na ljubezni, tovarištvu, zaupanju in spoštovanju in ki nastane bodisi z rojstvom ali posvojitvijo otroka. Družina je kot most med posameznikom in družbo, je tisto družbeno okolje, v katerem se otrok najprej giblje, v katerem dobi temeljne vzorce (pravila) za obnašanje, čustvovanje, osnove jezika, kulture ter sposobnosti izražanja in mišljenja (Goldner Vukov, 1988, v Tušak, Tušak in Tušak, 2003).

Čaćinovič Vogrinčičeva (1992, v Tušak, Tušak in Tušak, 2003) vidi družino kot interakcijski sistem, ki ga uravnavajo zakonitosti homeostaze oziroma pozitivnega in negativnega feedbacka, vzpostavljanje meje, podsistemi moči in hierarhija.

Uletova (1995, v Tušak, Tušak in Tušak, 2003) pa pravi, da je družina skupaj s svojo sorodstveno mrežo sociokulturna institucija, v kateri se na poseben način povezujejo individualna svoboda in socialna vezanost, normativnost in spontanost. Družina se od vseh drugih institucij, v katerih človek živi in jim pripada, razlikuje po tem, da je stalno prisiljena reagirati na potrebe drugih družinskih članov in članic.

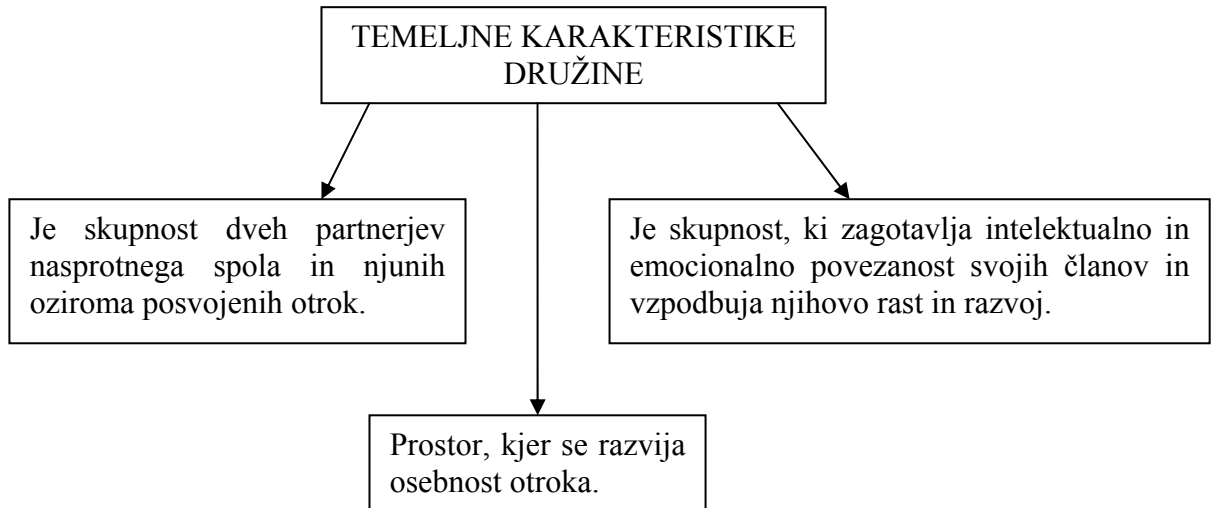
Lukasova (1993) govori o družini kot zarodni celici vsega človeškega življenja, je središče življenja. Družina je več kot samo vsota njenih članov. Je gravitacijsko središče ljubezni, ki v veselju in trpljenju priteguje tiste, ki pripadajo drug drugemu, jim daje varnost in zatočišče, jih vzpodbuja in ščiti, hrani in varuje, spremlja od rojstva do smrti.

Tako kot v življenju samem, moramo tudi v družini najti smisel. Dojeti smisel v družini pomeni spoznati, da drug drugega potrebujemo in da smo drug drugemu potrebni. Brez tega spoznanja postane družina brezsmiselna in neznosna. Postati koristen družini je nedvomno najlepša izpolnitev smisla človeškega bivanja. Družina je skupnost, morda najtesnejša in najintimnejša, ki kot takšna nudi posamezniku priložnost, da se prek izpolnjevanja družinskih nalog prebije do eksistence, izpolnjene s smislom. Družina je načeloma kraj, kjer ljubezen prehaja v dejanja, kjer človek živi, s tem, da živi za nekoga, da živi drug za drugega, kraj, kjer človek vsak dan uresničuje več kot samega sebe (Lukas, 1993).

Doupona in Petrović (1996, 2000) pišeta, da je otrok tisti nukleus, ki zakonsko zvezo ali drugo neformalno obliko skupnega življenja moškega in ženske opredeljuje kot družino. Otroku naj bi bil celo tako pomembna entiteta družine, tudi če je posvojen, da se pojem družina ohrani, tudi če enega od staršev ni. Človek je že od rojstva naprej zaradi biološke nesamostojnosti vezan na skupino. V začetku je to ožja družina, nato pa različne družbene skupine, od katerih v procesih socializacije prevzame obnašanje, navade, govorjenje, obveznosti, kulturo, itd.

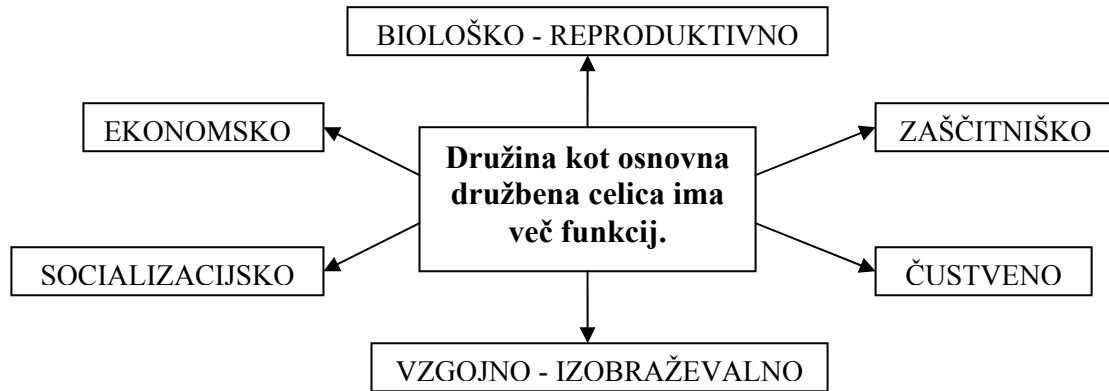
Družina je svet, življenje, človeštvo in družba v malem. Je edinstvena celica, kjer se spletajo temeljne vloge človeškega bitja, spolne in generacijske. Je mikrokozmos človeškega makrokozmosa (Musek, 1995, v Tušak in Tušak, 2003).

Kratke in pregledne definicije družine ni. Razlogi za to so predvsem v obstoju različnih tipov družin. Vsak tip družine pa ima popolnoma specifične značilnosti. Drug razlog pa je še spreminjanje družine v času in zahtevah. Organizacija združenih narodov je definicijo zastavila široko in v njo vključila vse tipe družinskega življenja: Družina je skupina oseb, ki skrbi za otroke oziroma je skupina oseb, ki jo zakonodaja ali praksa posameznih držav prepozna kot družino (Tušak in Tušak, 2003).

Tomorijeva (1994, v Tušak, Tušak in Tušak, 2003) pravi, da funkcionalna družina izpolnjuje predvsem naslednje naloge:

- svojim članom daje možnost razvoja zaupanja vase in v druge ljudi,
- nauči jih navezovati pomembne čustvene odnose z drugimi,
- oblikuje stvarno samopodobo,
- razvija sposobnosti za prevzemanje odgovornosti, za prilagajanje svojih potreb potrebam drugih ljudi,
- nauči izražanja sebe in komunikacijskih spretnosti,
- nauči prisluhniti, sprejemati in izražati svoja čustva na način, ki je drugim razumljiv in sprejemljiv,
- svoje člane nauči kako ravnati v stiskah, jih reševati in obvladovati,
- uči sposobnosti obvladovanja stresa,
- nauči prilagodljivosti spreminjajočim se zunanjim okoliščinam,
- uči samostojnega opredeljevanja in odločanja,
- uči spretnosti za različne praktične dejavnosti,
- uči upoštevanja omejitev, ki jih določa stvarnost,
- nauči dejavnega odzivanja na priložnosti, ki omogočajo neprestan osebnostni razvoj,
- družinski člani v njej se naučijo pripadnosti večji skupini.

Družina ni le osnovna celica vsake družbe, kot pravijo sociologi, ampak je po besedah Križmana (Bergant, Jemec in Kermelj-Dobnik, 1995) predvsem prihodnost vsake družbe. Z življenjskimi navadami, pridobljenimi v družini, se neka družba krepi, napreduje, ali pa lahko stagnira in propade.

1.2.2 POMEN ŠPORTNE AKTIVNOSTI ZA OTROKOV RAZVOJ IN VZGOJO

Dandanes se človek vse bolj zaveda pomembnosti športnega udejstvovanja. Številne raziskave potrjujejo, da vsakodnevna telesna aktivnost pripomore k boljši kvaliteti življenja, k boljšemu splošnemu počutju, pomaga pri uravnavanju telesne teže, vpliva na zdravje srčno-žilnega ter dihalnega sistema in še bi lahko naštevali.

Razlogov, zakaj se ljudje začnejo ukvarjati s športom, je mnogo. Če se osredotočimo na šport otrok in mladih, pa imajo starši kot otrokovi glavni socializatorji, gotovo ključno vlogo, da posameznik začne gojiti šport kot sestavni del življenja, kot sredstvo, ki motivira, koristi in tudi osrečuje. Družina je prvi socialni sistem, v katerem otrok živi in ki s svojimi značilnostmi vpliva na osebnost otroka v vseh stopnjah njegovega razvoja. Moralna načela, vrednote, cilji, prepričanja in pričakovanja staršev se prenesejo na otroka in postanejo del otrokovih osebnih ciljev, vrednot, pričakovanj in prepričanj (White, 2007). Kot pravi Doupona Topič (2007): »Otroci so naše ogledalo.«

Glede na veliko vlogo družine lahko rečemo, da ima že komaj rojeni otrok veliko večje možnosti, da poseže po športu kot obliki življenja, če mu starši v novi družinski skupnosti predstavljajo ustrezen model športnega delovanja. Če je okolje, v katerem otrok odrasča, naravnano v prid športa in telesne aktivnosti, je velika verjetnost, da si bo otrok ustvaril pozitivne vzorce, ki bodo kasneje vplivali na njegov razvoj in življenje. V družinah, kjer gojijo športne aktivnosti, so pri otrocih bolj opazne sposobnosti, kot so vztrajnost, discipliniranost, natančnost, zaupanje v samega sebe, strpnost, potrpežljivost, zdrava tekmovalnost ter spoznanje, da se je treba potruditi, če hočemo doseči cilj (Bergant, Jemec in Kermelj-Dobnik, 1995). Skozi športno udejstvovanje se otroci učijo konstruktivnega in učinkovitega reševanja problemov, odgovornosti, prilagajanja, sodelovanja, podrejanja pravilom in moralnega vedenja. Porazi, ki so sestavni del športa, pa otroke učijo, kako se soočiti z neuspehom in se iz njega kaj naučiti (Cecić Erpič, 2005).

Vzgoja otroka je osrednja naloga staršev, h kateri lahko veliko pripomoremo tudi preko skupne športne aktivnosti. V zgodnjem otroštvu, ko pri otroku razvijamo predvsem osnovno motoriko, ima vpletenost družine v razno razne športne igre in motorične naloge velik pomen. Če otrok v tem obdobju ne osvoji določenih gibalnih principov, je te pomanjkljivosti kasneje zelo težko nadoknaditi. Poleg motoričnih sposobnosti pa se v tem času razvija otrokova osebnost. Kropelj in Videmšek (2002) zatrjujeta, da le ustvarjalno, heterogeno in stimulatивно okolje omogoča optimalen razvoj otrok. Ameriške raziskave kažejo, da so otroci, katerih matere so športno aktivne, dvakrat bolj aktivni v primerjavi z vrstniki, katerih matere se s športom ne ukvarjajo. Vpliv očetov pa je še nekoliko večji, saj so otroci, ki imajo aktivne očete, kar triinpolkrat bolj aktivni od tistih, čigar očete niso športno aktivni. V družinah, kjer sta športno aktivna oba starša, pa so otroci tudi do šestkrat bolj aktivni v primerjavi z otroki, ki imajo športno neaktivne starše (Kropelj in Videmšek, 2002).

Schlasenhauf (Tušak in Tušak, 2003) je ravno tako prišel do ugotovitev, da so bili pri otrocih, ki se niso ukvarjali s športom, tudi starši pretežno neaktivni. Hkrati pa je kar 43 odstotkov otrok športno aktivnih staršev izbralo isti šport kot njihovi starši.

Videmšek, Posega in Karpljuk (2006) so na podlagi odgovorov staršev 5 do 12 let starih otrok, ki so se ukvarjali z alpskim smučanjem, ugotovili, da so vsi anketirani starši znali smučati, polovica očetov pa je včasih celo trenirala, kar ponovno nakazuje, da športna aktivnost staršev lahko vpliva na izbiro športa, s katerim se otrok ukvarja.

Starši na otrokovo športno socializacijo vplivajo tako direktno kot indirektno. Direktno nanj vplivajo z lastno športno aktivnostjo, otroku dajejo zgled, indirektno pa nanj vplivajo preko lastnega vrednostnega sistema in prepričanj o pomembnosti športnega udejstvovanja in otrokove kompetence v športu (Bois, Sarrazin, Brustad, Trouilloud in Cury, 2005).

Dežman in Dežman (1985, v Kroje in Videmšek, 2003) menita, da otrok ne more doseči optimalnega razvoja v skladu s svojimi dispozicijami, če je v predšolskem obdobju prepuščen le vplivom družinskega okolja. Otroke naj ne bi prepustiti le nesistematičnemu delovanju in spontanemu učenju v krogu družine, temveč naj bi jih vključili v različne organizirane športne dejavnosti. Kroje in Videmšek (2003) sta naredili raziskavo na štiri- do šestletnih otrocih iz ljubljanskih vrtcev, ki je pokazala, da se polovica otrok pri tej starosti še ne ukvarja z nobeno športno dejavnostjo ter da se jih le četrtina ukvarja s športno vadbo organizirano.

Družine, ki žive kvalitetno v smislu športnega udejstvovanja, so na najboljši poti, da bodo njihovi člani srečni in ustvarjalni kot posamezniki, kot deli harmonično razvijajoče se družine in kot pomembni ustvarjalci celotne družbene skupnosti. Aktivno športno udejstvovanje naj bi tudi pomembno vplivalo na intelektualni razvoj, kar pomeni izjemno vrednoto in enega od ciljev ukvarjanja s športom. Take družine imajo veliko možnosti, da se izognejo mnogim travmam ob stranpoteh mladih (Bergant, Jemec in Kermelj-Dobnik, 1995).

Raziskave kot tudi praksa so pokazale, da je prav pravilno usmerjena in redna športna dejavnost za otroke in mladino ena najbolj uspešnih, če ne sploh najuspešnejša oblika preprečevanja in tudi terapije raznovrstnih oblik socialno neprilagojenega ali celo kazensko sankcioniranega vedenja mladih (Doupona in Petrović, 2000).

Pomemben dejavnik, ki vpliva na vključevanje otrok v športne aktivnosti, je tudi izobrazbena struktura staršev. Izobrazba vpliva na to, kakšno mnenje imajo starši o športni aktivnosti, posledično pa višja izobrazba v večini primerov pomeni tudi boljši materialni položaj družine. Starši lahko tako namenijo več sredstev za športne aktivnosti svojih otrok, jim nudijo raznovrstno, bolj kakovostno športno opremo in jih s tem dodatno motivirajo in animirajo. Tušak in Bednarik (2002, v Tušak in Tušak, 2003) sta ugotovila, da športniki večinoma izhajajo iz ekonomsko višjega razreda, njihovi starši pa so nadpovprečno situirani in imajo praviloma višjo izobrazbo. Rarick (Tušak in Tušak, 2003), ki je analiziral motorične

sposobnosti deset do enajstletnih otrok pa je ugotovil, da imajo najbolj sposobni učenci pretežno starše srednje izobrazbe, bolj športno aktivne starše in več športne opreme na domu.

Naslednji dejavnik je okolje. Različna okolja nudijo družinam drugačne možnosti ukvarjanja s športom. Na športno aktivnost vpliva izbira vadbenih prostorov, opreme in programov, kar je pomembno za dolgoročno ukvarjanje z določenimi aktivnostmi. Patriksson (1981, v Tušak in Tušak, 2003) je ugotovil, da je stopnja sodelovanja pri športu odvisna od okolja: športni prostori, oprema in prevoz na športne terene. Vloga staršev naj ne bi bila v trudu po aktivnem vplivu, ampak v podpori otrokom in v zagotavljanju okolja, ki vzpodbuja fizično aktivnost (npr. denar za članarino, prevoz na teren ...). Sallis idr. (1992, v Tušak in Tušak, 2003) so ugotovili, da je bil ravno prevoz s strani staršev najbolj dosledno povezan z otrokovo fizično aktivnostjo.

Do razlik prihaja tudi glede na to, ali družina živi v mestu ali na vasi, stanujejo v bloku ali hiši. Družine, ki živijo v mestih, imajo večjo ponudbo različnih športnih aktivnosti, medtem ko so na vasi možnosti ukvarjanja z različnimi športi omejene. Razlike so v sami infrastrukturi. Podeželje v večini primerov nima ustreznih športnih površin, medtem ko je le teh v mestih vedno več. Z izgradnjo novih športnih objektov v mestih pa se hkrati povečuje tudi pestrost športne ponudbe. Pestrost ponudbe na vasi ne bo nikoli takšna kot v mestnih središčih, saj se podeželje po številu uporabnikov različnih športnih storitev razlikuje tako v številčnem kot finančnem pogledu.

Kropej in Videmškova (2002) pišeta, da se starši iz mestnega okolja bolj zavedajo pomena organizirane športne vadbe za otroke in jih v večji meri vodijo na vadbo kot starši iz vaškega okolja, katerih otroci so na splošno manj dejavni v primerjavi z mestnimi otroki. Navajata (2003), da v mestnem okolju 64 odstotkov družin preživlja počitnice aktivno ter hkrati ugotavljata, da v vaškem okolju večina družin (51 odstotkov) preživlja počitnice pasivno.

Kropej in Videmškova (2002) pišeta, da imajo starši neposreden vpliv na nekatere dejavnike, ki lahko povečujejo športno aktivnost njihovih otrok, in sicer: športna dejavnost staršev, aktivno preživljanje družinskih počitnic, navajanje otroka na družbo in starševsko pozitivno mnenje o športu.

Ugotavljata naslednje:

- da matere kažejo večji interes za otrokovo športno udejstvovanje,
- pomembnost okolja, v katerem družina živi (otroci, ki živijo v mestih in otroci, ki živijo v bloku, so bolj športno aktivni, saj so se primorani igrati na igriščih),
- da starejši starši in samohranilci posvečajo športni aktivnosti svojih otrok več časa, vendar ne v organiziranih oblikah,
- da ima socialni status pomemben vpliv na športno aktivnost (starši z višjo izobrazbo in boljšim finančnim položajem nudijo otroku večje možnosti za športno udejstvovanje),
- da so bolj družabni otroci po navadi tudi bolj športno aktivni in se tudi pogosteje vključujejo v organizirane športne dejavnosti,
- da športno aktivni starši pozitivno vplivajo na aktivnost otrok, jih spodbujajo in jim predstavljajo vzor.

Starši, po mnenju nekaterih raziskav predvsem očetje, naj bi bili tisti, ki otroka seznanijo z različnimi športnimi panogami. Govorimo o *socializaciji za šport*, kar pomeni, da otroka navdušimo za šport oziroma ga uvedemo v neko športno aktivnost, medtem ko gre pri pojmu *socializacija v športu* za sprejemanje pravil, navad, načinov obnašanja, značilnih za določeno športno skupino.

Dohnal (1997) piše, da so pobudniki za športne aktivnosti v družini očetje in otroci. Za očete naj bi telesna aktivnost predstavljala pozitivno življenjsko vrednoto, medtem ko naj bi jo matere oziroma ženske smatrale za nepotrebno.

Doupona in Petrović (1996, 2000) pa podobno kot Kropelj in Videmšek pišeta, da naj bi bile predvsem matere tiste, ki se zavzemajo za športno aktivnost v okviru družine, medtem ko se očetje raje ukvarjajo s športno rekreacijo s prijatelji in z znanci.

Bois, Sarrazin, Brustad, Trouilloud in Cury (2005) so na vzorcu povprečno devet let in pol starih otrok in njihovih staršev ugotovili statistično pomembno korelacijo med fizično aktivnostjo mater in fizično aktivnostjo otrok, medtem ko fizična aktivnost očetov ni pogojevala fizične aktivnosti otrok. Hkrati je materino, ne pa tudi očetovo, mnenje o otrokovih fizičnih sposobnostih vplivalo na zaznavanje lastnih fizičnih sposobnostih pri otrocih. Otroci,

ki so višje ocenili svoje fizične sposobnosti, pa so se tudi bolj aktivno vključevali v športne dejavnosti.

Roberts in sodelavci (1994, v White 2007) pa so prišli do zaključka, da so tako matere kot očetje zelo vključeni v otrokov šport.

Eni in drugi se konec koncev morajo zavedati, da športna aktivnost prinaša mnogo pozitivnih učinkov: od druženja in zabave, discipline, izgrajevanja samozavesti, mentalne stimulacije, timskega dela, fizičnega razvoja do dobre organizacije, usmerjene agresivnosti, zdrave tekmovalnosti, itd. Sicer pa naj bi se starša razlikovala po razlogih, ki jih navajata, zakaj podpirata otrokovo udeležbo v športu. Očetje poudarjajo bolj tekmovalne razloge, medtem ko matere navajajo širši spekter razlogov za podpiranje otroka v športni aktivnosti.

Videmšek, Posega in Karpljuk (2006) so v raziskavi, narejeni na starših in njihovih 5 do 12 let starih otrocih, ki se ukvarjajo z alpskim smučanjem, ugotovili, da si večina staršev želi, da bi se otrok naučil dobro smučati, kar tretjina očetov pa je želela, da bi bil njihov otrok tekmovalec. Očetje so pogosteje kot matere dali pobudo, da se otrok začne ukvarjati s smučanjem, hkrati pa je kar 92 odstotkov vseh pobud prišlo s strani staršev.

V drugi mednarodni raziskavi, katere del so opravili tudi pri nas, pa so ugotovili, da so starši kot spodbujevalci za aktivno športno udejstvovanje svojih otrok za sorojenci, vrstniki, televizijo in učitelji športne vzgoje (Doupona in Petrović, 1996, 2000).

Marjanovič Umek in Zupančič (2001) pišeta, da so prijatelji in drugi vrstniki pogosteje bolj vplivni od staršev na področjih otrokovega oblačenja, glasbe, porabe prostega časa, medtem ko imajo starši odločilnejši vpliv na izobraževalne načrte, moralne in socialne vrednote ter na pomembne življenjske odločitve. Družinski in vrstniški vplivi pa se na marsikakšnem področju otrokovega življenja vzajemno podkrepljujejo. Eden od teh področij je prav gotovo tudi šport.

Kljub temu, da obstaja ozaveščenost staršev o pomenu športne vzgoje otrok v družini in o tem, da je šport lahko pomemben dejavnik vzgoje mladih, ki jih vodi mimo raznih socialno-patoloških vedenjskih vzorcev (alkohol, droge ...) pa podatki kažejo, da se več kot 50 % družin kot celota njihovih članov (torej skupaj) pri nas s športno dejavnostjo sploh ne ukvarja.

(Podatek je približna translacija in aproksimacija ugotovitev longitudinalne študije »Športno rekreativna dejavnost Slovencev«, povzeto po Doupona in Petrović, 2000.)

Neustrezna športna naravnost družine se najbolj dramatično kaže v padcu motoričnih sposobnosti njenih otrok v času letnih dopustov in sočasno šolskih počitnic otrok (Doupona in Petrović, 1996, 2000).

V raziskavi COMPASS, ki je obravnavala pogostost športno-rekreativne dejavnosti prebivalcev sedmih evropskih držav, je bilo ugotovljeno, da so Italijani in Španci najmanj športno aktivni, takoj za njimi pa smo Slovenci. Raziskava je pokazala, da so v Sloveniji moški bolj športno aktivni od žensk, saj se jih s športom redno ukvarja 34 odstotkov, žensk pa le 27 odstotkov. Kar je v primerjavi s Finsko, kjer se s športom redno (tudi tekmovalno) ukvarja kar 72 odstotkov žensk in 70 odstotkov moških, ter s Švedsko, kjer je redno športno aktivnih 60 odstotkov prebivalstva, relativno malo (Doupona Topič, 2007).

1.2.3 VKLJUČEVANJE STARŠEV V OTROKOV ŠPORT IN NJIHOVA VLOGA V ŠPORTU

Vloga staršev pri razvoju otroka - športnika je zelo pomembna, saj kar zamudimo v otrokovem zgodnjem razvoju, ne moremo več nadoknaditi. V najbolj zgodnji fazi starši otroka usmerjajo in spodbujajo njegov interes za neko dejavnost. Tisti, ki preživijo v tem obdobju veliko časa v igri z otrokom, posejejo seme, ki morda obrodi visoke dosežke v zrelem obdobju. Raziskave kažejo (Doupona in Petrović, 2000), da je najučinkovitejši vpliv športnih stimulusov do 3 leta starosti, učinkovit med 3 in 6 letom, nato postopoma pada.

Kasneje glavno vlogo prevzamejo trenerji, učitelji, prijatelji, ki pri otroku razvijajo pozitivno notranjo motivacijo za določeno aktivnost. Nova vloga staršev je, da otroku nudijo čustveno oporo, mu zaupajo, ga imajo radi in da se ima otrok kam zateči v trenutkih razočaranj ter porazov. Mnogi starši pa porazov niso sposobni sprejeti, kar pri otroku izzove stres. Starši imajo veliko vlogo pri izoblikovanju anksioznosti in bojazni pri otroku.

Dandanes je že svet otrok in mladostnikov vse bolj stresen. Če je predšolsko obdobje še nekako obvarovano stresa, pa to vsekakor ne drži več za šolsko obdobje. Otrokovo življenje in njegov razvoj v sodobnem svetu neredko vedno bolj postajata sistematična in načrtovana storilnostna dejavnost. Razvoj otroka mnogi starši razumejo kot individualni projekt, v katerega je treba sistematično vlagati, da bi iz njega dobili točno določen rezultat.

Hellstedt (1987, v Wuerth, Lee in Alfermann, 2004) je ugotavljal vpletenost staršev v otrokovo športno življenje. Pravi, da so starši lahko nezainteresirani, zmerno zainteresirani oziroma vpleteni ali prekomerno vpleteni v otrokov šport. Ugotovil je, da starši, ki so zmerno zainteresirani, ustvarjajo otroku dejansko največje zanimanje in najboljše pogoje za ukvarjanje s športom. Ti starši ponavadi žrtvujejo tudi osebne interese v dobro otroka. V svetu in tudi pri nas so znane številne družine vrhunskih športnikov, ki so vložile vso svojo družinsko ljubezen, znanje, imetje in še kaj v športni razvoj svojega otroka.

Veliko študij predvideva pozitivne učinke vključevanja staršev v šport njihovih otrok. Power in Woolger sta ugotovila, da je podpora staršev pozitivno povezana z navdušenjem in uživanjem v plavanju, Brustad je dokazal, da je večja spodbuda staršev povezana z večjo fizično sposobnostjo otrok, Van Yperen je ugotovil, da podpora staršev pomaga blažiti tekmovalne strese, itd. (Tušak in Tušak, 2003).

Pričakovanja staršev so tisti dejavnik, ki vpliva tako na sodelovanje v določenem športu, količino truda in na uspešnost. Veliko študij je pokazalo pozitivno povezavo med pričakovanji staršev in otrokovim uspehom ter navdušenostjo. V nasprotju pa so v nekaterih raziskavah ugotovili, da to lahko predstavlja tudi stres in pritisk, ki lahko vpliva na otrokovo ukvarjanje s športom. Power in Woolger sta ugotovila linearno odvisnost med pričakovanji staršev in otrokovo navdušenostjo nad plavanjem. Visoka in nizka pričakovanja so bila povezana z majhnim navdušenjem otrok, medtem ko so bila srednja pričakovanja tista, ki so vplivala na največjo navdušenost otrok nad plavanjem (Tušak, Tušak in Tušak, 2003).

Na podlagi omenjenih raziskav lahko rečemo, da je meja med pozitivno motivacijo in prekomernimi pritiski in zahtevami, povezanimi s športno uspešnostjo, velikokrat zelo tanka in se spreminja od posameznika do posameznika.

Cote (1999, v Wylleman, De Knop, Verdet in Cecić Erpič, 2007) piše, da je vloga staršev v različnih obdobjih drugačna. Glavna naloga staršev od 6. do 13. leta je otroku vzbuditi zanimanje za šport. Starši naj bi otroku nudili čim več možnosti ukvarjanja z različnimi športnimi dejavnostmi, otrok naj bi si pridobil čim več izkušenj ter v športu užival in se zabaval.

Od 13. do 15. leta nastopijo tako imenovana leta specializacije. Mladostnik naj bi se odločil za en šport, največ dva. Naloga staršev je, da mladostnika podpirajo in mu pustijo prosto izbiro športa, s katerim se želi ukvarjati. Šolo postavljajo na prvo mesto, šport pa obravnavajo bolj ali manj kot zabavo, ki mora biti prisotna v otrokovem življenju. Starši se finančno in časovno zavežejo športu svojega otroka. V eni od raziskav je bilo ugotovljeno, da je družinski prihodek ključni dejavnik pri otrokovem vključevanju v šport. Spet druge raziskave pa kažejo, da starši, ki so predani športu svojega otroka, nekako že najdejo finance, tako da pogosto žrtvujejo lastne interese.

Po obdobju specializacije nastopijo tako imenovana leta investiranja. Posameznik razvije najvišji nivo svojih sposobnosti v določenem športu. Treningi so v teh letih zelo intenzivni in naporni. Vloga staršev je izredno pomembna. Na otroke vplivajo predvsem z nasveti, ki se navezujejo na njihovo prihodnost v športu, puščajo jim veliko svobode, hkrati pa jim nudijo čustveno oporo, udobje in varnost v kritičnih trenutkih.

Durand-Bush in sodelavci so na podlagi odgovorov olimpijskih in svetovnih prvakov spoznali, da je bila podpora staršev skozi celotno športno kariero zelo velika, čeprav starši v zadnjih fazah niso bili več tako aktivno vključeni v športno dogajanje kot na začetku (Wylleman, De Knop, Verdet in Cecić Erpič, 2007).

Vloga staršev se tako spreminja od vodenja otroka v zgodnjih letih do tega, da nudijo podporo v letih investiranja.

Z razvojem vrhunškega športa, kjer vse bolj prevladujejo zakoni komercializacije, pa po drugi strani pogostokrat srečujemo ambiciozne starše, ki želijo, da bi njihovi otroci čim hitreje dosegli vrhunske rezultate. Pri tem se ne ozirajo na pravila stroke, zdravje otrok, moralne vrednote, vzgojne smotre in ne na uravnovešen telesni in duševni razvoj svojih otrok. Trenerje plačujejo, rezultate zahtevajo. Ne priznajo si, da izvajajo nasilje nad lastnim otrokom. Vse več

je posameznikov, ki pošiljajo trenirat bolne otroke in tudi takih, ki lastnim otrokom dajejo nedovoljena poživila. Pri takšnih starših verjetno ne gre več samo za projekcijo njihovih neizživetih ambicij, temveč tudi za koristno materialno naložbo oziroma zaslužek, ki naj bi ga bodoči šampioni prinesli (Doupona in Petrović, 1996, 2000).

Problem pa nastane, ko mladi športniki niso sposobni doseči visokoletečih ciljev svojih staršev. Le-ti tako postanejo glavni vir pritiska, namesto da bi bili vir čustvene opore. Zavedati se moramo, da ne morejo vsi mladi športniki postati olimpijski zmagovalci. Pomembnejše je, da bodo znali pozitivne lastnosti, pridobljene v športu, kasneje prenesti še na druga življenjska področja (Cecić Erpič, 2005).

Strokovnjaki se sprašujejo, koliko talentov smo že izgubili zaradi neprimernega delovanja staršev. Mnogi starši so neredko glavni krivci, da njihov otrok preneha z aktivnim udeleževanjem v športu. Glavni razlogi za to so prenizka podpora staršev, pomanjkanje vere v otrokove sposobnosti, nizka pričakovanja, ravnodušnost ali pa previsoka pričakovanja, zahteve in pritiski. Mnoge raziskave v zadnjih desetletjih so pokazale, da je otrok, ki prehitro odnehajo s športno aktivnostjo, zaskrbljujoče veliko.

Csikszentmihalyi (Tušak in Tušak, 2003) je enako ugotovil, da mnogi mladostniki prenehajo s športom, ker nimajo možnosti razviti svojega talenta. Vzroki za to so različni, od slabih finančnih pogojev do tega, da starši silijo otroka v neželen šport.

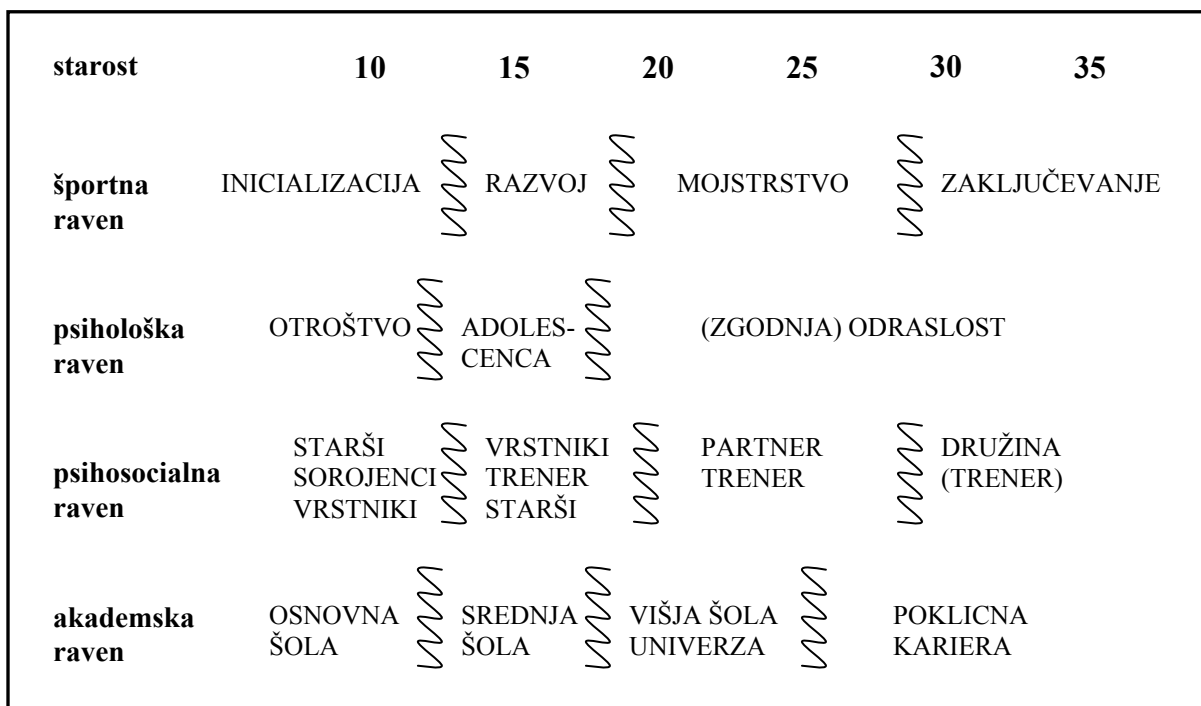
Vse prevečkrat so starši tisti, ki stremijo za čim boljšimi rezultati ter so neučakani. Mlade zvezde pa potem izgorijo, še preden zares zasvetijo.

1.2.4 RAZVOJ ŠPORTNE KARIERE

Wyllemann in Lavallee (2003, v Wylleman, Alfermann in Lavallee, 2004) sta na podlagi rezultatov številnih raziskav zasnovala t.i. *razvojni model*, ki predstavlja celostni pristop in vključuje štiri ravni športnikovega razvoja, in sicer športno, psihološko, psihosocialno in akademsko oziroma poklicno raven.

Razvoj športne kariere sta razdelila na štiri večja obdobja, preko katerih se športnik razvija v vrhunskega tekmovalca. Prvo obdobje predstavlja *faza inicializacije*. To je obdobje, ko se mlad športnik začne ukvarjati s tekmovalnim športom (približno pri starosti od 6 do 7 let). Začetni fazi sledi *razvojna faza* (začetek pri 12-13 letih). Talentirani športnik v tem času razvija svoje psihomotorične sposobnosti. Količina in intenzivnost treningov se povečuje, prav tako se poveča tudi število tekmovanj. Tej fazi sledi *faza mojstrstva*, ko športnik doseže najvišjo stopnjo svojih sposobnosti in tekmuje na najvišji tekmovalni ravni čim daljše časovno obdobje (začetek pri 18-19 letih). Vrhu športne kariere nato sledi *faza zaključevanja*, ki se konča z zaključkom tekmovalne kariere. Faza zaključka tekmovalne kariere pa lahko nastopi tudi že prej kot nenadni konec športne kariere zaradi različnih nepredvidenih dejavnikov, kot so poškodbe itd. Le-ta je za športnika, ki še ni dosegel svojega maksimalnega potenciala, v večini primerov bolj boleča od t. i. športne upokojitve, ki nastopi po dolgotrajni bolj ali manj uspešni športni karieri. Zaradi specifičnih značilnosti vsakega športa posamezne faze časovno ne moremo povsem determinirati, saj se meje prehodov iz ene faze športne kariere v drugo od športa do športa spreminjajo.

Faze razvoja športne kariere so v tesni povezavi s psihološkimi, psihosocialnimi in z akademskimi oziroma s poklicnimi razvojnimi fazami. Slednje lahko posredno ali neposredno vplivajo na sam razvoj športne kariere. Faza inicializacije se nekako prekriva z dobo otroštva in osnovne šole, faza razvoja športne kariere poteka v času pubertete in adolescence ter srednješolskega šolanja, faza mojstrstva oziroma izpopolnjevanja pa že sega v dobo zgodnje odraslosti in čas visokošolskega šolanja ter poklicne kariere. Psihosocialna raven kaže verjetne spremembe v medosebnih odnosih s športniku pomembnimi osebami (vrstniki, starši, sorojenci, trenerji, partnerji) v povezavi z razvojno stopnjo športnika.

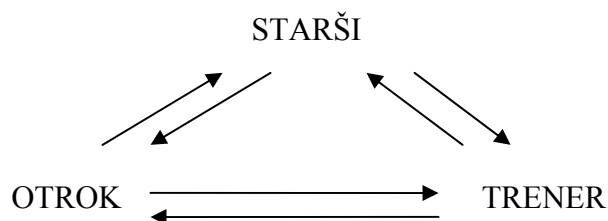
Slika 1: Razvojni model (Wylleman in Lavallee, 2003, v Wylleman, Alfermann in Lavallee, 2004). Vijugasta črta pomeni približni čas prehoda v naslednjo fazo razvoja.

Raziskave, narejene na talentiranih športnikih, so pokazale, da so starši pomembni in aktivni udeleženci v športnem dogajanju skozi celotno športnikovo kariero. Ne samo, da otroka vpeljejo v določen šport, ampak imajo pomembno vlogo v celotnem procesu razvoja športne kariere. Športniku vseskozi nudijo emocionalno oporo, tudi v fazi mojstrstva, ko je športnik že bolj ali manj neodvisen od svojih staršev.

Odnos med športnikom in trenerjem naj bi se z razvojem športnikove kariere spreminjal, od dominantne vloge v začetnih fazah športnikovega razvoja do bolj enakopravnega partnerstva v poznejših letih. Trener naj bi bil med razvojno fazo športnika bolj osebno vpleten, poudarek naj bi dajal na tehničnem znanju, disciplini in trdem delu, v fazi mojstrstva pa naj bi pred športnika postavljala še večje zahteve.

1.2.5 STARŠI – ŠPORTNIK – TRENER

V športu mladih gre za tri pomembne elemente: STARŠI – ŠPORTNIK – TRENER. Za uspešno delo in zadovoljstvo vseh ni dobra linearna povezava, temveč »trikotna« povezava, tako imenovani »ŠPORTNI TRIKOTNIK«, ki omogoča neposredno komuniciranje in sodelovanje med vsemi tremi stranmi in pomembno vpliva na posameznikovo športno kariero.

Verdet, Leveque in Wylleman (2001, v Jenko, 2003) so v raziskavi odnosov med trenerji in starši ugotovili, da je dobra komunikacija med starši in trenerji zelo pomembna in močno vpliva na samega športnika. Trener in starši morajo doseči obojestransko spoštovanje. Spore oziroma konflikte, če že pride do njih, morajo reševati na socializiran način.

Starši se naj ne bi vmešavali v delo trenerjev. Spoštovali naj bi trenerjevo znanje in zaupali v njegove izkušnje. Hkrati pa bi se morali trenerji zavedati, da so še tako »težavni« starši del športnikovega življenja, zato jih ne smejo popolnoma izključiti iz športa. Zavedati se morajo, da brez sodelovanja staršev otrok ne bo prihajal k vadbi ter ne bo imel ustrezne čustvene in organizacijske podpore.

Vanden Auweele, Van Mele in Wylleman (1994) so naredili raziskavo na 71 trenerjih in 140 starših in ugotovili, da so bili le-ti v dobrih medosebnih odnosih, če so se trenerji zavzemali za športnike in jim uspešno pomagali pri razvoju športne kariere. V drugi študiji je Wylleman s sodelavci (2003) ugotovil, da se interakcija med starši in trenerjem postopno zmanjša, ko športnik preide na internacionalno raven tekmovanj (Wylleman, De Knop, Verdet in Cecić Erpič, 2007).

Druga vez v športnem trikotniku poteka med trenerjem in športnikom. Trenerji in športniki preživijo skupaj veliko časa, zato je njihov odnos zelo pomemben. Kakovost odnosa je pomembna za športnikovo motiviranost in posledično za uspešnost na tekmovanjih. Športnik

mora trenerju zaupati in obratno. Trenerju mora biti predan in pripravljen na sodelovanje. Ugotovljeno je bilo, da športniki pozitivno sprejemajo trenerje, ki znajo ustvariti pozitivno vzdušje in odnose v ekipi in da negativne odzive pri športnikih sprožajo pomanjkanje razlage, povratnih informacij in treninga, pomanjkanje empatije oziroma sočutja in pohvale ter nedemokratično sprejemanje odločitev. Konflikti med trenerjem in športnikom spadajo med ene glavnih razlogov za prenehanje športne poti (Ličen, Cecić Erpič in Doupona Topič, 2006).

Naloga trenerja je usklajevati športnikove lastne vrednote in norme, cilje in želje ter športnikove predstave z realnimi cilji, načrti in željami (Velepec in Doupona Topič, 2004). Dober trener naj bi pri športniku pomagal razviti moralno etične kvalitete, skušal privzgojiti športni način življenja in dela, odnos do lastnega izobraževanja, samodiscipline, spoštovanja nasprotnika, odnos do lastnega zdravja in hkrati spodbuditi željo po zmagi, premagovanju naporov, sodelovanju, znal naj bi vzgojiti šampiona.

Sam trening je izredno zahteven in zapleten vzgojno-izobraževalni proces. Pri športnem plesu je vsak uspeh v prvi vrsti odvisen od dveh ljudi v paru, od njunega odnosa in sposobnosti delovati kot celota, od njune skupne energije ter sposobnosti ekspresije. Sodoben tim v procesu treninga plesa združuje več strokovnjakov iz različnih področij, od trenerja, plesalca in plesalke, psihologa, koreografa, zdravnika, fiziologa ... nenazadnje tudi staršev obeh plesalcev.

Vrhunski šport postaja danes vedno bolj sistematična in načrtovana storilnostna dejavnost. Vrhunski dosežki niso več naključni, temveč plod dolgotrajnega dela, odpovedovanj in seveda tudi nadpovprečne nadarjenosti športnika. V tem sistemu starši vedno bolj igrajo ključno vlogo, saj so že od vsega začetka otrokovi glavni socializatorji, ga vzgajajo, navdušujejo, vodijo in mu nasploh preko identifikacijskih vedenjskih vzorcev odpirajo pot v svet odraslih. Prispevajo velik finančni vložek, ki v nekaterih športnih panogah predstavlja enega glavnih selekcijskih mehanizmov.

Tudi v športnem plesu je finančni vložek staršev zelo velik in se z uspešnostjo plesnega para še povečuje. Boljši ko je plesni par, več treninga je potrebno, ne samo z domačim trenerjem temveč tudi s priznanimi trenerji iz tujine. Bolj ko se želi plesni par dokazati, več tekem mora odplesati, tako doma kot v tujini, kjer je močna mednarodna konkurenca. Bolj ko želi izstopati na plesišču, lepše in bogatejše ter s tem pogojeno dražje plesne obleke mora imeti itd. Zaradi

slabe medijske odmevnosti in ostalih dejavnikov pa športni ples na žalost ne vzbuja velikega zanimanja raznih sponzorjev, kar pomeni, da ostaja skoraj vse finančno breme na ramenih staršev.

Ob vsem tem pa starši lahko zaradi zabrisanosti in nedoločenosti vlog v športnem timu pogosto posegajo v kompetence trenerja. Zato je pomembno, da v timu natančno opredelimo in definiramo posamezne funkcije. Staršev iz sistema ne moremo izločiti, čeprav si nekateri trenerji včasih tega želijo, ampak jim moramo dodeliti funkcijo, tako da natančno vedo, kaj je njihova naloga. Trener, športnik in starši se morajo zavedati, da je med njimi potrebna nekakšna trajna zveza. Starši naj bi podpirali svojega otroka in gledali na šport kot sredstvo vsestranskega razvoja otroka, ne pa kot na investicijo, ki se jim mora obrestovati. Poskrbeti bi morali za prevoze na treninge in tekmovanja, brez pritoževanja nad časovnim in finančnim bremenom. Stres zunaj in znotraj igrišča naj bi blažili z ljubeznijo in natančno strogo vzgojo.

Loehr (Tušak in Tušak, 2003) ugotavlja, da na mnoge športnike obnašanje in dejanja staršev delujejo preveč stresno, zato je veliko pozornost namenil sistematičnemu oblikovanju vloge staršev. Starši morajo postati del igre, le naučiti jih je treba kako delovati.

Parent – Player Training Program (v prevodu Trenerski program za starše igralcev) pelje teorijo na naslednjo stopnjo: preko načrtnega izgrajevanja ekipe in učenja staršev, pisnih dogovorov, obvladanja stresa, reševanja problemov in čustvene stabilnosti so starši privedeni na višjo stopnjo razumevanja svojih otrok. S pomočjo delovnega zvezka starše vpeljemo v trening in komplicirani svet tekmovalnega športa (Tušak in Tušak, 2003).

Osebnostna rast in zrelost tima ob mladem športniku je ključnega pomena za zdrav razvoj športnikove kariere.

1.2.6 ODNOS OTROK – STARŠI

Delovanje staršev v procesu otrokove socializacije je opredeljeno v smislu dveh temeljnih dimenzij: opore in nadzora. Učinkovito starševstvo vsebuje kombinacijo naklonjenosti in sprejemanja otroka, s trdnim postavljanjem meja njegovemu obnašanju in spremljanjem njegovih dejavnosti. Te značilnosti opisujejo tako imenovani avtoritativni (demokratični) slog starševstva (Marjanovič Umek in Zupančič, 2001).

Avtoritativni starši otroka spoštujejo, ga vključujejo v odločanje, sprejemajo starosti primerno neodvisnost ter obenem zadržijo položaj avtoritete. Hkrati zagotavljajo oporo, varnost in nadzor in s tem spodbujajo razvoj otrokove odgovornosti in samostojnosti, enakopravnosti v medosebnih odnosih ter otrokove socialne kompetentnosti.

Avtoritarni starši dajejo prednost ubogljivosti, kaznovanju, uveljavljajo svojo moč, zavirajo dvosmerno komunikacijo in imajo absolutno avtoriteto v družini. S takšnim vedenjem ovirajo otrokovo postopno doseganje samostojnosti.

Permisivni starši pa na drugi strani dovoljujejo nespoštovanje pravil, ali otroka zanemarjajo, ali promovirajo pretirano enakost v odnosih. Svojemu otroku ne zagotavljajo potrebne varnosti in opore. Vse to pa ovira razvoj njegove odgovornosti. Avtoritarni in permisivni starši so manj povezani s svojimi otroki in le-ti so povečini bolj uporniški.

Novejše raziskave kažejo, da spremembe v odnosih otrok - starši ves čas spremljata tako konfliktnost kot povezanost. V obdobju mladostništva se posameznikova interakcija s socialnim okoljem postopno spreminja. V tem obdobju v posameznikovem odnosu s starši poraste konfliktnost. Porast konfliktnosti v odnosu s starši se povezuje z različnimi dejavniki, predvsem z otrokovim pospešenim telesnim, kognitivnim in psihosocialnim razvojem, zlasti s psihološkim osamosvajanjem in razvojem osebne identitete.

Raziskave so pokazale, da je recipročnost (sodelovalnost, vzajemnost in intimnost) razmeroma bolj prisotna v otrokovih odnosih s prijatelji in mamo ter manj v odnosu z očetom. Intimnost v mladostništvu upada v odnosu mladostnik - starši in se povečuje v odnosu mladostnik - vrstniki. Kljub temu pa zlasti mame zadržijo precejšnjo mero bližine s svojimi otroki.

Ugotovili so, da Nemci, Kostaričani in Brazilci v primerjavi z Američani poročajo o višji meri psihološke bližine s starši in pri večini mer recipročnosti mame ocenjujejo višje kot očete in prijatelje. Rezultati te študije tako nakazujejo, da premik od staršev k vrstnikom v mladostništvu ni univerzalen, temveč je kulturno relativen (Marjanovič Umek in Zupančič, 2001).

1.2.7 DRUŽINA ŠPORTNIKA

Pozitivna vloga staršev v športu se nanaša na starševsko podporo in spodbudo, ki morata biti zmerni, saj je najpogostejša napaka staršev prav prevelika ali premajhna vpletenost v šport. Primerna spodbuda in podpora vplivata na raven otrokovega zadovoljstva, zvišujeta samozavest, sposobnost zaupanja vase, dajeta občutek sprejetosti in lastne vrednosti ter občutek varnosti in stabilnosti. Mlad športnik po slabem nastopu ali izgubljeni tekmi potrebuje starševsko pozornost in ljubezen, starši mu morajo pokazati, da še zaupajo vanj, vlivati mu morajo samozavest in krepiti pozitivne miselne sheme.

Starši naj bi ravnali z otrokom enako, ne glede na to ali zmaga ali izgubi. Na tekmovanjih in potovanjih naj bi se zabavali in uživali, bili sproščeni, mirni, pozitivni in polni energije. Vse to naj bi pripomoglo k dobremu nastopu športnika.

Ravno tako naj bi starši mladega športnika že takoj na začetku naučili samostojnosti. Športnika naj ne bi vozili ravno na vsak trening ali tekmovanje. To lahko naredijo tudi starši drugih otrok, v plesu na primer eden od staršev plesnega para. S tem si prihranijo ure in dneve posedanja in čakanja. Sčasoma naj bi starši svojo prisotnost na treningih in tekmovanjih zniževali, ne pa da jo s prihajajočimi uspehi še povečujejo, kar ne pomeni, da se ne zanimajo za otrokov šport.

Nekatere raziskave s področja družinskih čustvenih odnosov kažejo, da zelo veliko družin svojemu otroku - vrhunskemu športniku nudi v družini privilegiran položaj, mnogokrat na škodo drugih otrok v družini, ki se ne ukvarjajo s športom. Raziskave so pokazale (Berk, 1997, v Doupona in Petrović, 2000), da neenakopravno ravnanje staršev do svojih otrok zaostčuje odnose med njimi. Otrok, ki mu starši posvečajo manj pozornosti in je deležen več grajanja, za

to početje krivi svojega brata ali sestro. Največkrat očetje, pa tudi matere otroka - vrhunskega športnika zaščitijo. V družini mu ni potrebno opravljati nekaterih povsem vsakdanjih stvari, tako da jih ta začne ocenjevati kot nepomembne ali celo manjvredne. Posledice takega ravnanja ponavadi pripeljejo do tega, da otrok ni več samokritičen, ne spoštuje mnenja drugih, svojega jaza ne ocenjuje več realno, vedno manj je pripravljen sodelovati z drugimi, nima prave samokontrole, kar onemogoča pravilen razvoj osebnostne zrelosti.

Cecić Erpič (2002) je v študiji značilnosti konca športne kariere obravnavala 85 bivših slovenskih vrhunskih športnikov in športnic. Del analize rezultatov se je nanašal tudi na športnikove odnose s starši v času športne kariere. Rezultati so pokazali, da so imeli bivši vrhunski športniki med aktivno športno kariero večinoma dobre odnose s starši in da so jim le ti nudili socialno-emocionalno oporo in jih spodbujali. Ravno tako so imeli starši pomembno vlogo pri prilagajanju na konec športne kariere in na kasnejše pošportno življenje, saj so bili po besedah športnikov najpomembnejši vir socialno-emocionalne podpore. Po mnenju slovenskih športnikov naj bi bili starši in družina vir opore, ne pa tudi stresa, kar kažejo nekatere študije. Mnoge raziskave ugotavljajo, da je družina športniku eden glavnih virov spodbude in opore ter hkrati pomemben vir stresa, kar se kaže kot svojevrsten paradoks. Cecić Erpič rezultate pojasnjuje s posebno vlogo, ki jo ima družina v slovenskem okolju. Domače študije namreč kažejo, da družina nudi slovenskim mladim odraslim pomemben občutek varnosti, saj so v njej deležni emocionalne in drugačne opore, ki je zlasti pomembna ob negativnih in neprijetnih dogodkih. Ugotavlja, da mladi odrasli v Sloveniji pripisujejo družini prednostno mesto v svoji življenjski strukturi.

Cecić Erpič (2002) tudi ugotavlja, da nihče izmed v študiji sodelujočih športnikov ob koncu športne kariere ni bil deležen nikakršne socialno-emocionalne opore trenerja, športnega kluba ali panožne zveze. Trenerji so odločitev o koncu športne kariere sprejeli in športnikov niso spodbujali k nadaljevanju, čeprav so ti to od njih pričakovali, ravno tako kot so pričakovali in potrebovali tudi njihovo podporo.

Šport otrok postane središče družinskega dogajanja in tudi pomemben del življenja staršev. Pomena družine in staršev v športnikovem življenju ne smemo podcenjevati, saj imajo na športnika najpomembnejši vpliv, čeprav v celotnem sistemu predstavljajo tisti člen, ki je od igrišča oziroma plesišča najbolj oddaljen.

2 PREDMET, PROBLEM IN NAMEN DELA

Če so se v poznih sedemdesetih letih prejšnjega stoletja študije osredotočale predvsem na odnose trener - športnik, vprašanja povezana s trenerjem, načini trenerjevega dela in vodenja itd., se je v osemdesetih letih področje raziskovanja razširilo in v raziskave medosebnih odnosov vključilo tudi starše mladih športnikov. Hellstedt (Wyllemann, 2000) je med drugimi raziskoval odnose med trenerji, starši in športniki ter ugotavljal, kakšen je vpliv staršev na športni razvoj otrok, ter kako pritiski staršev vplivajo na športnikovo udejstvovanje v tekmovalnem športu. Od začetnih raziskav, kjer so proučevali interakcije enosmerne, na primer odnos trenerja do športnika, so strokovnjaki želeli poglobiti svoja spoznanja v smislu dvosmerne interakcije in razumevanja medosebnih odnosov med vsemi udeleženi v tako imenovanem športnem trikotniku.

Problem, da je to področje v športu še danes premalo raziskano, se kaže v pomanjkanju primernih metodoloških pristopov in merskih instrumentov ter hkrati v veliki kompleksnosti medosebnih odnosov.

Da na področju medosebnih odnosov v športu mladih in tako tudi na področju odnosov med športniki in njihovimi starši, še vedno primanjkuje raziskovalnih del, meni tudi Wylleman (2000), ki je naredil velik korak naprej. S pomočjo svojih kolegov je zasnoval vprašalnik S.I.R.Q. (Sport Interpersonal Relationships Questionnaire), s katerim je želel zajeti področje športnikovega zaznavanja medosebnih odnosov s trenerji in starši (materjo in očetom) ter tudi športnikovega zaznavanja medosebnih odnosov med trenerji in starši. Dejstvo je, da je bilo največ dosedanjih raziskav narejenih na temo medosebnih odnosov med trenerji in športniki, predvsem gledano s trenerjevega stališča in premalo na temo odnosov med športnikom in starši, še najmanj raziskav pa se je dotaknilo odnosov med trenerjem in starši. Vsi ti odnosi pa so ravno tako zelo pomembni pri razumevanju dogajanja v t. i. športnem trikotniku.

Wuerth, Lee in Alfermann (2004) so v raziskavi narejeni na materah, očetih in mladih športnikih ugotovili, da se njihovi pogledi na medsebojne odnose razlikujejo. Športnikovo zaznavanje medosebnih odnosov s starši se je razlikovalo od materinega in očetovega zaznavanja. Hkrati pa so se tudi materini in očetovi pogledi razlikovali med seboj. Matere so

bolj kot očetje navajale, da je njihov odnos do športnika razumevajoč, da športniku dajejo pozitivno podporo, ga pohvalijo ter so bile mnenja, da so bolj aktivno vključene v šport. Medtem ko so očetje večkrat kot matere navedli, da od športnika zahtevajo, da trdo trenira in da od sebe najboljše. Športniku so dajali navodila in napotke, povezane s športom in se hkrati zavedali, da vse to športniku predstavlja določen pritisk. Na drugi strani pa so športniki materino in očetovo vedenje zaznavali kot nekoliko manj spodbudno v primerjavi z zaznavanjem njihovih staršev ter čutili tudi manj pritiska, kot so ga navajali starši.

Da prihaja med športniki, starši in tudi trenerji do neskladnosti v zaznavanju medsebojnih odnosov, še zlasti v primerjavi zaznavanja trenerja z zaznavanjem staršev, so ugotovili tudi Wylleman in kolegi (2000).

Starši se velikokrat ne zavedajo, kolikšen vpliv imajo na športnika in na razvoj njegove športne kariere, kakšna je njihova vloga v športu ter kaj od njih pričakujejo mladi športniki. Na podlagi vseh omenjenih raziskav in spoznanj na temo medosebnih odnosov med starši in športniki, opisanih v uvodnem delu diplomske naloge, me je zanimalo, kakšni odnosi vladajo med starši in plesalci športnega plesa.

V diplomskem delu bom tako skušala pojasniti dinamiko medosebnih odnosov med 55 anketiranimi plesalci in plesalkami športnega plesa ter njihovimi starši. Zanima me, kako plesalci ocenjujejo dejansko stanje, ki vlada v njihovih odnosih s starši, in ali se to stanje razlikuje od zelenega stanja. Hkrati želim izvedeti, ali se odnos s starši razlikuje glede na spol plesalcev; ali plesalke zaznavajo svoj odnos s starši drugače kot plesalci.

Mogoče bodo spoznanja, dobljena z rezultati diplomske naloge, lahko v pomoč staršem in tudi trenerjem, da bodo bolje razumeli potrebe svojih otrok oziroma športnikov in jim bodo znali bolj učinkovito pomagati na poti k uspehu, predvsem pa pri doseganju zadovoljstva v športu.

3 CILJI

Cilji pričujoče naloge so naslednji:

1. ugotoviti kakšni so medosebni odnosi med plesalci in plesalkami športnega plesa in njihovimi materami,
2. ugotoviti kakšni so medosebni odnosi med plesalci in plesalkami športnega plesa in njihovimi očeti,
3. ugotoviti ali obstajajo statistično značilne razlike v zaznavanju medosebnih odnosov z materjo glede na spol plesalcev,
4. ugotoviti ali obstajajo statistično značilne razlike v zaznavanju medosebnih odnosov z očetom glede na spol plesalcev,
5. ugotoviti ali obstajajo statistično značilne razlike med zaznavanjem dejanskega in želenega stanja v medosebnih odnosih.

4 HIPOTEZE

H₁: Med plesalci in plesalkami športnega plesa ni statistično značilnih razlik v zaznavanju odprtega odnosa z materjo, niti ne v zaznavanju odprtega odnosa z očetom.

H₂: Med plesalci in plesalkami športnega plesa obstaja statistično značilna razlika v zaznavanju potrebe po podpori, tako materine kot očetove.

H₃: Med plesalci in plesalkami športnega plesa ni statistično značilnih razlik v zaznavanju »sovražnega« vedenja do matere, niti ne v zaznavanju »sovražnega« vedenja do očeta.

H₄: Med plesalci in plesalkami športnega plesa ni statistično značilnih razlik v zaznavanju samozavestnega vedenja do svoje matere.

H₅: Med dejanskim in želenim stanjem obstaja statistično značilna razlika v zaznavanju odprtega odnosa z materjo in v zaznavanju odprtega odnosa z očetom.

H₆: Med dejanskim in želenim stanjem obstaja statistično značilna razlika v zaznavanju potrebe po materini podpori in v zaznavanju potrebe po očetovi podpori.

H₇: Med dejanskim in želenim stanjem obstaja statistično značilna razlika v zaznavanju »sovražnega« odnosa do matere in v zaznavanju »sovražnega« odnosa do očeta.

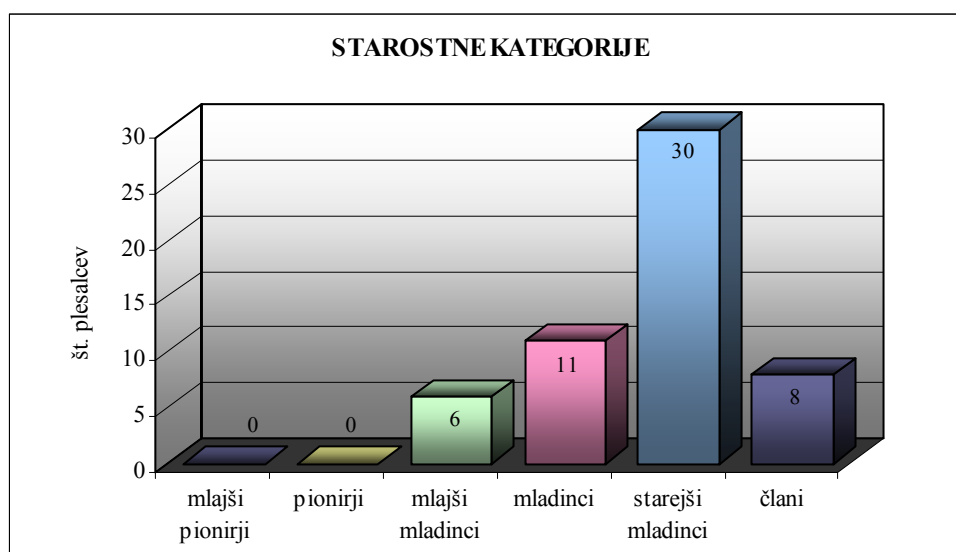
H₈: Med dejanskim in želenim stanjem obstaja statistično značilna razlika v zaznavanju samozavestnega odnosa do matere.

5 METODE DE LA

5.1 VZOREC MERJENCEV

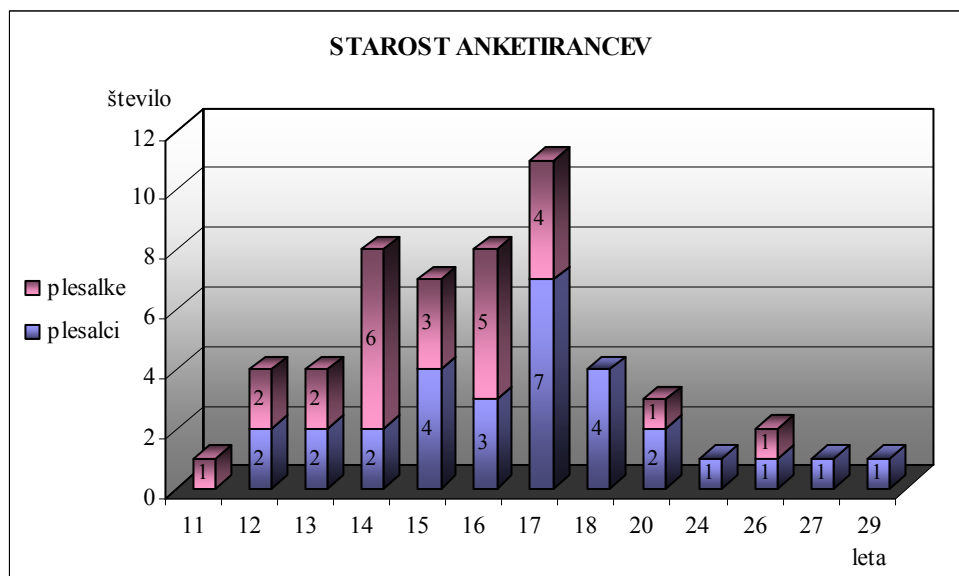
V vzorec merjencev je bilo vključenih 55 plesalcev latinsko-ameriških in standardnih plesov, od tega 30 plesalcev (54,5 %) in 25 plesalk (45,5 %). Razlika v številu je posledica trenda zadnjih let, ko si vse več plesalcev in tudi plesalk išče svoje plesne partnerje izven meja Slovenije, najpogosteje v državah vzhodne Evrope, kot so Rusija, Ukrajina, itd. Ker je anketni vprašalnik dokaj obsežen in tujcem težko razumljiv, ga le-ti niso izpolnjevali.

Največ plesalcev je bilo starostne kategorije starejših mladincev (16 do 18 let), predstavljali so 54,5 odstotkov vzorca, sledili so mladinci (14 in 15 let) z 20 odstotnim deležem, člani (19 let in več) z 14,5 odstotnim deležem in mlajši mladinci (12 in 13 let) z 11 odstotki.

Slika 2: Starostne kategorije.

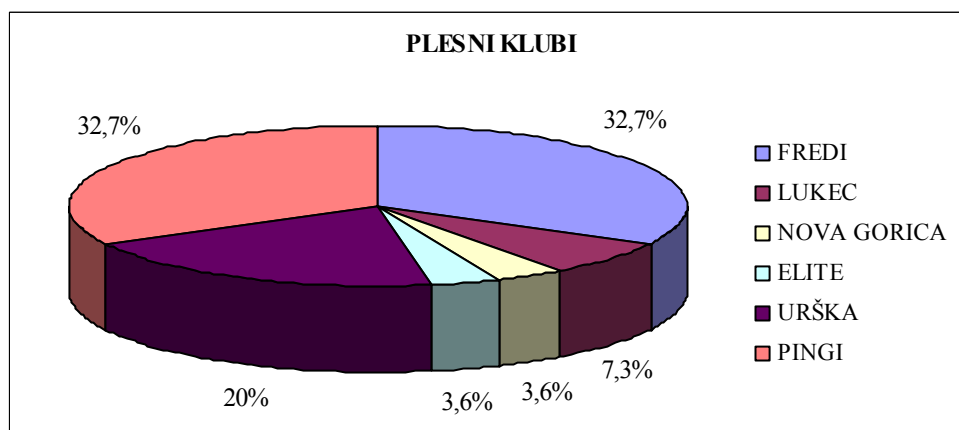
Starostni razpon vzorca je bil od 11 do 29 let. Plesalci so bili v povprečju za dve leti starejši od plesalk (povprečna starost plesalk 15,36 let in plesalcev 17,43 let). Povprečna starost vseh plesalcev je znašala 16 let in pol.

Slika 3: Starost plesalcev in plesalk športnega plesa.

Anketne vprašalnike so izpolnjevali plesalci šestih slovenskih plesnih klubov:

- PK URŠKA Ljubljana – 11 anketirancev,
- PK FREDI Ljubljana – 18 anketirancev,
- PK PINGI Maribor – 18 anketirancev,
- PK LUKEC Krško – 4 anketiranci,
- PK ELITE Koper – 2 anketiranca,
- PK NOVA GORICA – 2 anketiranca.

Slika 4: Prikaz plesnih klubov.

Kar 76,4 odstotkov anketiranih plesalcev je treniralo obe plesni zvrsti, se pravi latinsko-ameriške in standardne plese, to so tako imenovani kombinatorci, 23,6 odstotkov je treniralo samo latinsko-ameriške plese, nihče od anketiranih pa ni bil specializiran le za standardne plese.

V povprečju so se plesalci in plesalke s tekmovalnim športnim plesom ukvarjali malo več kot sedem let. Kot smo že zapisali, so bili plesalci povprečno za dve leti starejši od plesalk in verjetno lahko s tem povežemo tudi dejstvo, da je bil njihov tekmovalni staž v povprečju za dobri dve leti in pol daljši v primerjavi s plesalkami.

5.2 INSTRUMENTI

V raziskavi je bil uporabljen anketni vprašalnik o medosebnih odnosih v športu SIRQ-A(AP) (Sport Interpersonal Relationships Questionnaire, Athlete on the Athlete-Parents relationship; Wylleman, 2000). Z anketnim vprašalnikom športniki ocenijo dožemanje medosebnih odnosov med seboj in starši. Vprašalnik je sestavljen iz dveh obrazcev. Prvi obrazec opisuje odnos med športnikom in njegovo materjo, drugi pa odnos med športnikom in njegovim očetom. Vsak obrazec je sestavljen iz dveh skupin trditev. Prvih 40 trditev opisuje, kaj športnik čuti in kako se vede do svoje matere oziroma očeta, drugih 40 trditev pa opisuje, kako športnik zaznava vedenje svoje matere oziroma očeta do njega oziroma kaj oče in mati čutita in kako se vedeta do športnika. Za vsako trditev je potrebno navesti dejansko in željeno stanje. Uporabljena je petstopenjska Likertova lestvica (1 = nikoli, 5 = vedno). Razlika med dožemanjem in željo je lahko pokazatelj tega, ali športnik želi, da medosebno vedenje ostane nespremenjeno, ali da se v prihodnosti spremeni.

V diplomski nalogi je bil podrobno analiziran prvi del vprašalnika, ki nam kaže odnos športnika do svojih staršev; kako se športnik vede do svoje matere in kako do svojega očeta. Zanimalo nas je, ali se dejansko stanje v odnosih med plesalci in starši razlikuje od zelenega stanja in ali prihaja do statistično pomembnih razlik v vedenju plesalk do svojih staršev v primerjavi z vedenjem plesalcev.

Prvi del vprašalnika vsebuje naslednje lestvice, ki kažejo športnikovo dožemanje svojega medosebnega vedenja do očeta oziroma matere:

- **Odprt odnos (AFOC/AMOC):** Visok rezultat kaže, da se športnik po eni strani vede na zaupljiv in pozitiven način pri razpravljanju o težavah oziroma osebnih pogledih, medtem ko se na drugi strani izogiba in očetu oz. materi prikriva osebne občutke.
- **Potrebuje podporo (AFES/AMES):** Visok rezultat kaže, da se športnik na tekmovanjih počuti negotovo, če oče oz. mati ni prisoten/-na in čuti potrebo po čustveni podpori in nasvetih in po odkritem pogovoru o športu z materjo oz. očetom.
- **Sovražnost (AFAN/AMAN):** Visok rezultat na lestvici kaže, da športnik čuti, da oče oz. mati z njim ravna nepravilno oz. da ga je zapustil/a in da se prepira z očetom oz. materjo o tekmovanjih, do točke, ko se očeta oz. matere popolnoma izogiba.
- **Samozavest (AMAS - samo mati):** Visok rezultat kaže, da se športnik vede samozavestno, da svobodno pove svoje mnenje materi in se drži svojih stališč v pogovorih z materjo.

5.3 ORGANIZACIJA ZBIRANJA PODATKOV

Za sodelovanje sem prosila tri večje slovenske plesne klube, in sicer dva iz Ljubljane in enega iz Maribora, saj imajo le-ti največ registriranih tekmovalcev v latinsko-ameriških in standardnih plesih. Po telefonu smo se dogovorili za termin obiska v plesni šoli. S privoljenjem trenerjev sem prišla na trening »preplesovanja«, ko plesni pari samostojno pilijo plesne koreografije. To je bil verjetno še najprimernejši čas za izpolnjevanje vprašalnikov in tudi plesnih parov je na takšnih treningih veliko, pogosto pridejo tudi plesalci iz drugih manjših plesnih klubov, kar se je izkazalo tudi v tem primeru. Anketne vprašalnike sem razdelila, podala navodila kako izpolnjevati vprašalnik in bila na voljo ob morebitnih vprašanjih. V primeru mariborskega plesnega kluba sem se ravno tako za sodelovanje dogovorila s tamkajšnjim trenerjem in mu po pošti poslala anketne vprašalnike z navodili za izpolnjevanje. Le-te so plesalci rešili na samem treningu, tako da sem jih relativno hitro dobila nazaj. Nekaj vprašalnikov ni bilo natančno oziroma v celoti rešenih, zato jih v raziskavo nisem vključila.

5.4 METODE OBDELAVE PODATKOV

Za obdelavo podatkov je bila uporabljena deskriptivna statistika. Izračunane so bile frekvence, aritmetične sredine in standardni odkloni. Podatki so bili obdelani s statističnim programom SPSS (Statistical Package for The Social Sciences). Analiza razlik je bila opravljena s pomočjo enosmerne analize variance in t-testa. Razlike se upoštevajo kot statistično pomembne pri 5-odstotni napaki.

6 REZULTATI

Rezultati so predstavljeni v skladu s cilji proučevanja in postavljenimi hipotezami. V prvem delu je na podlagi deskriptivne statistike narejena analiza posameznih trditev, ki tvorijo lestvice, s katerimi ocenjujemo športnikovo zaznavanje medosebnih odnosov z materjo in nato še z očetom. V diplomski nalogi se analiza medosebnih odnosov nanaša na plesalce športnega plesa in njihove starše.

V drugem poglavju s pomočjo analize variance ugotavljamo ali prihaja do statistično pomembnih razlik v zaznavanju medosebnih odnosov s starši glede na spol plesalcev. Zanima nas, ali plesalke in plesalci športnega plesa drugače zaznavajo medosebne odnose s starši ali ne. Analiza rezultatov je narejena po lestvicah tako za dejansko kot želeno stanje, najprej v odnosu športnika z materjo in nato v odnosu z očetom.

V tretjem delu s pomočjo t-testa ugotavljamo, ali prihaja do statistično pomembnih razlik med zaznavanjem dejanskega in želenega stanja v medosebnih odnosih. V analizo je zajet celoten vzorec, tako plesalci kot plesalke. Na podlagi rezultatov t-testa ugotavljamo, ali so plesalci in plesalke športnega plesa zadovoljni z obstoječim oziroma dejanskim stanjem, ki vlada v njihovih odnosih s starši ali si morda želijo določenih sprememb.

Na koncu nas še zanima, kdo od staršev je po mnenju plesalcev in plesalk bolj vpleten v njihov šport. Ali je to mati ali oče?

6.1 ANALIZA TRDITEV POSAMEZNIH LESTVIC

6.1.1 ODNOS ŠPORTNIH PLESALCEV IN PLESALK DO MATERE

6.1.1.1 ODPRT ODNOS MED ŠPORTNIKOM IN MATERJO

Z lestvico odprtega odnosa ugotavljamo, kako športnik vidi svoj odnos z materjo. Če le-tega ocenjuje visoko (na petstopenjski Likertovi lestvici, 1 = nikoli in 5 = vedno) pomeni, da ima do matere odprt, pozitiven odnos, se do nje vede na zaupljiv način ter materi zaupa svoje težave in osebne poglede. Če pa športnik le-tega ocenjuje nizko, pomeni, da se matere izogiba in ji prekriva osebne občutke.

Preglednica 1: Trditve, ki se nanašajo na odprt odnos med plesalci in materami.

ODPRT ODNOS (AMOC)	N = 55							
	DEJANSKO STANJE				ŽELENO STANJE			
	Mean	Std.D.	Min	Max	Mean	Std.D.	Min	Max
1. Vzamem si čas, da bi pojasnil svoje stališče materi.	3,93	0,997	2	5	4,38	0,892	1	5
2. O svojih težavah se pogovarjam z materjo.	3,82	1,203	1	5	4,18	1,188	1	5
3. Z materjo si vse zaupava.	3,65	1,126	1	5	4,40	0,873	1	5
4. Če imam težavo jo zaupam svoji materi.	3,76	0,999	2	5	4,20	1,007	1	5
5. Do matere sem zadržan.	1,65	0,799	1	4	1,18	0,641	1	4
6. Svoji materi ne povem mnogo stvari.	2,55	1,245	1	5	2,04	1,290	1	5
SKUPAJ	3,8273	0,84860	1,5	5	4,3242	0,66079	2,33	5

Naslednja preglednica kaže razpršenost odgovorov plesalk in plesalcev, ki se nanašajo na posamezne trditve odprtega odnosa. Ocena 1 pomeni nikoli, 2 redkokdaj, 3 včasih, 4 pogosto in 5 pomeni vedno.

Preglednica 2: Frekvenca odgovorov.

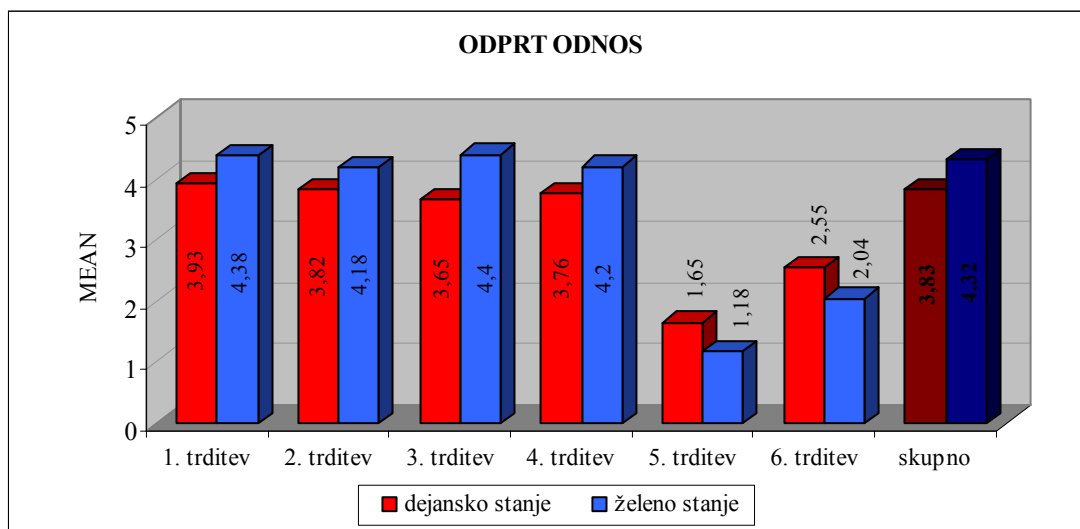
OCENA	FREKVENCA											
	1. trditev		2. trditev		3. trditev		4. trditev		5. trditev		6. trditev	
	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS
1	0	1	2	3	3	1	0	1	29	50	13	28
2	7	0	7	3	4	0	7	2	17	2	17	10
3	8	9	12	7	17	8	14	11	8	1	11	7
4	22	12	12	10	16	13	19	12	1	2	10	7
5	18	33	22	32	15	33	15	29	0	0	4	3
SKUPAJ	55											

(DS = dejansko stanje, ŽS = želeno stanje)

Rezultati kažejo naslednje:

1. Plesalci in plesalke si pogosto vzamejo čas in pojasnijo svoje stališče materi, kar nam kaže srednja vrednost ($M = 3,93$). Na podlagi standardne deviacije ($SD = 0,997$) ocenjujemo, da so v odgovorih dokaj enotni. Istočasno si želijo, da bi si še večkrat vzeli čas in izrazili svoje stališče materi ($M = 4,38$).
2. O svojih težavah se plesalci in plesalke pogosto pogovarjajo z materjo in si želijo, da bi bilo tako tudi v bodoče (M dej.st. = 3,82 in M žel.st. = 4,18). Standardna deviacija (SD dej.st. = 1,203 in žel.st. = 1,188) kaže, da v odgovorih niso povsem skladni.
3. Plesalci in plesalke menijo, da si z materjo kar dobro zaupajo, a si hkrati želijo, da bi si še bolj zaupali (M dej.st. = 3,65 in M žel.st. = 4,4). Standardna deviacija kaže na dokaj enotne odgovore.
4. Kar pogosto materi zaupajo svoje težave, če do teh pride (M dej.st. = 3,76), želijo pa si, da bi jih materi zaupali še pogosteje (M žel.st. = 4,2). V odgovorih so si dokaj enotni.
5. Plesalci in plesalke ocenjujejo, da so do matere le redkokdaj zadržani (M dej.st. = 1,65) ter si istočasno želijo, da do nje ne bi bili skorajda nikoli zadržani (M žel.st. = 1,18). Majhni standardni deviaciji (SD dej.st. = 0,799 in žel.st. = 0,641) nakazujeta, da so preizkušanci enotni v ocenjevanju.

6. Plesalci in plesalke ocenjujejo, da materi včasih ne povedo določenih stvari (M dej.st. = 2,55) ter si želijo, da bi se to redkeje dogajalo (M žel.st. = 2,04). Odgovori pri tej trditvi niso povsem skladni (SD dej.st. = 1,25 in žel.st. = 1,29).

Slika 5: Razlike med povprečnimi vrednostmi dejanskega in želenega stanja po posameznih trditvah.

Lahko rečemo, da imajo plesalci in plesalke športnega plesa v večini odprt odnos s svojimi materami, istočasno pa si želijo, da bi se ta odnos še nekoliko izboljšal. Tudi standardni odkloni so relativno majhni, kar pomeni, da so odgovori plesalcev in plesalk precej homogeni.

6.1.1.2 ŠPOTNIKOVA POTREBA PO MATERINI PODPORI

Naslednja lestvica se nanaša na materino podporo športniku. Visok rezultat na lestvici pomeni, da športnik čuti potrebo po materini čustveni podpori, po nasvetih in po odkritem pogovoru o športu s svojo materjo. Hkrati se na tekmovanjih počuti negotovo, če mati ni prisotna.

Preglednica 3: Trditve, ki kažejo ali plesalec oz. plesalka čuti potrebo po materini podpori.

POTREBUJE PODPORO (AMES)	N = 55							
	DEJANSKO STANJE				ZELENO STANJE			
	Mean	Std.D.	Min	Max	Mean	Std.D.	Min	Max
1. Rad ustrezem svoji materi.	4,49	0,742	3	5	4,76	0,508	3	5
2. Pri športu ubogam materine nasvete.	3,22	1,049	1	5	3,42	1,212	1	5
3. Med tekmovanjem potrebujem materino spodbudo.	2,93	1,345	1	5	2,98	1,421	1	5
4. Všeč mi je, ko me mati pride gledat na tekmovanje.	4,53	0,790	2	5	4,67	0,610	3	5
5. Z materjo se z lahkoto pogovarjam o športu.	4,24	1,018	2	5	4,67	0,668	2	5
6. Počnem točno to, kar me mati prosi.	3,11	0,896	1	5	3,62	1,178	1	5
7. Zanašam se na podporo svoje matere.	4,15	1,129	1	5	4,25	1,190	1	5
8. Včasih izpustim trening, da bi doma pomagal materi.	1,67	0,818	1	4	2,11	1,197	1	5
9. Kadar neuspešno nastopim, potrebujem materino podporo.	3,05	1,393	1	5	3,18	1,529	1	5
10. Med tekmovanjem poslušam svojo mater.	2,95	1,283	1	5	2,89	1,383	1	5
11. Če na tekmovanju ni prisotna moja mati, se počutim negotovo.	1,69	0,858	1	4	1,42	0,786	1	4
SKUPAJ	3,2744	0,59162	1,82	4,27	3,4529	0,54895	2,45	4,64

Naslednja preglednica predstavlja razpršenost odgovorov plesalk in plesalcev, ki se nanašajo na zgornje trditve.

Preglednica 4: Frekvenca odgovorov.

OCENA	FREKVENCA											
	1. trditev		2. trditev		3. trditev		4. trditev		5. trditev		6. trditev	
	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS
1	0	0	2	4	10	11	0	0	0	0	1	2
2	0	0	13	10	12	10	1	0	4	1	13	8
3	8	2	17	11	14	15	7	4	11	3	23	16
4	12	9	17	19	10	7	9	10	8	9	15	12
5	35	44	6	11	9	12	38	41	32	42	3	17

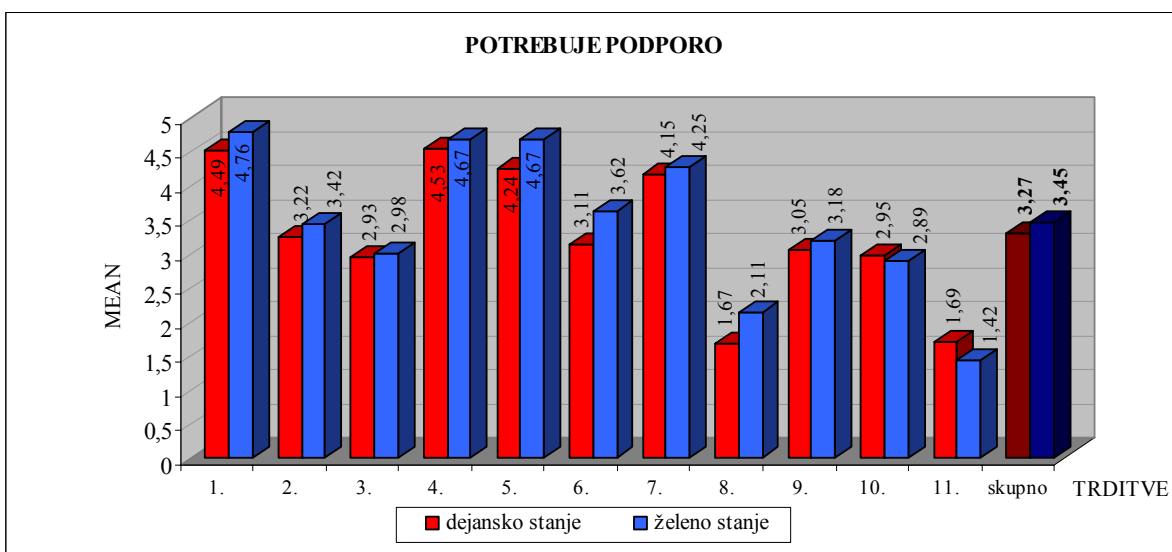
	7. trditev		8. trditev		9. trditev		10. trditev		11. trditev	
	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS
1	2	4	28	25	10	13	8	13	29	40
2	3	1	19	8	10	5	14	8	16	9
3	10	6	6	15	13	11	14	14	8	4
4	10	10	2	5	11	11	11	12	2	2
5	30	34	0	2	11	15	8	8	0	0
SKUPAJ	55									

(DS = dejansko stanje, ŽS = želeno stanje)

Rezultati kažejo naslednje:

1. Plesalci in plesalke radi in tudi skoraj vedno ustrezajo svoji materi (M dej.st. = 4,49). Istočasno si želijo, da bi materi lahko še večkrat ustregli (M žel.st. = 4,76). Majhna standardna deviacija (SD dej.st. = 0,742 in žel.st. = 0,508) kaže na homogenost odgovorov.
2. Plesalci in plesalke, gledano v povprečju, včasih ubogajo materine nasvete v zvezi s športom ter si želijo, da bi le-te upoštevali celo malenkost bolj (M dej.st. = 3,22 in M žel.st. = 3,42). Razpršenost odgovorov je vidna v zgornji preglednici.
3. Med tekmovanjem plesalci in plesalke v povprečju le včasih potrebujejo materino spodbudo (M dej.st. = 2,93 in M žel.st. = 2,98) ter si niti ne želijo, da bi potrebovali več spodbude. Kar visoki standardni deviaciji (SD dej.st. = 1,345 in žel.st. = 1,421) kažeta na dokaj neskladno ocenjevanje.
4. Plesalci in plesalke homogeno odgovarjajo, da radi vidijo, če jih mati pride gledat na tekmovanje (M dej.st. = 4,53 in žel.st. = 4,67) in si tega želijo tudi v bodoče.

5. Z materjo se pogosto z lahkoto oziroma sproščeno pogovarjajo o športu in si želijo, da bi bilo še naprej tako (M dej.st. = 4,24 in M žel.st. = 4,67). Njihovi odgovori so dokaj enotni.
6. Plesalci in plesalke včasih počno, kar jih mati prosi (M dej.st. = 3,11), želijo pa si oziroma so mnenja, da bi morali to večkrat početi (M žel.st. = 3,62).
7. Na podporo svoje matere se pogosto zanašajo (M dej.st. = 4,15) in si tega tudi želijo (M žel.st. = 4,25). Standardna deviacija kaže dokajšnjo skladnost njihovih odgovorov.
8. Plesalci in plesalke redkokdaj izpustijo trening zato, da bi doma pomagali materi (M dej.st. = 1,67), želijo pa si oziroma menijo, da bi to kdaj pa kdaj lahko naredili (M žel.st. = 2,11).
9. Plesalci in plesalke različno odgovarjajo glede tega, ali po neuspešnem nastopu na tekmovanju potrebujejo materino podporo (M dej.st. = 3,05 in M žel.st. = 3,18). Standardna deviacija (SD dej.st. = 1,393 in žel.st. = 1,529) kaže na neenotno ocenjevanje.
10. Plesalci in plesalke med tekmovanjem le včasih poslušajo svojo mater (M dej.st. = 2,95) in tudi nimajo želje, da bi njenim nasvetom bolj prisluhnili (M žel.st. = 2,89). Njihovi odgovori pa so dokaj neskladni.
11. Plesalci in plesalke se redkokdaj počutijo negotovo, če mati ni prisotna na tekmovanju (M dej.st. = 1,69) in si hkrati želijo, da bi se tako počutili še redkeje (M žel.st. = 1,42). V svojih odgovorih so precej homogeni (SD dej.st. = 0,858 in žel.st. = 0,786).

Slika 6: Razlike med povprečnimi vrednostmi dejanskega in želenega stanja po posameznih trditvah.

Na podlagi zgornjih ugotovitev lahko rečemo, da je potreba plesalk in plesalcev športnega plesa po materini podpori zmerna. Plesalci materino podporo potrebujejo, niso pa pretirano odvisni od nje.

6.1.1.3 »SOVRAŽNOST« ŠPORTNIKA DO MATERE

Visok rezultat na lestvici »sovražnosti« kaže športnikovo zaznavanje svoje matere kot nepravilne do njega, čuti, da mu je mati obrnila hrbet oziroma da ga je zapustila ter se z njo prepira celo do točke, ko se matere popolnoma izogiba.

Preglednica 5: Trditve, ki se nanašajo na lestvico »sovražnosti«.

SOVRAŽNOST (AMAN)	N = 55							
	DEJANSKO STANJE				ŽELENO STANJE			
	Mean	Std.D.	Min	Max	Mean	Std.D.	Min	Max
1. Kadar nisem uspešen se mi zdi, da sem razočaral mater.	1,93	1,086	1	5	1,42	0,738	1	5
2. Z materjo se prepirava o tekmovanjih.	1,71	1,066	1	5	1,27	0,706	1	5
3. Neprijetno mi je, če je na tekmovanju prisotna moja mati.	1,35	0,615	1	3	1,09	0,348	1	3
4. Ko me mati kritizira občutim neuspeh.	2,82	1,348	1	5	1,91	1,159	1	5
5. Zaradi materinega vedenja čutim občutke krivde.	1,87	1,171	1	5	1,71	1,083	1	5
6. Čutim, da je mati nepravilna do mene.	1,62	0,871	1	4	1,20	0,590	1	4
7. Imam pripombe na materino vedenje med tekmovanji.	1,62	0,871	1	4	1,25	0,584	1	3
8. Nočem se pogovarjati s svojo materjo.	1,38	0,782	1	5	1,27	0,679	1	5
9. Čutim, da nič kar naredim ni dovolj dobro za mojo mater.	1,76	0,981	1	4	1,25	0,645	1	4
10. Čutim, da me je mati zapustila.	1,11	0,315	1	2	1,02	0,135	1	2
SKUPAJ	1,7164	0,55637	1	3,6	1,3400	0,39981	1	3,1

Naslednja preglednica predstavlja razpršenost oziroma frekvenco odgovorov plesalk in plesalcev, ki se nanašajo na zgornje trditve lestvice »sovražnosti«.

Preglednica 6: Frekvenca odgovorov.

OCENA	FREKVENCA											
	1. trditev		2. trditev		3. trditev		4. trditev		5. trditev		6. trditev	
	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS
1	24	37	33	45	40	51	11	27	31	34	32	48
2	18	15	11	7	11	3	12	14	8	9	15	4
3	9	2	7	2	4	1	18	10	10	8	5	2
4	1	0	2	0	0	0	4	0	4	2	3	1
5	3	1	2	1	0	0	10	4	2	2	0	0

	7. trditev		8. trditev		9. trditev		10. trditev	
	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS
1	33	45	41	44	31	46	49	54
2	12	6	9	9	9	5	6	1
3	8	4	4	1	12	3	0	0
4	2	0	0	0	3	1	0	0
5	0	0	1	1	0	0	0	0
SKUPAJ	55							

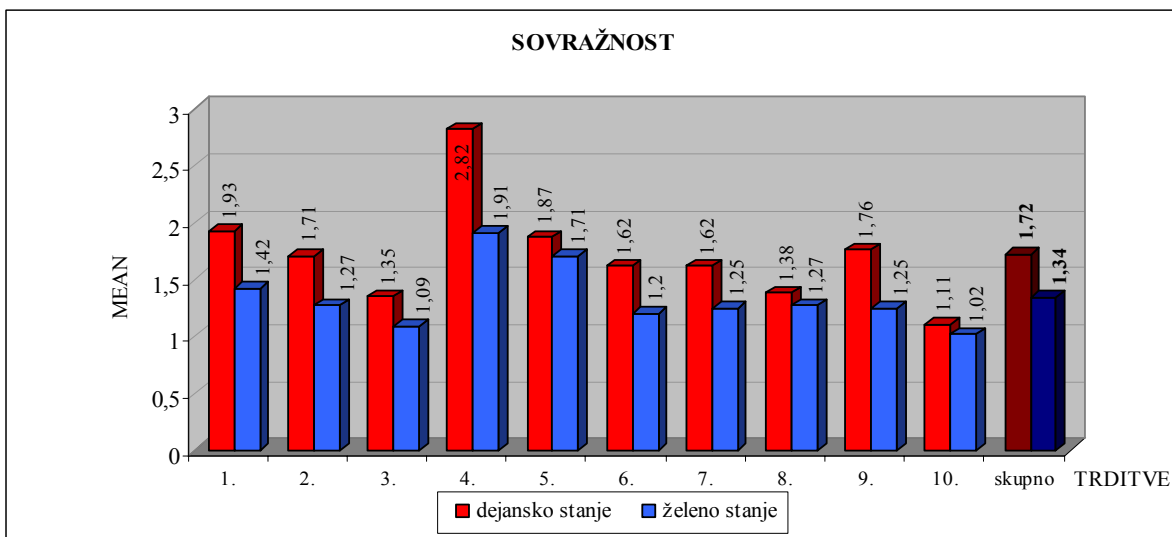
(DS = dejansko stanje, ŽS = želeno stanje)

Rezultati kažejo naslednje:

1. Plesalcem in plesalkam se redkokdaj zdi, da če niso uspešni, razočarajo svojo mater (M dej.st. = 1,93). Standardna deviacija kaže na skladno ocenjevanje.
2. Skoraj nikoli oziroma le redkokdaj se z materjo prepirajo o tekmovanjih (M dej.st. = 1,71) in si tega še manj želijo (M žel.st. = 1,27). Da so zelo enotni v odgovorih, se vidi tudi v zgornji preglednici.
3. Redkokdaj oziroma skoraj nikoli plesalcem in plesalkam ni neprijetno, če je na tekmovanjih prisotna mati (M dej.st. = 1,35). Hkrati si želijo, da jim nikoli ne bi bilo neprijetno zaradi prisotnosti matere (M žel.st. = 1,09). Zelo homogeno odgovarjanje pri tej trditvi (SD dej.st. = 0,615 in žel.st. = 0,348).
4. Včasih ob tem, ko mati plesalca ali plesalko kritizira, le-ta občuti neuspeh (M dej.st. = 2,82). Plesalci in plesalke si želijo, da bi se to redkokdaj dogajalo (M žel.st. = 1,91). To pot niso tako enotni v ocenjevanju (SD dej.st. = 1,348 in žel.st. = 1,159).

5. Redkokdaj se zgodi, da čutijo občutke krivde zaradi materinega vedenja (M dej.st. = 1,87) in si tega tudi ne želijo (M žel.st. = 1,71). Odgovori so dokaj enotni.
6. Redkokdaj oziroma skoraj nikoli ne čutijo, da bi bila mati do njih nepravilna (M dej.st. = 1,62) in si tega še manj želijo (M žel.st. = 1,2). Odgovori na to trditve so zelo homogeni (SD dej.st. = 0,871 in žel.st. = 0,59).
7. Redkokdaj oziroma skoraj nikoli se tudi ne zgodi, da bi imeli plesalci in plesalke pripombe na materino vedenje na tekmovanjih (M dej.st. = 1,62) in si tega še manj želijo (M žel.st. = 1,25). Zelo skladno ocenjevanje pri tej trditvi (SD dej.st. = 0,871 in žel.st. = 0,584).
8. Skoraj nikoli se ne zgodi, da se plesalci in plesalke ne bi hoteli pogovarjati z materjo (M dej.st. = 1,38) ter si drugačnega vedenja niti ne želijo (M žel.st. = 1,27). Tudi pri tej trditvi odgovarjajo zelo homogeno.
9. Redkokdaj čutijo, da nič, kar naredijo, ni dovolj dobro za njihovo mater (M dej.st. = 1,76) in si istočasno želijo, da bi še manjkrat tako čutili (M žel.st. = 1,25). Tudi tu so odgovori zelo homogeni.
10. Plesalci in plesalke nikoli ne čutijo, da bi jih mati zapustila (M dej.st. = 1,11) in si tega tudi ne želijo (M žel.st. = 1,02). Standardna deviacija je pri tej trditvi najnižja (SD dej.st. = 0,315 in žel.st. = 0,135), kar kaže na skoraj identične odgovore.

Zgornje ugotovitve in slika 7 nam kažejo, da med plesalci in plesalkami športnega plesa in njihovimi materami skorajda ni sovražnih odnosov. Matere do plesalcev in plesalk niso nepravilne, prezahtevne ali pretirano kritične ter ne kažejo znakov razočaranja. S plesalci in plesalkami se redkokdaj pripravajo glede športa ter jim dajejo občutek varnosti.

Slika 7: Razlike med povprečnimi vrednostmi dejanskega in želenega stanja po posameznih trditvah.

6.1.1.4 SAMOZAVEST ŠPORTNIKA V ODNOSU DO MATERE

Visok rezultat na lestvici kaže, da se športnik v odnosu do matere vede samozavestno, da svobodno pove svoje mnenje in se drži svojih stališč v pogovorih z materjo.

Preglednica 7: Trditve, ki se nanašajo na lestvico samozavesti.

SAMOZAVEST (AMAS)	N = 55							
	DEJANSKO STANJE				ŽELENO STANJE			
	Mean	Std.D.	Min	Max	Mean	Std.D.	Min	Max
1. O tem kaj bi rad počel odločam neodvisno od svoje matere.	3,33	1,292	1	5	3,60	1,226	1	5
2. Počnem kar čutim, da moram, ne glede na to, kaj o tem misli moja mati.	3,11	1,301	1	5	3,05	1,508	1	5
3. V razgovoru s svojo materjo se držim svojih stališč.	3,69	1,034	1	5	3,75	1,265	1	5
4. Materi pojasnim svoje lastno stališče.	4,35	0,966	2	5	4,51	0,900	1	5
5. V izbranem športu tekmujem še naprej, čeprav mati temu nasprotuje.	2,87	1,656	1	5	2,85	1,715	1	5
6. Namesto, da bi poslušal svojo mater, počnem kar hočem.	2,27	1,162	1	5	1,78	1,212	1	5
SKUPAJ	3,2697	0,70601	1,67	4,83	3,2576	0,78686	1,5	5

Naslednja preglednica kaže, kako plesalci in plesalke zaznavajo lastno samozavestno vedenje v odnosu do matere.

Preglednica 8: Frekvenca odgovorov.

OCENA	FREKVENCA											
	1. trditev		2. trditev		3. trditev		4. trditev		5. trditev		6. trditev	
	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS
1	7	5	6	13	1	3	0	1	18	21	17	34
2	7	4	15	7	5	7	4	0	8	4	18	9
3	13	14	11	13	19	13	7	9	8	9	10	5
4	17	17	13	8	15	10	10	5	5	4	8	4
5	11	15	10	14	15	22	34	40	16	17	2	3
SKUPAJ	55											

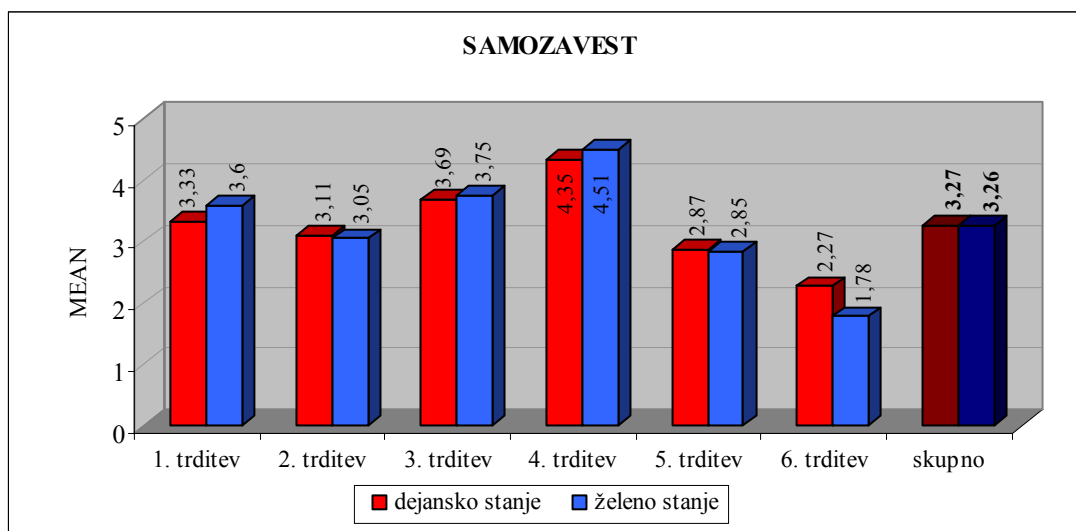
(DS = dejansko stanje, ŽS = želeno stanje)

Rezultati kažejo naslednje:

1. Plesalci in plesalke ocenjujejo, da včasih odločajo neodvisno od svoje matere o tem, kaj bi radi počeli (M dej.st. = 3,33) ter si želijo, da bi se samostojno odločali še večkrat (M žel.st. = 3,6). Iz zgornje preglednice je razvidno, da niso povsem enotni v svojem ocenjevanju.
2. Podobno pravijo, da včasih počnejo to, kar čutijo, da morajo, ne glede na to, kaj o tem misli njihova mati (M dej.st. = 3,11) in si tega tudi želijo (M žel.st. = 3,05). Tudi pri tej trditvi niso enotni v ocenjevanju, kar kaže tudi relativno visoka standardna deviacija (SD dej.st. = 1,3 in žel.st. = 1,5).
3. Plesalci in plesalke se kar pogostokrat v razgovorih z materjo držijo svojih stališč (M dej.st. = 3,69) in si tega tudi želijo (M žel.st. = 3,75). Tudi tukaj so njihove ocene nekoliko neskladne.
4. Skoraj vedno oziroma pogosto pojasnijo svoje stališče materi in to tudi želijo (M dej.st. = 4,35 in M žel.st. = 4,51). V odgovorih so si precej enotni.
5. Pri naslednji trditvi, ki pravi, da športniki v izbranem športu tekmujejo še naprej, čeprav mati temu nasprotuje, so odgovori plesalcev in plesalk precej različni, na kar kaže tudi

precej visoka standardna deviacija (SD dej.st. = 1,656 in žel.st. = 1,715). V preglednici št. 8 opazimo, da so nekateri mnenja, da bi še naprej tekmovali v plesu tudi, če se mati s tem ne bi strinjala, drugi pa bi podlegli materinim vplivom in ukvarjanje s plesom opustili.

6. Plesalci in plesalke redkokdaj počnejo, kar hočejo, namesto da bi poslušali svojo mater in si niti ne želijo, da bi večkrat počeli to, kar sami hočejo (M dej.st. = 2,27 in M žel.st. = 1,78). V odgovorih so dokaj skladni.

Slika 8: Razlike med povprečnimi vrednostmi dejanskega in želenega stanja po posameznih trditvah.

Menimo, da so plesalke in plesalci športnega plesa v odnosu do matere dokaj samozavestni, materi pogosto pojasnijo svoja stališča in se le-teh večkrat tudi držijo ter se včasih tudi odločajo neodvisno od matere. Hkrati pa materine nasvete in zahteve spoštujejo in jih večinoma tudi upoštevajo.

6.1.2 ODNOS ŠPORTNIH PLESALCEV IN PLESALK DO OČETA

6.1.2.1 ODPRT ODNOS MED ŠPORTNIKOM IN OČETOM

Enako kot v prejšnjem poglavju pri odnosih z materjo nas zanima, kakšen je odnos med plesalci in plesalkami športnega plesa in njihovimi očeti. S pomočjo analize trditvev iz spodnjih preglednic bomo skušali to ugotoviti.

Preglednica 9: Trditve, ki se nanašajo na odprt odnos med plesalci in očeti.

ODPRT ODNOS (AFOC)	N = 52							
	DEJANSKO STANJE				ŽELENO STANJE			
	Mean	Std.D.	Min	Max	Mean	Std.D.	Min	Max
1. Rad ustrezem svojemu očetu.	4,33	0,879	1	5	4,56	0,802	1	5
2. Vzamem si čas, da bi pojasnil svoje stališče očetu.	3,73	1,190	1	5	4,10	1,159	1	5
3. O svojih težavah se pogovarjam z očetom.	3,23	1,352	1	5	3,87	1,329	1	5
4. Pomagam očetu.	3,90	1,089	1	5	4,25	1,027	1	5
5. Z očetom se z lahkoto pogovarjam o športu.	4,29	0,977	1	5	4,48	0,874	1	5
6. Počnem točno to, kar me oče prosi.	3,21	1,054	1	5	3,60	1,176	1	5
7. Z očetom si vse zaupava.	3,21	1,319	1	5	3,85	1,304	1	5
8. Če imam težavo jo zaupam svojemu očetu.	3,33	1,150	1	5	3,88	1,182	1	5
9. Počnem kar čutim, da moram, ne glede na to, kaj o tem misli moj oče.	3,04	1,371	1	5	3,00	1,508	1	5
10. Do očeta sem zadržan.	1,77	0,962	1	4	1,35	0,623	1	3
11. Svojemu očetu ne povem mnogo stvari.	2,52	0,980	1	4	1,92	0,987	1	4
12. Do očeta sem grob.	1,37	0,768	1	4	1,17	0,474	1	3
13. Svoje težave rešujem brez očetove pomoči.	3,00	1,237	1	5	2,96	1,455	1	5
14. Namesto, da bi poslušal svojega očeta, počnem kar hočem.	2,25	1,169	1	5	1,79	1,143	1	5
SKUPAJ	3,6635	0,74772	1,93	4,93	4,0275	0,65544	2,5	5

Naslednja preglednica kaže razpršenost odgovorov plesalk in plesalcev, ki se nanašajo na posamezne trditve odprtega odnosa oziroma frekvenco le-teh.

Preglednica 10: Frekvenca odgovorov.

OCENA	FREKVENCA													
	1. trditev		2. trditev		3. trditev		4. trditev		5. trditev		6. trditev		7. trditev	
	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS
1	1	1	3	3	7	6	1	1	1	1	3	3	7	4
2	1	0	4	0	8	2	5	2	2	0	11	5	8	5
3	5	4	15	14	16	7	12	10	7	7	14	17	15	9
4	18	11	12	7	8	15	14	9	13	9	20	12	11	11
5	27	36	18	28	13	22	20	30	29	35	4	15	11	23

OCENA	FREKVENCA													
	8. trditev		9. trditev		10. trditev		11. trditev		12. trditev		13. trditev		14. trditev	
	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS
1	2	3	8	13	28	38	9	24	41	45	7	13	19	31
2	12	3	12	7	11	10	16	11	4	5	11	6	10	8
3	15	12	13	11	10	4	18	14	6	2	16	13	16	8
4	13	13	8	9	3	0	9	3	1	0	11	10	5	3
5	10	21	11	12	0	0	0	0	0	0	7	10	2	2
SKUPAJ	52													

(DS = dejansko stanje, ŽS = želeno stanje)

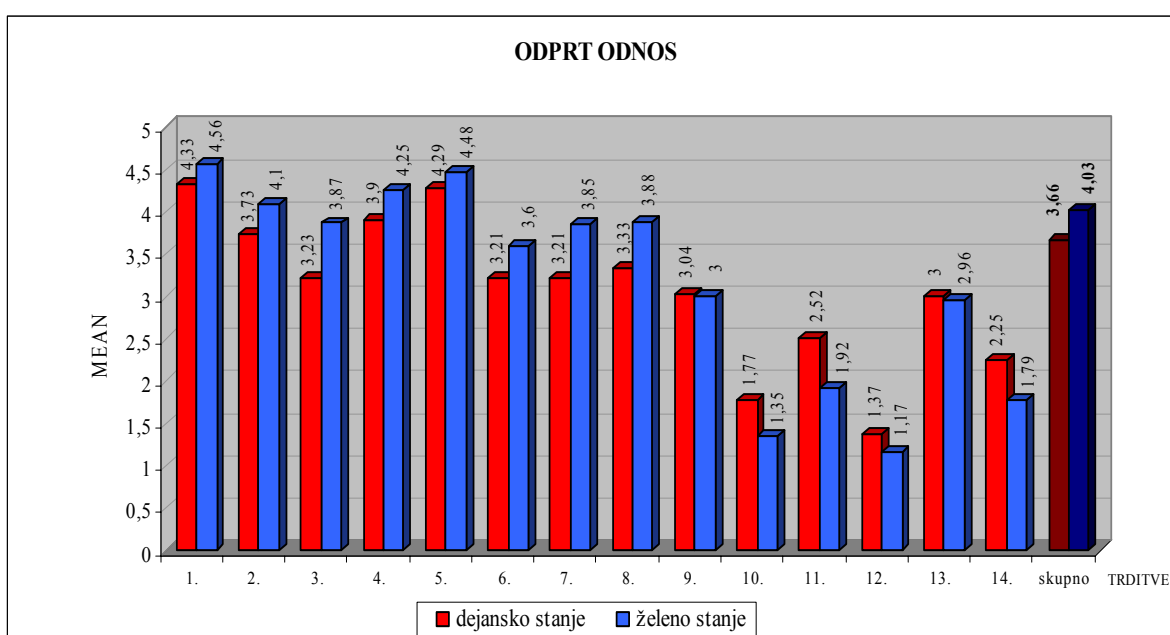
Rezultati kažejo naslednje:

1. Plesalci in plesalke radi in tudi pogosto ustrezajo svojemu očetu (M dej.st. = 4,33). Istočasno si želijo, da bi mu še večkrat ustregli (M žel.st. = 4,56). V odgovorih so dokaj enotni (SD dej.st. = 0,879 in žel.st. = 0,802).
2. Pogosto si vzamejo čas, da bi pojasnili svoje stališče očetu (M dej.st. = 3,73) ter si hkrati želijo, da bi to še večkrat naredili (M žel.st. = 4,1). Odgovarjajo dokaj enotno, kar vidimo tudi v zgornji preglednici.
3. O svojih težavah se včasih pogovarjajo s svojim očetom (M dej.st. = 3,23). Želijo pa si, da bi se o težavah z očetom pogovarjali še večkrat (M žel.st. = 3,87). Relativno visoka standardna deviacija (SD dej.st. = 1,352 in žel.st. = 1,329) kaže na ne povsem enotno ocenjevanje.
4. Plesalci in plesalke pogosto pomagajo svojemu očetu (M dej.st. = 3,9) in si želijo, da bi mu še večkrat pomagali (M žel.st. = 4,25). Odgovarjajo dokaj enotno.

5. Pogostokrat se z očetom sproščeno pogovarjajo o športu (M dej.st. = 4,29) in si želijo, da bi se to dogajalo še večkrat (M žel.st. = 4,48). V odgovorih so dokaj homogeni (SD dej.st. = 0,977 in žel.st. = 0,874).
6. Včasih počnejo točno to, kar jih oče prosi (M dej.st. = 3,21), želijo pa si oziroma so mnenja, da bi to morali početi večkrat (M žel.st. = 3,6). V preglednici št. 10 vidimo, da so njihovi odgovori nekoliko razpršeni.
7. Na trditev, ki pravi, da si športnik in oče vse zaupata, plesalke in plesalci odgovarjajo precej neenotno (SD dej.st. = 1,319 in žel.st. = 1,304), kar je razvidno tudi iz preglednice št. 10. Želijo pa si, da bi si z očetom pogosteje vse zaupali (M dej.st. = 3,21 in M žel.st. = 3,85).
8. Plesalci in plesalke včasih zaupajo očetu svoje težave, če do teh pride (M dej.st. = 3,33) ter si istočasno želijo, da bi mu jih večkrat zaupali (M žel.st. = 3,88). Odgovarjajo razmeroma podobno (SD dej.st. = 1,15 in žel.st. = 1,182).
9. Včasih počnejo to, kar čutijo, da morajo, ne glede na to, kaj o tem misli oče (M dej.st. = 3,04) in si tega tudi želijo (M žel.st. = 3,0). Kar visoki standardni deviaciji (SD dej.st. = 1,371 in žel.st. = 1,508) pa kažeta na neskladnost odgovorov, kar vidimo tudi v preglednici št. 10.
10. Do očeta so le redkokdaj zadržani (M dej.st. = 1,77) in si tudi ne želijo, da bi bili (M žel.st. = 1,35). Homogeno ocenjevanje te trditve (SD dej.st. = 0,962 in žel.st. = 0,623).
11. Plesalci in plesalke ocenjujejo, da očetu včasih ne povedo določenih stvari (M dej.st. = 2,52) ter si hkrati želijo, da bi se to redkeje dogajalo (M žel.st. = 1,92). V ocenah so dokaj enotni.
12. Trdijo tudi, da skoraj nikoli niso grobi do svojega očeta (M dej.st. = 1,37) in si niti ne želijo, da bi bili (M žel.st. = 1,17). Standardna deviacija kaže na zelo skladno ocenjevanje (SD dej.st. = 0,768 in žel.st. = 0,474).

13. Svoje težave plesalci in plesalke včasih rešujejo brez očetove pomoči (M dej.st. = 3,0). Da bi večkrat potrebovali njegovo pomoč, si niti ne želijo (M žel.st. = 2,96). So pa njihovi odgovori pri tej trditvi dokaj neenotni (SD dej.st. = 1,237 in žel.st. = 1,455), kar je razvidno tudi iz preglednice št. 10.

14. Redkokdaj se zgodi, da bi plesalci in plesalke počeli to, kar hočejo, namesto da bi poslušali svojega očeta (M dej.st. = 2,25). Hkrati si tega niti ne želijo (M žel.st. = 1,79). V odgovorih so dokaj enotni.

Slika 9: Razlike med povprečnimi vrednostmi dejanskega in želenega stanja po posameznih trditvah.

Lahko rečemo, da imajo plesalci in plesalke športnega plesa relativno odprt odnos s svojimi očeti, istočasno pa si želijo, da bi se ta odnos še nekoliko izboljšal. Tudi standardni odkloni so relativno majhni, kar pomeni, da so odgovori anketiranih plesalcev in plesalk precej homogeni.

6.1.2.2 ŠPOTNIKOVA POTREBA PO OČETOVIM PODPORI

Naslednja lestvica se nanaša na očetovo podporo športniku. Visok rezultat na lestvici pomeni, da športnik čuti potrebo po očetovi čustveni podpori, po nasvetih in po odkritem pogovoru o športu. Hkrati se na tekmovanjih počuti negotovo, če oče ni prisoten.

Preglednica 11: Trditve, ki kažejo, ali plesalec oz. plesalka čuti potrebo po očetovi podpori.

POTREBUJE PODPORO (AFES)	N = 52							
	DEJANSKO STANJE				ŽELENO STANJE			
	Mean	Std.D.	Min	Max	Mean	Std.D.	Min	Max
1. Pri športu ubogam očetove nasvete.	3,31	1,336	1	5	3,65	1,370	1	5
2. Med tekmovanjem potrebujem očetovo spodbudo.	2,81	1,299	1	5	2,90	1,302	1	5
3. Všeč mi je, ko me oče pride gledat na tekmovanje.	4,00	1,155	1	5	4,27	1,050	1	5
4. Zanašam se na podporo svojega očeta.	3,94	1,178	1	5	3,98	1,276	1	5
5. Kadar neuspešno nastopim, potrebujem očetovo podporo.	2,58	1,419	1	5	2,65	1,507	1	5
6. Med tekmovanjem poslušam svojega očeta.	2,92	1,296	1	5	3,08	1,326	1	5
7. Če na tekmovanju ni prisoten moj oče, se počutim negotovo.	1,67	0,944	1	4	1,46	0,803	1	4
8. O tem, kaj bi rad počel, se odločam neodvisno od svojega očeta.	3,25	1,312	1	5	3,42	1,551	1	5
SKUPAJ	2,9976	0,82749	1	4,63	3,0721	0,80985	1	4,63

Naslednja preglednica predstavlja razpršenost odgovorov, ki se nanašajo na zgornje trditve.

Preglednica 12: Frekvenca odgovorov.

OCENA	FREKVENCA											
	1. trditev		2. trditev		3. trditev		4. trditev		5. trditev		6. trditev	
	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS
1	7	7	13	12	3	2	2	4	15	18	9	9
2	8	3	4	3	1	1	5	3	14	7	11	8
3	10	9	21	22	13	8	10	9	9	11	14	13
4	16	15	8	8	11	11	12	10	6	7	11	14
5	11	18	6	7	24	30	23	26	8	9	7	8

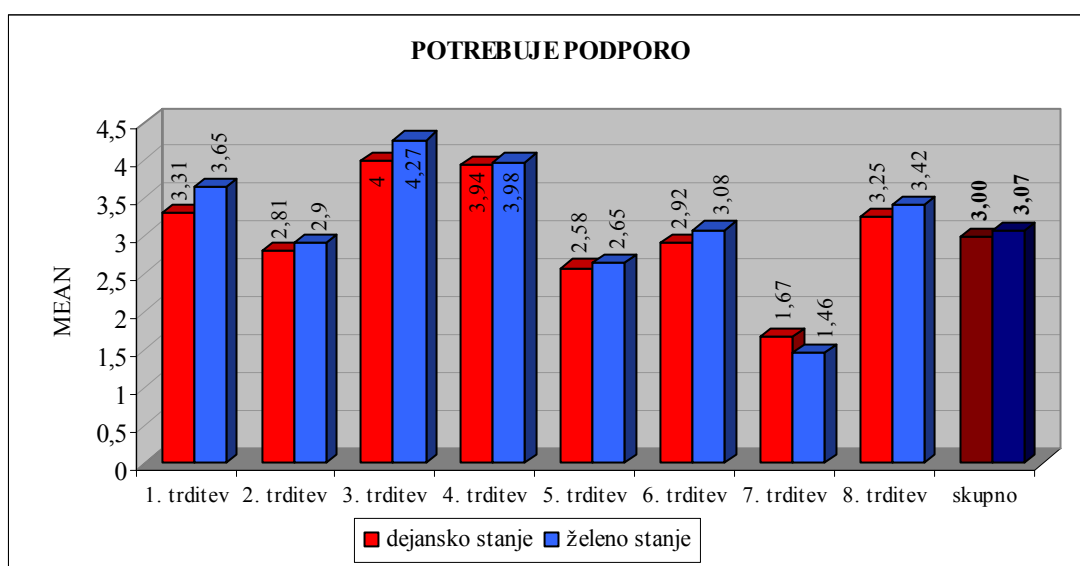
	7. trditev		8. trditev	
	DS	ŽS	DS	ŽS
1	31	36	6	9
2	10	10	11	9
3	8	4	9	4
4	3	2	16	11
5	0	0	10	19
SKUPAJ	52			

(DS = dejansko stanje, ŽS = želeno stanje)

Rezultati kažejo naslednje:

1. Plesalci in plesalke včasih ubogajo očetove nasvete, povezane s športom (M dej.st. = 3,31). Želijo pa si, da bi jih upoštevali malenkost pogosteje (M žel.st. = 3,65). V zgornji preglednici vidimo, da so njihovi odgovori nekoliko neenotni, kar kaže tudi standardna deviacija (SD dej.st. = 1,336 in žel.st. = 1,37).
2. Med tekmovanjem plesalci in plesalke včasih potrebujejo očetovo spodbudo (M dej.st. = 2,81), istočasno pa si niti ne želijo, da bi jo večkrat potrebovali (M žel.st. = 2,9). Iz preglednice št. 12 je razvidno, da jih kar nekaj odgovarja, da očetove spodbude ne potrebuje nikoli.
3. Plesalci in plesalke kar skladno odgovarjajo, da pogosto radi vidijo, če jih oče pride gledat na tekmovanje (M dej.st. = 4,0 in M žel.st. = 4,27).
4. Pogosto se tudi zanašajo na podporo svojega očeta (M dej.st. = 3,94) in si tega tudi želijo (M žel.st. = 3,98).
5. Včasih, kadar neuspešno nastopijo, potrebujejo očetovo podporo (M dej.st. = 2,58 in M žel.st. = 2,65). Standardna deviacija kaže precejšnjo neskladnost v odgovorih (SD dej.st. = 1,419 in žel.st. = 1,507).
6. Plesalci in plesalke včasih poslušajo svojega očeta med tekmovanjem (M dej.st. = 2,92), hkrati pa si niti ne želijo, da bi ga večkrat upoštevali (M žel.st. = 3,08). Tudi pri tej trditvi v odgovorih niso povsem skladni (SD dej.st. = 1,296 in žel.st. = 1,326).

7. Skoraj nikoli ali le redkokdaj se plesalci in plesalke na tekmovanju počutijo negotove, če oče ni prisoten (M dej.st. = 1,67) in si tega tudi ne želijo (M žel.st. = 1,46). Kar homogeno ocenjevanje pri tej trditvi (SD dej.st. = 0,944 in žel.st. = 0,803).
8. Plesalci in plesalke se včasih odločajo neodvisno od očeta o tem, kaj bi radi počeli (M dej.st. = 3,25) in si tega tudi želijo (M žel.st. = 3,42). Standardna deviacija pa kaže, da niso povsem skladni v odgovorih (SD dej.st. = 1,312 in žel.st. = 1,551).

Slika 10: Razlike med povprečnimi vrednostmi dejanskega in želenega stanja po posameznih trditvah.

Na podlagi zgornjih ugotovitev lahko rečemo, da plesalci in plesalke športnega plesa včasih potrebujejo očetovo podporo, hkrati pa večje želje oziroma potrebe po očetovi podpori niti ne čutijo. Na podporo očeta se zanašajo, niso pa pretirano odvisni od nje.

6.1.2.3 »SOVRAŽNOST« ŠPORTNIKA DO OČETA

Lestvica »sovražnosti« kaže, ali športnik zaznava svojega očeta kot nepravičnega, čuti, da mu je oče obrnil hrbet oziroma da ga je zapustil in ali se z njim prepira celo do točke, ko se očeta popolnoma izogiba.

Preglednica 13: Trditve, ki se nanašajo na lestvico »sovražnosti«.

SOVRAŽNOST (AFAN)	N = 52							
	DEJANSKO STANJE				ŽELENO STANJE			
	Mean	Std.D.	Min	Max	Mean	Std.D.	Min	Max
1. Izogibam se očeta.	1,38	0,932	1	5	1,27	0,770	1	5
2. Z očetom se pripravava o tekmovanjih.	1,44	0,802	1	4	1,31	0,701	1	4
3. Čutim, da je oče nepravičen do mene.	1,65	1,027	1	5	1,31	0,781	1	5
4. Imam pripombe na očetovo vedenje med tekmovanji.	1,67	0,857	1	3	1,25	0,590	1	3
5. Nočem se pogovarjati s svojim očetom.	1,63	0,841	1	4	1,31	0,579	1	3
6. Čutim, da nič, kar naredim, ni dovolj dobro za mojega očeta.	1,60	0,869	1	4	1,37	0,715	1	4
7. Čutim, da me je oče zapustil.	1,29	0,605	1	3	1,04	0,194	1	2
SKUPAJ	1,5247	0,57612	1	3,14	1,2637	0,05890	1	2,86

Naslednja preglednica predstavlja razpršenost odgovorov plesalk in plesalcev, ki se nanašajo na zgornje trditve lestvice »sovražnosti«.

Preglednica 14: Frekvence odgovorov.

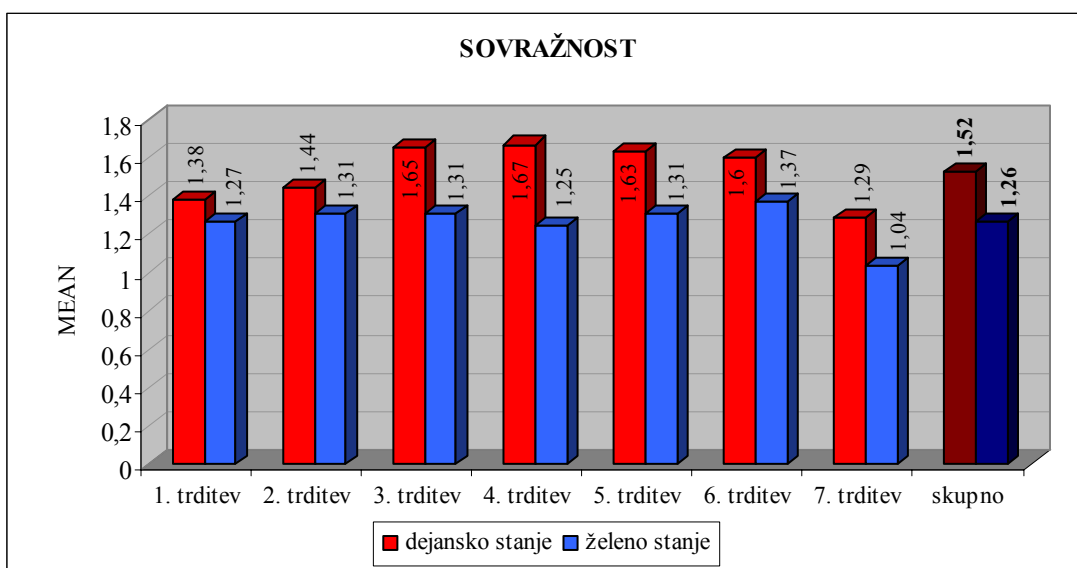
OCENA	FREKVENCA													
	1. trditev		2. trditev		3. trditev		4. trditev		5. trditev		6. trditev		7. trditev	
	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS	DS	ŽS
1	42	45	37	42	33	42	30	43	29	39	32	39	41	50
2	4	2	9	5	9	7	9	5	15	10	11	8	7	2
3	4	4	4	4	6	1	13	4	6	3	7	4	4	0
4	0	0	2	1	3	1	0	0	2	0	2	1	0	0
5	2	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
SKUPAJ	52													

(DS = dejansko stanje, ŽS = želeno stanje)

Rezultati kažejo naslednje:

1. Plesalci in plesalke se skoraj nikoli ne izogibajo svojega očeta (M dej.st. = 1,38) in si tega tudi ne želijo (M žel.st. = 1,27).
2. Ravno tako se zelo redkokdaj prepirajo z očetom o tekmovanjih (M dej.st. = 1,44) ter si preprirov tudi ne želijo (M žel.st. = 1,31).
3. Plesalci in plesalke le redkokdaj čutijo, da je oče do njih nepravilčen (M dej.st. = 1,65) hkrati si želijo, da bi še manjkrat čutili tako (M žel.st. = 1,31).
4. Nad očetovim vedenjem na tekmovanjih imajo le redkokdaj pripombe (M dej.st. = 1,67). Istočasno si želijo, da pripomb sploh ne bi imeli (M žel.st. = 1,25).
5. Ravno tako se redkokdaj zgodi, da se ne bi želeli pogovarjati s svojim očetom (M dej.st. = 1,63). Hkrati si želijo, da bi se to še manjkrat dogajalo (M žel.st. = 1,31).
6. Redkokdaj imajo tudi občutek, da nič, kar naredijo, ni dovolj dobro za njihovega očeta (M dej.st.= 1,6). Želijo pa si, da skoraj nikoli ne bi imeli takega občutka (M žel.st.= 1,37).
7. Plesalci in plesalke skoraj nikoli nimajo občutka, da bi jih oče zapustil (M dej.st. = 1,29), hkrati pa si želijo, da takega občutka sploh nikoli ne bi imeli (M žel.st. = 1,04).

Pri vseh trditvah plesalci in plesalke športnega plesa odgovarjajo zelo skladno, kar nam kažejo tudi pretežno majhne vrednosti standardnih deviacij, ki so prikazane v preglednici številka 13. Majhna razpršenost odgovorov pa je razvidna tudi iz preglednice številka 14.

Slika 11: Razlike med povprečnimi vrednostmi dejanskega in želenega stanja po posameznih trditvah.

Zgornje ugotovitve kažejo, da med plesalci in plesalkami športnega plesa in njihovimi očeti skorajda ni sovražnih odnosov. Plesalci in plesalke očetov ne zaznavajo kot nepravilnih, preveč zahtevnih ali pretirano kritičnih, se z očetom redkokdaj pripravljajo o plesu in nimajo občutka da bi jih le-ta zapustil.

6.2 ANALIZA MEDOSEBNIH ODNOSOV MED PLESALCI IN STARŠI GLEDE NA SPOL PLESALCEV

6.2.1 RAZLIKE V ODNOSU ŠPORTNIH PLESALCEV IN PLESALK DO MATERE

6.2.1.1 ODPRT ODNOS MED ŠPORTNIKOM IN MATERJO

V tem poglavju nas zanima, ali plesalci in plesalke športnega plesa odprt odnos z materjo zaznavajo enako ali se mogoče njihovo zaznavanje razlikuje glede na spol plesalcev. Spodnja preglednica nam kaže rezultate, dobljene z analizo variance.

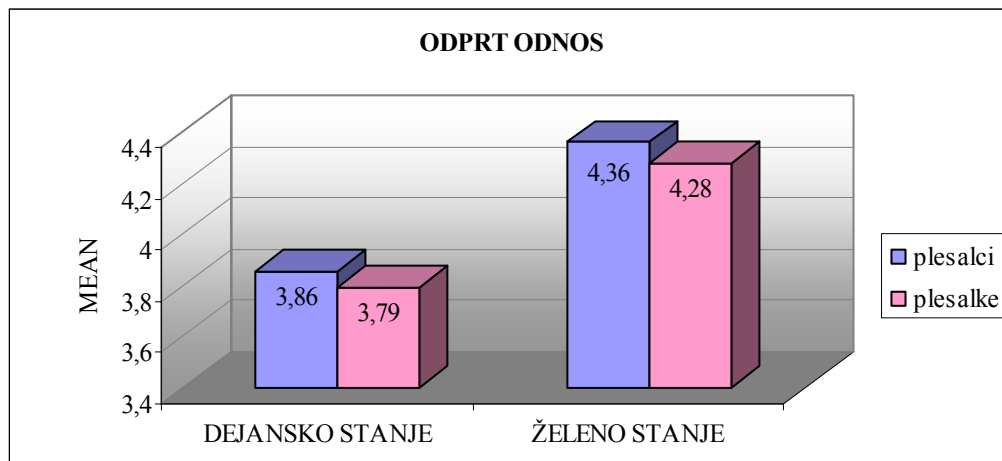
Preglednica 15: Odprt odnos med plesalci in plesalkami ter njihovimi materami.

ODPRT ODNOS	spol	N	Mean	Std. D.	Min	Max	F	p
dejansko stanje	plesalci	30	3,8556	0,84047	2,17	5,00	0,072	0,789
	plesalke	25	3,7933	0,87438	1,50	5,00		
želeno stanje	plesalci	30	4,3611	0,69354	2,33	5,00	0,202	0,655
	plesalke	25	4,2800	0,63048	2,83	5,00		

$p < 0,05$ (statistično pomemben na 0,05 stopnji tveganja)

Iz preglednice je razvidno, da med plesalci in plesalkami športnega plesa ne prihaja do statistično pomembnih razlik v zaznavanju odprtega odnosa z materjo, tako ne v zaznavanju dejanskega stanja kot tudi ne v zaznavanju želenega stanja, kar nam kažeta F in p vrednosti.

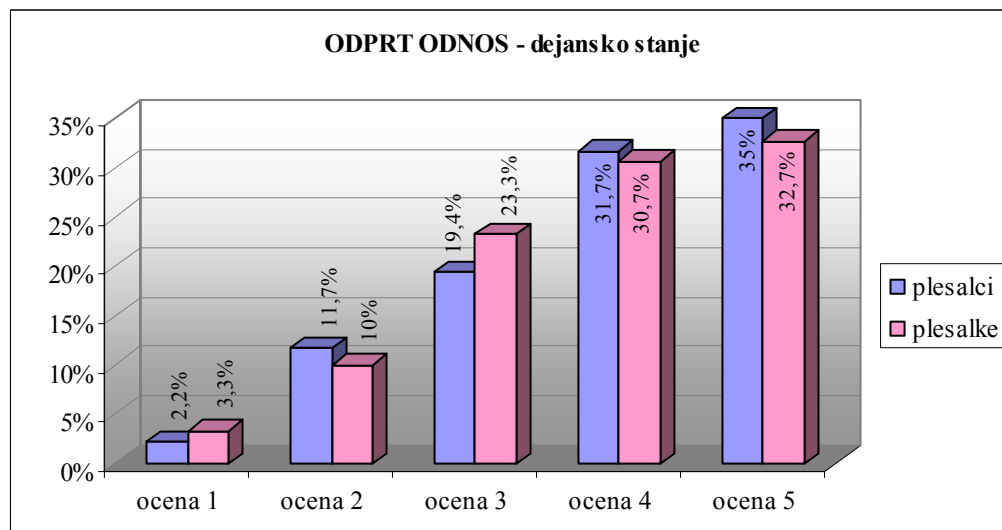
Plesalci sicer odnos z materjo ocenjujejo kot malenkost bolj odprtega v primerjavi s plesalkami, kar nam kažejo srednje vrednosti, vendar je razlika res minimalna.

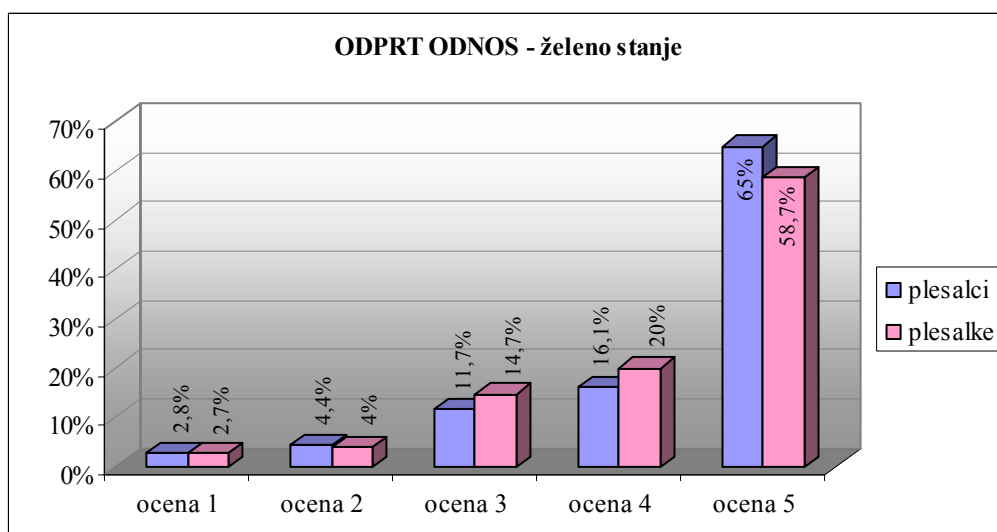
Slika 12: Odprt odnos z materjo – srednje vrednosti dejanskega in želenega stanja.

Tako plesalci kot plesalke imajo v povprečju precej odprt odnos s svojimi materami, njihova želja pa je, da bi bil ta odnos še boljši, kar je razvidno tudi iz zgornje slike.

Na spodnji sliki vidimo razpršenost v ocenjevanju trditve, ki tvorijo lestvico odprtega odnosa. Plesalci in plesalke več ali manj svoj odnos do matere ocenjujejo z ocenami 4 in 5, nekoliko manj z oceno 3 in le v redkih primerih trditve, ki se nanašajo na odprt odnos, ocenjujejo z oceno 1.

Slika 13: Odprt odnos med plesalci oziroma plesalkami in materami – dejansko stanje.

Slika 14: Odprt odnos med plesalci oziroma plesalkami in materami – želeno stanje.

Večina plesalcev in plesalk si želi odprtih odnosov z materjo. Tako eni kot drugi so zelo skladni v ocenjevanju zelenega stanja, kar je razvidno tudi iz nizke standardne deviacije, prikazane v preglednici številka 15.

6.2.1.2 ŠPOTNIKOVA POTREBA PO MATERINI PODPORI

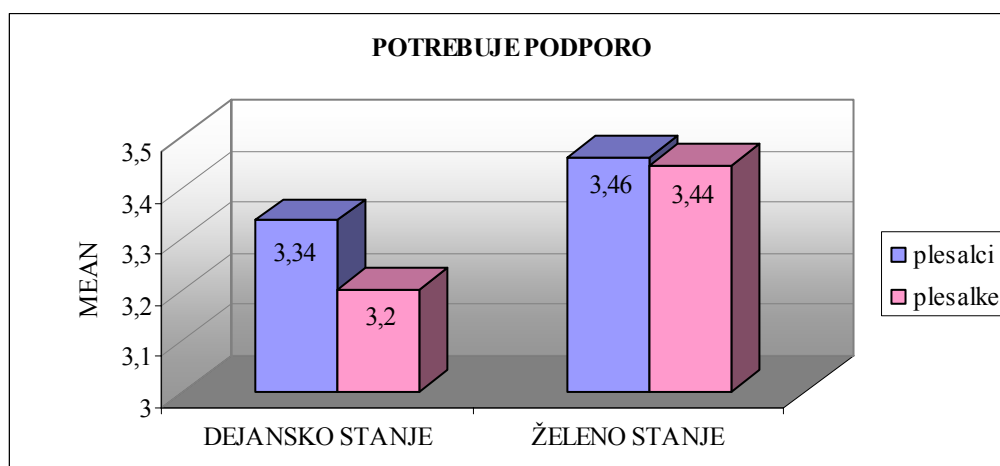
Zanima nas, ali plesalke čutijo večjo ali manjšo potrebo po materini podpori kot plesalci. Rezultati analize variance so prikazani v spodnji preglednici.

Preglednica 16: Potreba po materini podpori plesalk in plesalcev.

POTREBUJE PODPORO	spol	N	Mean	Std. D.	Min	Max	F	p
dejansko stanje	plesalci	30	3,3364	0,54814	2,45	4,27	0,721	0,400
	plesalke	25	3,2000	0,64336	1,82	4,27		
želeno stanje	plesalci	30	3,4606	0,55680	2,55	4,36	0,013	0,910
	plesalke	25	3,4436	0,55068	2,45	4,64		

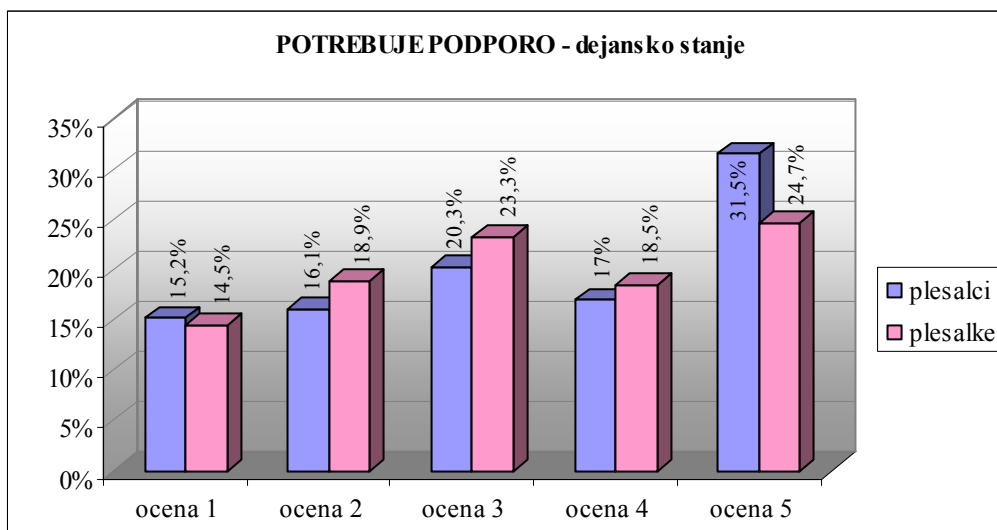
$p < 0,05$ (statistično pomemben na 0,05 stopnji tveganja)

Čeprav srednja vrednost dejanskega stanja nakazuje na minimalno večjo potrebo po materini podpori pri plesalcih, ugotavljamo, da med plesalci in plesalkami športnega plesa ne prihaja do statistično pomembnih razlik v zaznavanju potrebe po podpori, tako ne pri dejanskem kot tudi ne pri želenem stanju.

Slika 15: Potreba po podpori – srednje vrednosti dejanskega in želenega stanja.

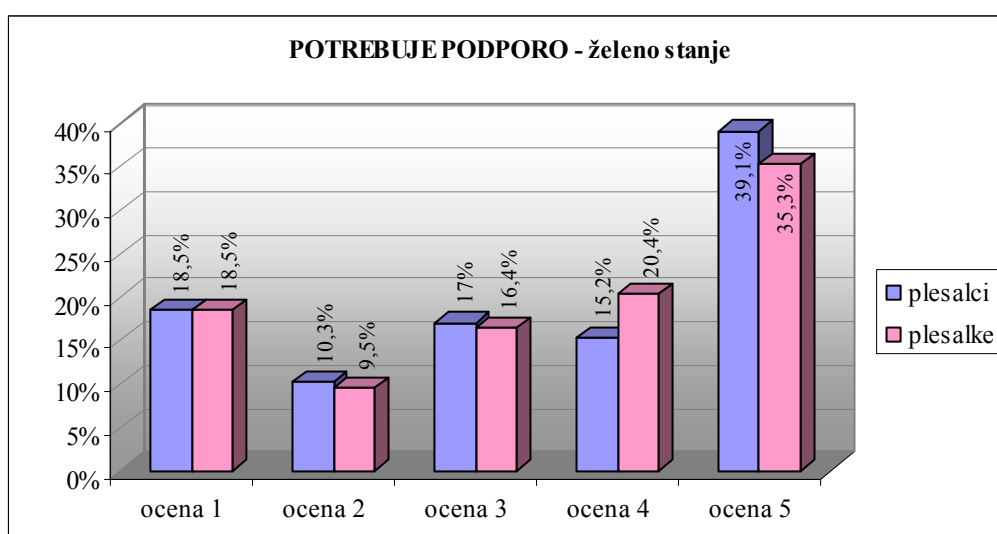
Potreba enih in drugih po materini podpori je zmerna, kar obenem pomeni, da od materine podpore niso pretirano odvisni.

Slika 16: Potreba po materini podpori – dejansko stanje.

Plesalke in tudi plesalci razpršeno ocenjujejo oziroma odgovarjajo na trditve, ki tvorijo lestvico podpore, kar vidimo na zgornji sliki.

Medtem ko se odstotki pri ocenah 2, 3 in 4 (samo pri plesalcih) pri želenem stanju zmanjšajo, odstotki pri oceni 1, predvsem pa pri oceni 5 narastejo. Mogoče si lahko to razlagamo na način, da si plesalci in plesalke po eni strani želijo več materine podpore, po drugi strani pa si želijo, da bi se njihova potreba po materini podpori v določenih situacijah zmanjšala (npr., da se ne bi počutili negotovo, če mati ne bi bila prisotna na tekmovanju).

Slika 17: Potreba po materini podpori – želeno stanje.

6.2.1.3 »SOVRAŽNOST« ŠPORTNIKA DO MATERE

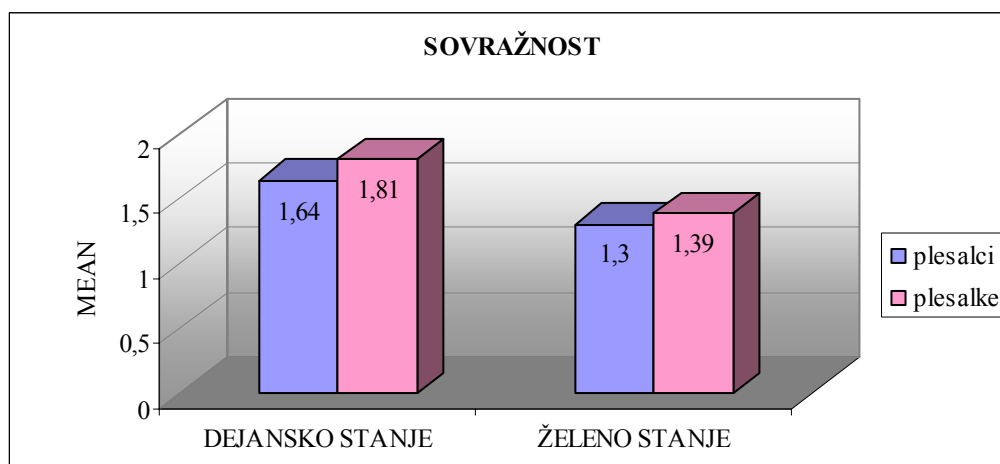
S to lestvico ugotavljamo, ali se plesalci in plesalke do matere obnašajo sovražno, tj. da se z materjo prepirajo o tekmovanjih ali imajo občutek, da je mati do njih nepravilna, kritična ali da jih je celo zapustila ...

Preglednica 17: Lestvica »sovražnost«.

SOVRAŽNOST	spol	N	Mean	Std. D.	Min	Max	F	p
dejansko stanje	plesalci	30	1,6400	0,56422	1,00	3,10	1,249	0,269
	plesalke	25	1,8080	0,54384	1,20	3,60		
želeno stanje	plesalci	30	1,3000	0,45410	1,00	3,10	0,656	0,421
	plesalke	25	1,3880	0,32573	1,00	2,30		

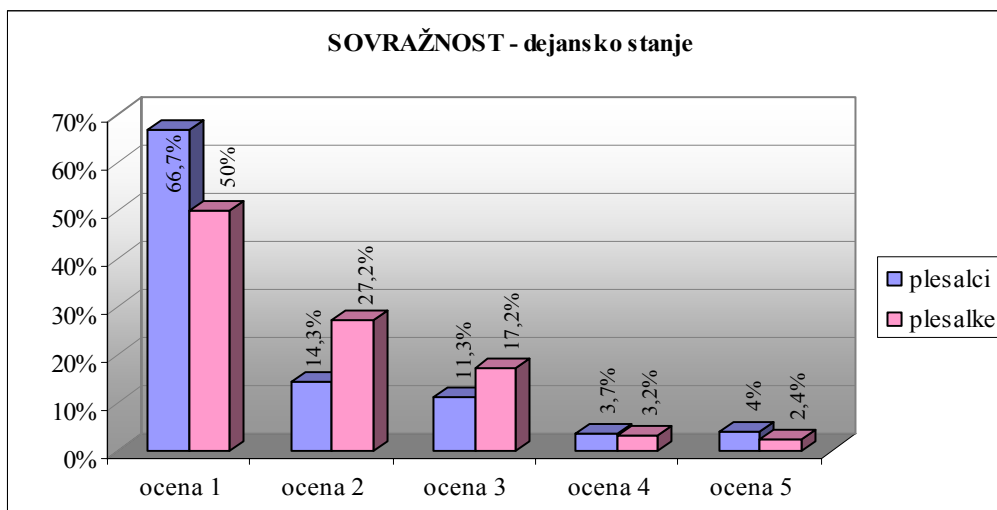
$p < 0,05$ (statistično pomemben na 0,05 stopnji tveganja)

Rezultati kažejo, da se ocene oziroma odgovori plesalk in plesalcev športnega plesa pri lestvici »sovražnosti« med seboj statistično pomembno ne razlikujejo. Do statistično pomembnih razlik ne prihaja ne v ocenjevanju dejanskega kot tudi ne pri ocenjevanju želenega stanja.

Slika 18: Lestvica »sovražnost« - srednje vrednosti za dejansko in želeno stanje.

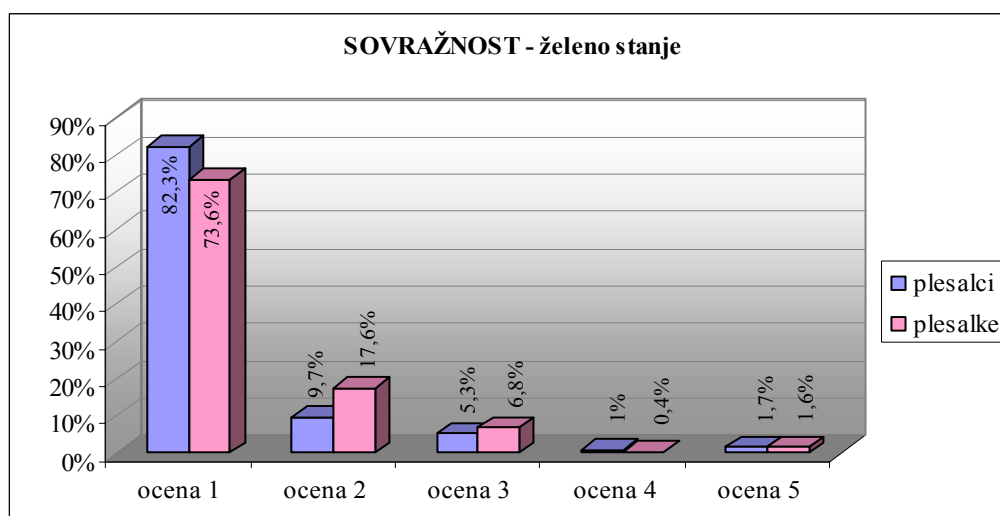
Tako plesalke kot tudi plesalci so, gledano v povprečju, le redkokdaj sovražni do matere. Eni in drugi pa si želijo, da do takšnih odnosov ne bi prihajalo skorajda nikoli. Zanimivo pa je, da so plesalke tiste, ki na lestvici »sovražnost« nekoliko odstopajo navzgor, kar naj bi pomenilo, da so do matere malenkost bolj »sovražne« v primerjavi s plesalci.

Slika 19: Lestvica »sovražnost« - dejansko stanje.

To se vidi tudi na zgornji sliki, kjer plesalci na trditve lestvice »sovražnosti« v večjem odstotku, kot plesalke, odgovarjajo z oceno 1, kar pomeni, da se v večini primerov nikoli sovražno ne vedejo do svoje matere. Maksimumi, prikazani v preglednici št. 17 (plesalci Max = 3,1 in plesalke Max = 3,6), pa nam kažejo, da nihče od plesalk in plesalcev do matere nima zelo sovražnih odnosov.

Tudi pri želenem stanju plesalci veliko večino trditev ocenjujejo z oceno 1, plesalke pa malenkost manj. Res pa je razlika v ocenjevanju enih in drugih minimalna. Lahko rečemo, da plesalke in plesalci zelo homogeno odgovarjajo pri tej lestvici.

Slika 20: Lestvica »sovražnost« - želeno stanje.

6.2.1.4 SAMOZAVEST ŠPORTNIKA V ODNOSU DO MATERE

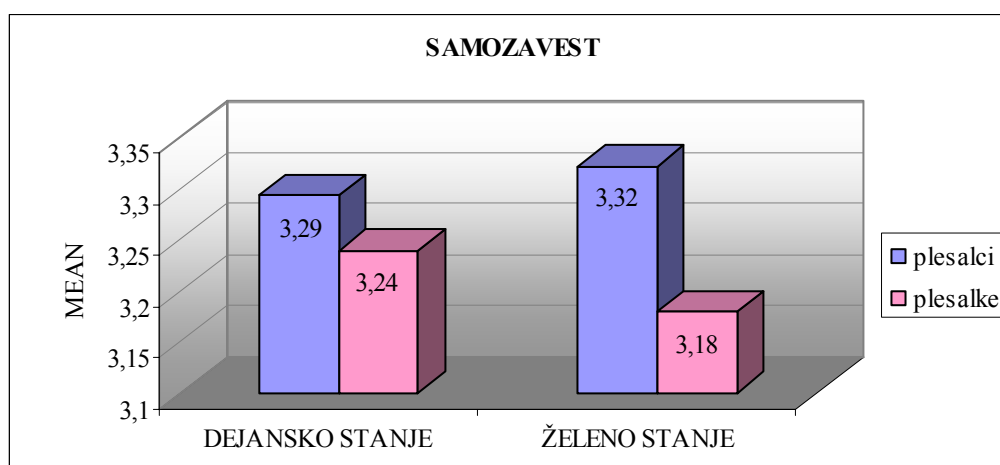
Zanima nas, ali so plesalci bolj ali manj samozavestni od plesalk športnega plesa v odnosu do svoje matere. Kar pomeni, da svobodno izražajo svoja mnenja in stališča materi ter se samostojno odločajo o tem, kaj bodo počeli. Rezultati so prikazani v spodnji preglednici.

Preglednica 18: Samozavest plesalcev in plesalk v odnosu do matere.

SAMOZAVEST	spol	N	Mean	Std. D.	Min	Max	F	p
dejansko stanje	plesalci	30	3,2944	0,67336	2,33	4,50	0,080	0,779
	plesalke	25	3,2400	0,75627	1,67	4,83		
želeno stanje	plesalci	30	3,3222	0,71777	2,00	4,50	0,441	0,510
	plesalke	25	3,1800	0,87125	1,50	5,00		

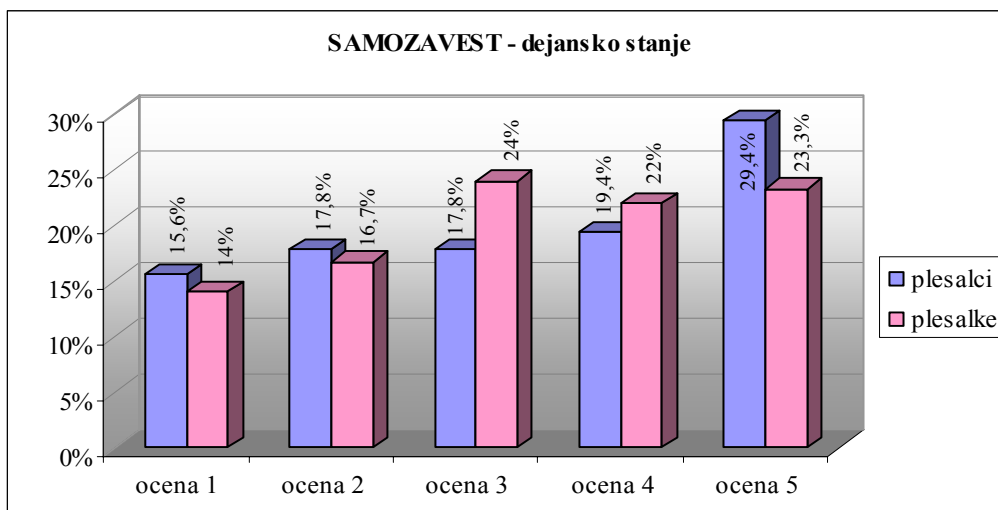
$p < 0,05$ (statistično pomemben na 0,05 stopnji tveganja)

Tudi pri tej lestvici med plesalci in plesalkami športnega plesa ne prihaja do statistično pomembnih razlik, ne pri ocenjevanju dejanskega kot tudi ne pri ocenjevanju želenega stanja.

Slika 21: Lestvica samozavesti – srednje vrednosti dejanskega in želenega stanja.

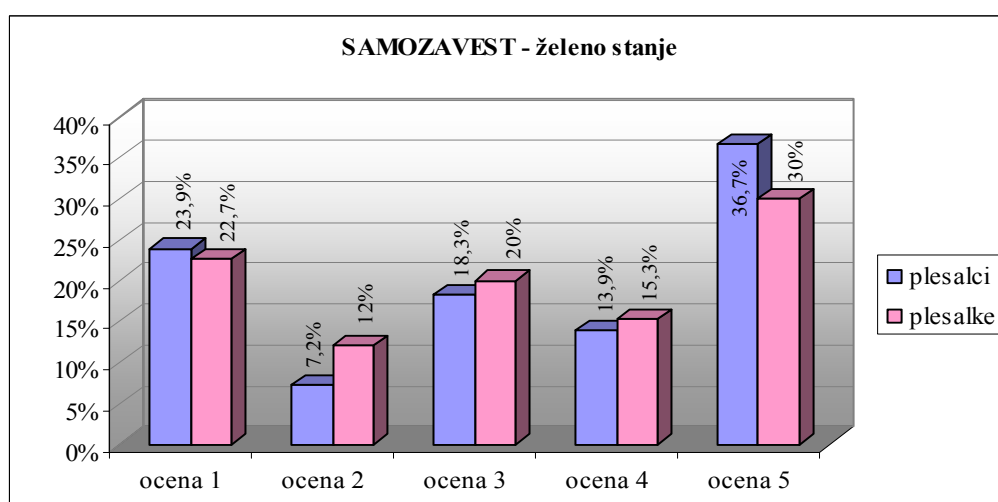
Tako plesalci kot plesalke ocenjujejo, da so dokaj samozavestni v odnosih z materjo, zanimivo pa je to, da medtem ko si plesalci želijo, da bi do matere razvili malenkost bolj samozavesten odnos, plesalke želeno stanje ocenjujejo nižje kot dejanskega. Res pa so razlike tako minimalne, da so zanemarljive.

Slika 22: Samozavesten odnos plesalcev in plesalk do matere – dejansko stanje.

Na zgornji sliki vidimo, kako razpršeno plesalci in plesalke odgovarjajo na trditve, ki tvorijo lestvico samozavesti. Med odgovori plesalk in plesalcev ne prihaja do večjih odstopanj.

Pri ocenjevanju zelenega stanja, podobno kot pri 2. lestvici – potreba po podpori, zasledimo porast v odstotkih pri oceni 1 in oceni 5 ter padeč vrednosti pri ocenah 2, 3 (samo pri plesalkah) in oceni 4. Mogoče si to zopet lahko razlagamo kot na eni strani željo plesalk in plesalcev (teh je več) po bolj samozavestnem odnosu do matere ter na drugi strani bolj mnenje kot želja, da v določenih situacijah v odnosu z materjo ne bi smeli biti preveč samozavestni (npr. namesto da bi poslušal svojo mater, počnem, kar hočem). Taka miselnost bi bila lahko posledica vzgoje ali posameznikove ocene, da je takšno mišljenje pravilno.

Slika 23: Samozavesten odnos plesalcev in plesalk do matere – želeno stanje.

6.2.2 RAZLIKE V ODNOSU ŠPORTNIH PLESALCEV IN PLESALK DO OČETA

6.2.2.1 ODPRT ODNOS MED ŠPORTNIKOM IN OČETOM

V tem poglavju nas zanima, kakšni so odnosi med plesalci in plesalkami športnega plesa ter njihovimi očeti oziroma ali prihaja do statistično pomembnih razlik v zaznavanju teh odnosov glede na spol plesalcev.

Rezultati lestvice odprtega odnosa med plesalci in plesalkami športnega plesa in njihovimi očeti, pridobljeni s pomočjo analize variance, so predstavljeni v spodnji preglednici.

Preglednica 19: Odprt odnos med plesalci in plesalkami ter njihovimi očeti.

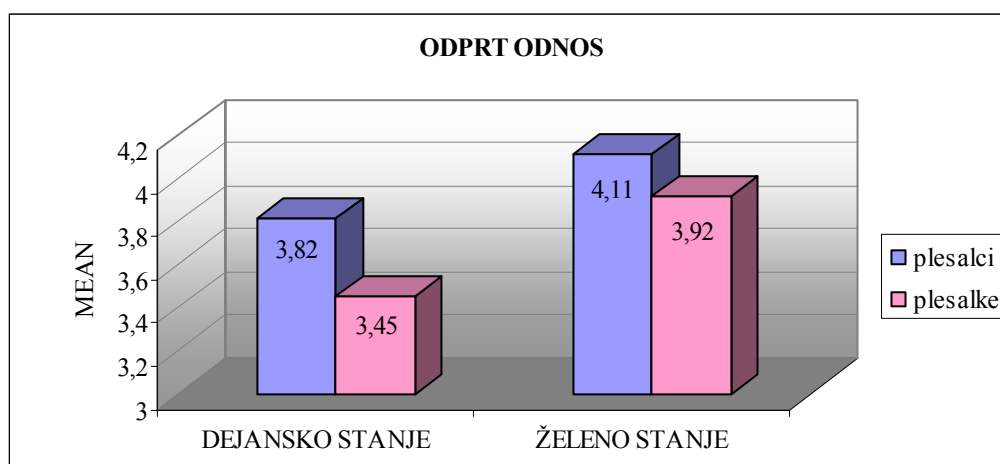
ODPRT ODNOS	spol	N	Mean	Std. D.	Min	Max	F	p
dejansko stanje	plesalci	30	3,8167	0,75306	1,93	4,93	3,099	0,084*
	plesalke	22	3,4545	0,70385	2,36	4,86		
želeno stanje	plesalci	30	4,1071	0,71052	2,50	5,00	1,049	0,311
	plesalke	22	3,9188	0,56985	2,71	4,93		

$p < 0,05$ (statistično pomemben na 0,05 stopnji tveganja)

* težnja k statistično pomembni razliki ($p < 0,1$)

Rezultati kažejo, da med plesalci in plesalkami športnega plesa pri ocenjevanju odprtega odnosa z očetom ne prihaja do statistično značilnih razlik, tako ne pri zaznavanju dejanskega kot tudi ne pri zaznavanju zelenega stanja. Se pa prvič pojavi težnja k statistično pomembni razliki, in sicer pri zaznavanju dejanskega stanja.

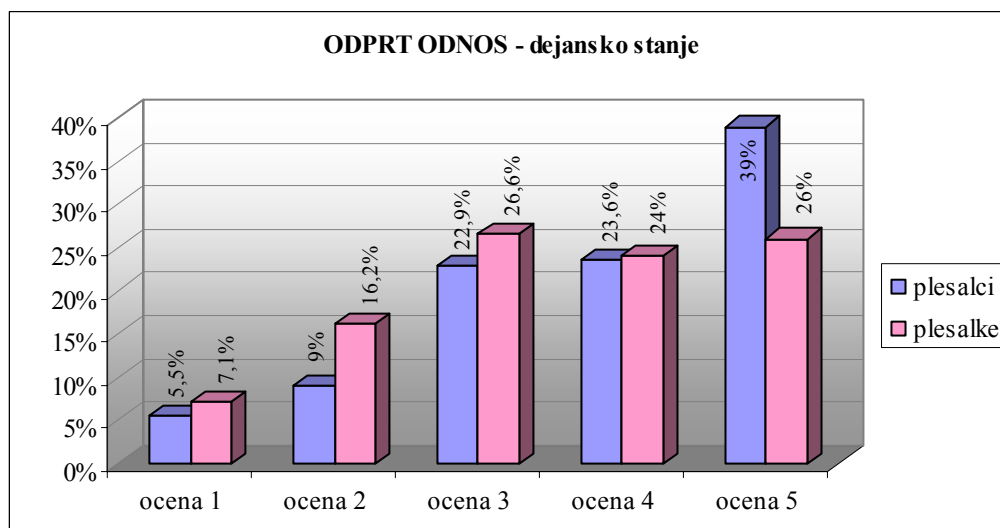
Plesalci nekoliko bolj kot plesalke ocenjujejo, da imajo z očetom odprt odnos, kar se vidi tudi iz razlik med srednjimi vrednostmi.

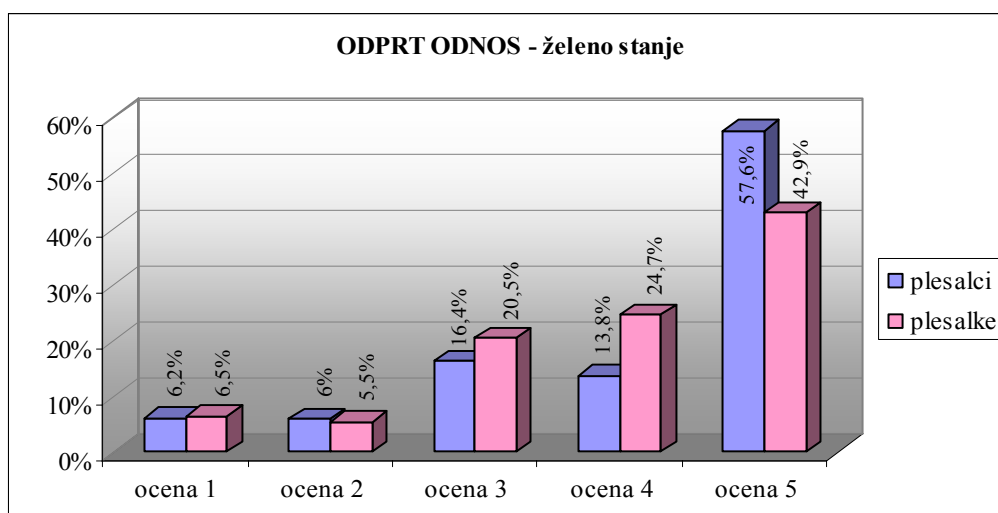
Slika 24: Odprt odnos z očetom – srednje vrednosti dejanskega in želenega stanja.

Iz zgornje slike je razvidno, da plesalci ocenjujejo svoj odnos z očetom za odtenek pozitivnejše kot tega ocenjujejo plesalke. V odnosu z očetom so v primerjavi s plesalkami nekoliko bolj odprti in zaupljivi.

Kar 39 odstotkov vseh trditev, ki se nanašajo na lestvico odprtega odnosa, plesalci ocenjujejo z oceno 5, medtem ko je odstotek pri plesalkah vidno nižji. Razpršenost ocen je kar velika, plesalci in plesalke pa odprt odnos s svojim očetom pretežno ocenjujejo z ocenami 3, 4 in 5.

Slika 25: Odprt odnos med plesalci oziroma plesalkami in očeti – dejansko stanje.

Slika 26: Odprt odnos med plesalci oziroma plesalkami in očeti – želeno stanje.

Tako plesalci kot plesalke si želijo bolj odprtega odnosa s svojim očetom, je pa ta želja nekoliko močnejša pri plesalcih, kar je razvidno tudi iz zgornje slike.

6.2.2.2 ŠPOTNIKOVA POTREBA PO OČETOVIM PODPORI

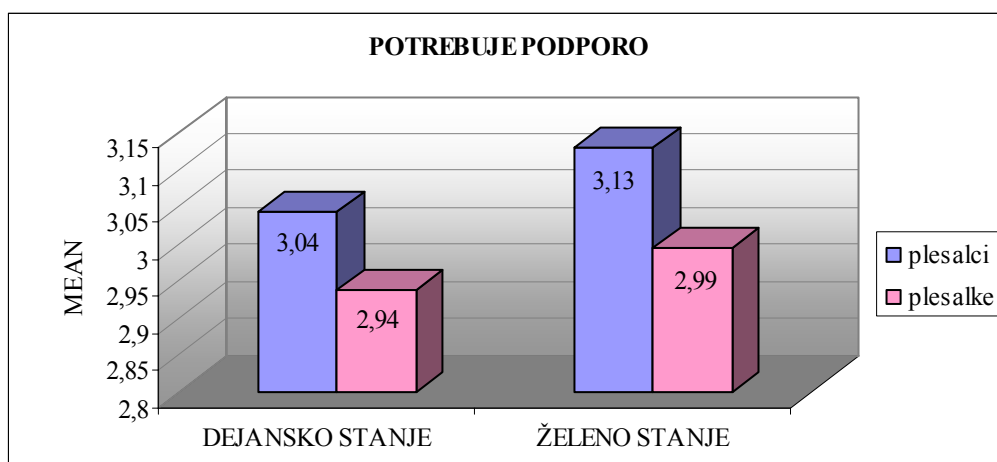
Zanima nas, ali plesalke čutijo večjo ali manjšo potrebo po očetovi podpori kot plesalci. Rezultati analize variance so prikazani v spodnji preglednici.

Preglednica 20: Potreba po očetovi podpori plesalk in plesalcev.

POTREBUJE PODPORO	spol	N	Mean	Std. D.	Min	Max	F	p
dejansko stanje	plesalci	30	3,0417	0,87736	1,00	4,38	0,198	0,658
	plesalke	22	2,9375	0,77031	1,63	4,63		
želeno stanje	plesalci	30	3,1292	0,85253	1,00	4,25	0,347	0,558
	plesalke	22	2,9943	0,76032	1,75	4,63		

$p < 0,05$ (statistično pomemben na 0,05 stopnji tveganja)

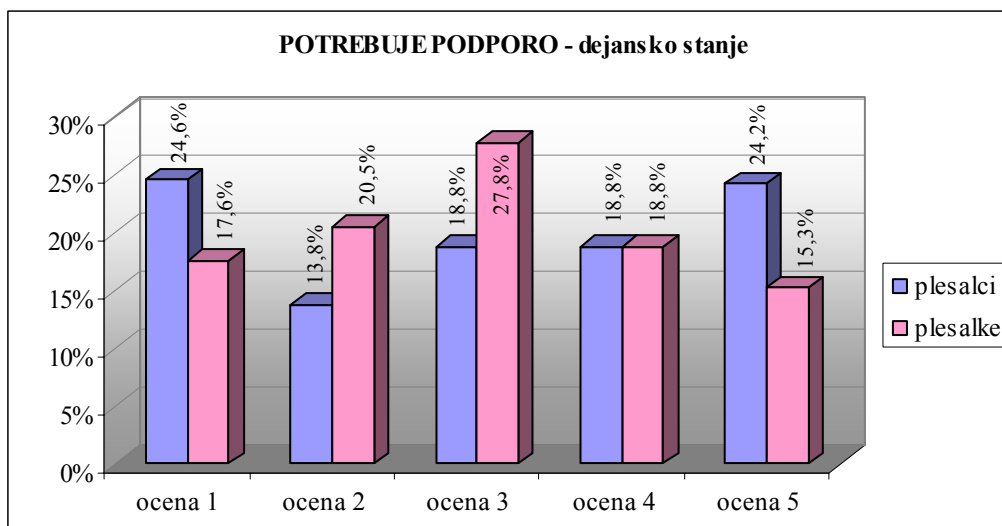
Čeprav srednje vrednosti dejanskega in želenega stanja nakazujejo na minimalno večjo potrebo po očetovi podpori pri plesalcih, ugotavljamo, da med plesalci in plesalkami športnega plesa ni statistično pomembnih razlik v potrebi po očetovi podpori, tako ne pri dejanskem kot tudi ne pri želenem stanju.

Slika 27: Potreba po podpori – srednje vrednosti dejanskega in želenega stanja.

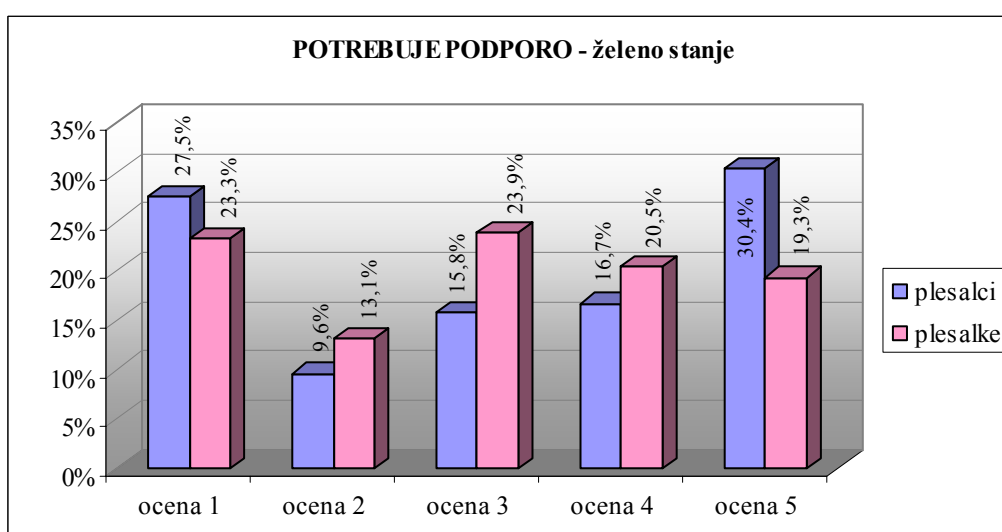
Srednje vrednosti kažejo na zmerno potrebo po očetovi podpori plesalk in plesalcev, ki hkrati bistveno večje potrebe po tej podpori niti ne čutijo, predvsem je to opazno pri plesalkah.

Plesalke in tudi plesalci razpršeno ocenjujejo oziroma odgovarjajo na trditve, ki tvorijo lestvico podpore, kar vidimo na naslednji sliki. Nekateri odgovarjajo, da očetove podpore nikoli ne potrebujejo, spet drugi pa so mnenja, da le-to rabijo pogosto (pri plesalcih: Min = 1 in Max = 4,38 in pri plesalkah: Min = 1,63 in Max = 4,63).

Slika 28: Potreba po očetovi podpori – dejansko stanje.

Tudi pri želenem stanju so minimumi in maksimumi podobni (pri plesalcih: Min = 1 in Max = 4,25 in pri plesalkah: Min = 1,75 in Max = 4,63). Spet opazimo zanimiv premik v ocenjevanju trditev, ki tvorijo lestvico potrebe po podpori. Medtem ko se odstotki pri ocenah 2, 3 in 4 (samo pri plesalcih) pri želenem stanju zmanjšajo, odstotki pri oceni 1 in oceni 5 narastejo. Mogoče si lahko to ponovno razlagamo na način, da si plesalci in plesalke po eni strani želijo več očetove podpore, po drugi strani pa kažejo željo, da v določenih situacijah ne bi bili radi preveč odvisni od podpore očeta (npr., da se ne bi počutili negotove, če oče ne bi bil prisoten na tekmovanju).

Slika 29: Potreba po očetovi podpori – želeno stanje.

6.2.2.3 »SOVRAŽNOST« ŠPORTNIKA DO OČETA

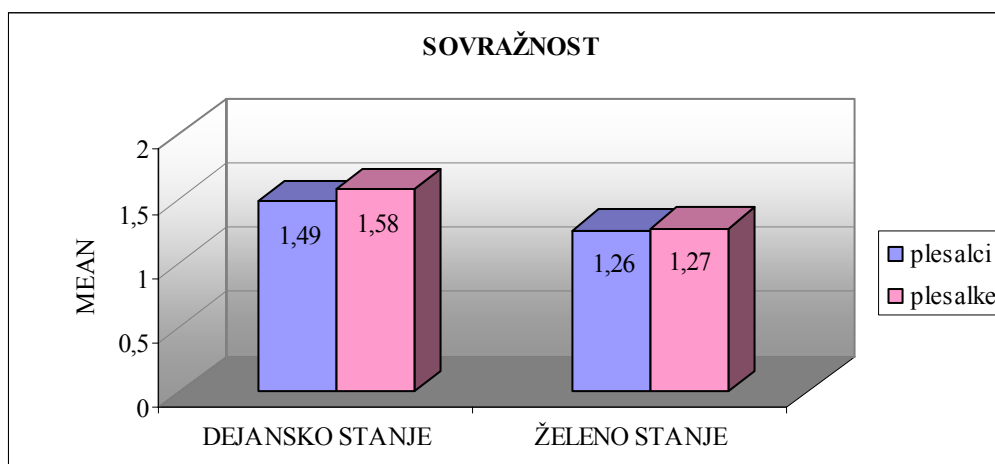
S to lestvico ugotavljamo, ali se plesalci in plesalke do očeta obnašajo sovražno, tj. da se z očetom pripravajo o tekmovanjih, se z njim ne želijo pogovarjati, imajo občutek, da je oče do njih nepravilen, kritičen ali da se celo počutijo zapuščene s strani očeta.

Preglednica 21: Lestvica »sovražnost«.

SOVRAŽNOST	spol	N	Mean	Std. D.	Min	Max	F	p
dejansko stanje	plesalci	30	1,4857	0,59508	1,00	3,14	0,321	0,574
	plesalke	22	1,5779	0,55849	1,00	3,00		
želeno stanje	plesalci	30	1,2571	0,43654	1,00	2,43	0,017	0,898
	plesalke	22	1,2727	0,41803	1,00	2,86		

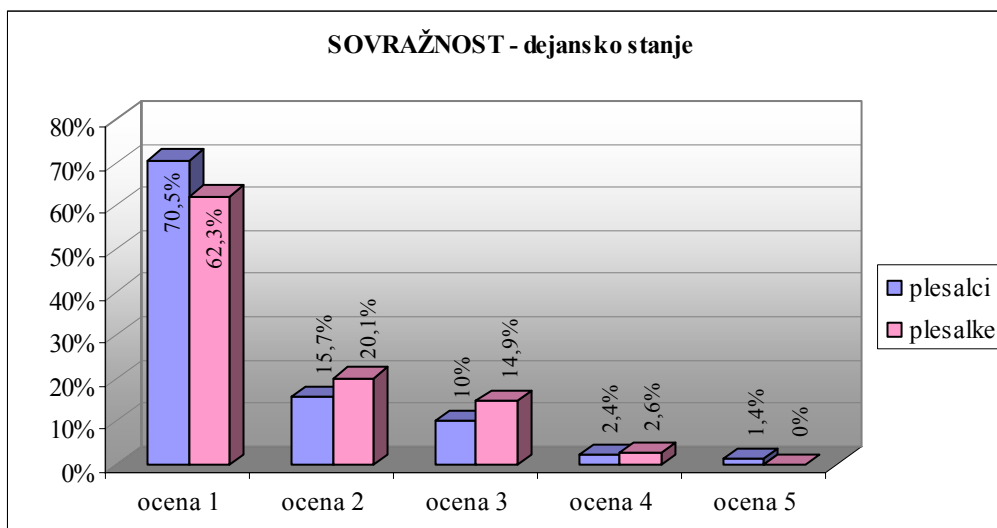
$p < 0,05$ (statistično pomemben na 0,05 stopnji tveganja)

Rezultati kažejo, da se ocene oziroma odgovori plesalk in plesalcev športnega plesa pri lestvici »sovražnosti« med seboj statistično pomembno ne razlikujejo. Do statistično pomembnih razlik ne prihaja ne v ocenjevanju dejanskega kot tudi ne v ocenjevanju želenega stanja.

Slika 30: Lestvica »sovražnost« - srednje vrednosti za dejansko in želeno stanje.

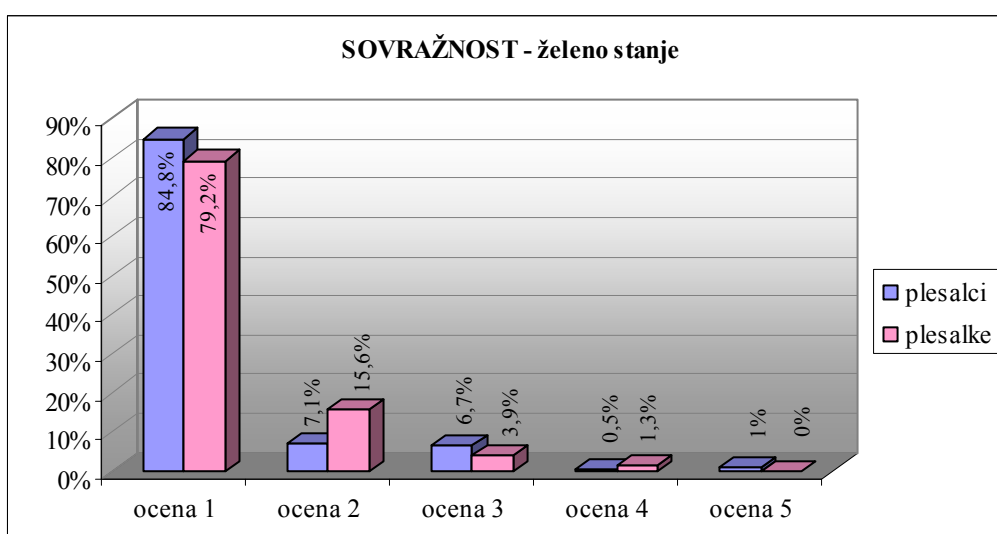
Tako plesalci kot tudi plesalke, gledano v povprečju, niso skoraj nikoli do svojega očeta sovražni in si še manj želijo biti. Spet pa so plesalke tiste, ki pri dejanskem stanju svoj odnos z očetom ocenjujejo minimalno slabše, vendar so razlike zanemarljive.

Slika 31: Lestvica »sovražnost« - dejansko stanje.

Na zgornji sliki vidimo, da plesalci z večjim odstotkom kot plesalke na trditve, ki tvorijo lestvico »sovražnosti«, odgovarjajo z oceno 1, kar pomeni, da se le v redkih primerih sovražno vedejo do svojega očeta. Maksimumi, prikazani v preglednici št. 21 (plesalci Max = 3,14 in plesalke Max = 3,0), pa nam kažejo, da nihče od plesalk in plesalcev do očeta nima pretirano sovražnih odnosov.

Pri ocenah zelenega stanja plesalci, malenkost manj plesalke, veliko večino trditev lestvice »sovražnosti« ocenjujejo z oceno 1. Lahko rečemo, da oboji odgovarjajo zelo homogeno.

Slika 32: Lestvica »sovražnost« - zeleno stanje.

6.3 RAZLIKE MED DEJANSKIM IN ŽELENIŠM STANJEM V MEDOSEBNIH ODNOSIH

Že v prejšnjih poglavjih smo opazili večje ali manjše razlike med zaznavanjem dejanskega in želenega stanja v odnosih med plesalci in plesalkami športnega plesa in njihovimi starši. V tem poglavju pa nas zanima, ali so opažene razlike tudi statistično značilne oziroma statistično pomembne. Na podlagi rezultatov iz prejšnjega poglavja, ki so pokazali, da v ocenjevanju medosebnih odnosov med plesalci in plesalkami ne prihaja do statistično značilnih razlik niti pri eni lestvici, smo v analizo vključili celoten vzorec, se pravi vse plesalke in plesalce skupaj.

6.3.1 ODNOS ŠPORTNIH PLESALCEV IN PLESALK DO MATERE

6.3.1.1 ODPRT ODNOS MED ŠPORTNIKOM IN MATERJO

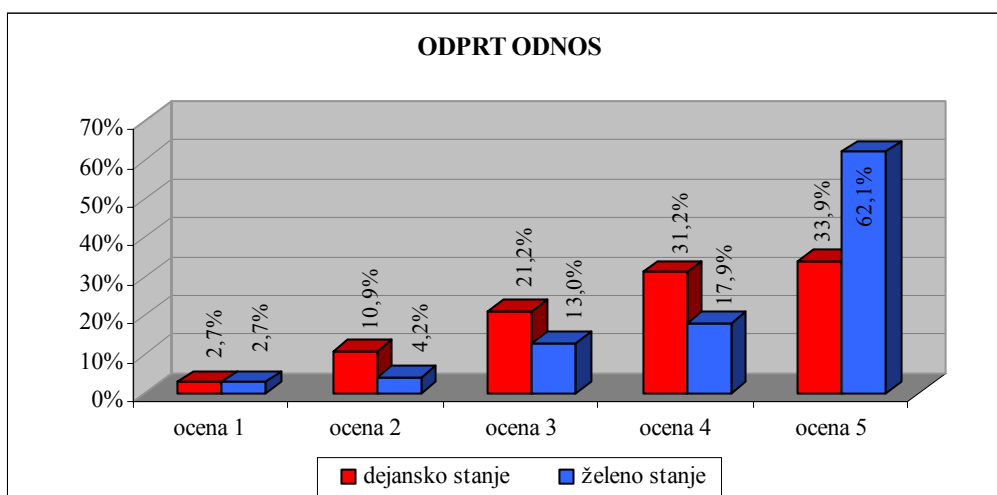
S pomočjo t-testa smo prišli do rezultatov, prikazanih v spodnji preglednici.

Preglednica 22: Odprt odnos med plesalci in materjo.

ODPRT ODNOS	N	Mean	Std. D.	t	df	p
dejansko stanje	55	3,8273	0,84860	33,448	54	0,000
želeno stanje	55	4,3242	0,66079	48,532	54	0,000

$p < 0,05$ (statistično pomemben na 0,05 stopnji tveganja)

Rezultati kažejo, da med zaznavanjem dejanskega in želenega stanja prihaja do statistično pomembnih razlik v odprtem odnosu med plesalci in materami. Te razlike so vidne tudi na naslednji sliki, ki kaže razpršenost v ocenjevanju posameznih trditev, ki se nanašajo na lestvico odprtega odnosa.

Slika 33: Odprt odnos – razlike med dejanskim in želenim stanjem.

Lahko rečemo, da imajo plesalci športnega plesa pozitiven in odprt odnos s svojo materjo (M dej.st. = 3,83) ter si istočasno želijo, da bi bil njihov odnos še boljši (M žel.st. = 4,32).

Z materjo se dokaj odprto in pogosto pogovarjajo o svojih težavah in problemih ter si vzamejo čas, da ji pojasnijo svoja stališča. Materi kar zaupajo in le redko se zgodi, da bi ji kakšno stvar zatajili oziroma prikrili.

6.3.1.2 ŠPOTNIKOVA POTREBA PO MATERINI PODPORI

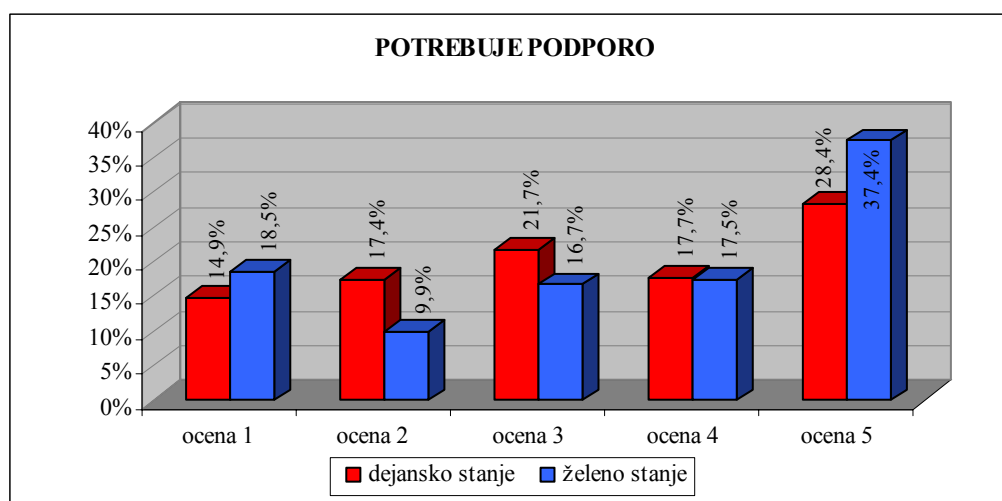
Rezultati t-testa kažejo, da obstaja med dejanskim in želenim stanjem statistično pomembna razlika v zaznavanju potrebe po materini podpori.

Preglednica 23: Potreba plesalcev po materini podpori.

POTREBUJE PODPORO	N	Mean	Std. D.	t	df	p
dejansko stanje	55	3,2744	0,59162	41,046	54	0,000
želeno stanje	55	3,4529	0,54895	46,648	54	0,000

$p < 0,05$ (statistično pomemben na 0,05 stopnji tveganja)

Na sliki vidimo, kako plesalci ocenjujejo trditve, ki tvorijo lestvico podpore. Pri želenem stanju opazimo znaten porast v odstotkih pri oceni 5, kar kaže na to, da si plesalci želijo večjo podporo matere, hkrati pa se poveča odstotek pri oceni 1. Sklepamo, da si po drugi strani nekateri želijo, da bi imeli v določenih situacijah manjšo potrebo po materini podpori.

Slika 34: Potreba po podpori - razlike med dejanskim in želenim stanjem.

Plesalci odgovarjajo, da včasih poslušajo in ubogajo materine nasvete v zvezi s športom, se na materino podporo pogosto zanašajo in jo predvsem po neuspešnem nastopu tudi potrebujejo. Radi vidijo, če jih mati pride gledat na tekmovanje in med tekmovanji včasih tudi potrebujejo njeno spodbudo. Hkrati pa se le redkokdaj počutijo negotovo, če mati ni prisotna na tekmovanju.

6.3.1.3 »SOVRAŽNOST« ŠPORTNIKA DO MATERE

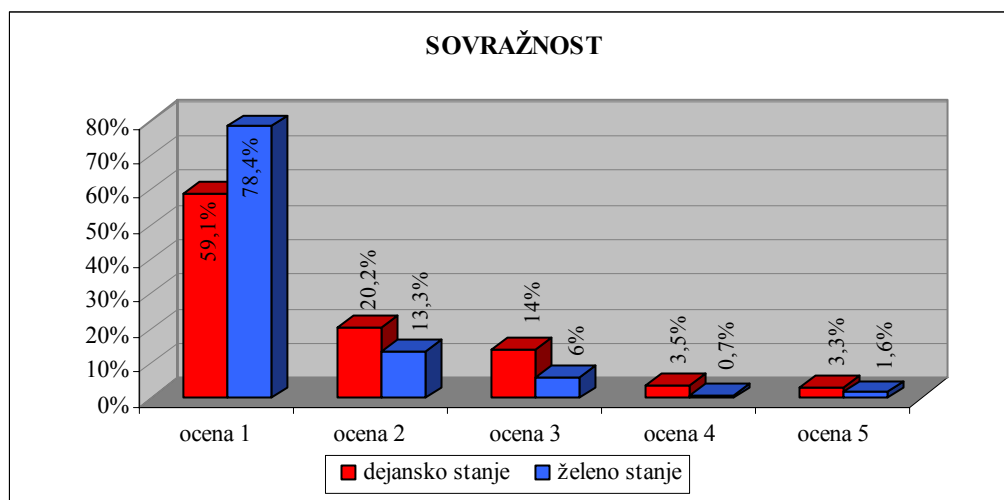
Rezultati, prikazani v spodnji preglednici, kažejo statistično pomembne razlike med dejanskim in želenim stanjem.

Preglednica 24: Lestvica »sovražnost«.

SOVRAŽNOST	N	Mean	Std. D.	t	df	p
dejansko stanje	55	1,7164	0,55637	22,879	54	0,000
želeno stanje	55	1,3400	0,39981	24,856	54	0,000

$p < 0,05$ (statistično pomemben na 0,05 stopnji tveganja)

Lahko rečemo, da med plesalci in materami le redkokdaj zaznamo sovražno nastrojene medosebne odnose. Istočasno pa si plesalci želijo, da bi do takšnih odnosov prihajalo še redkeje ali skorajda nikoli.

Slika 35: Lestvica »sovražnost« - razlike med dejanskim in želenim stanjem.

Plesalci redko zaznavajo, da bi bile matere do njih nepravilne, prezahtevne ali pretirano kritične ter da bi kazale znake razočaranja. Plesalci se z materami redkokdaj prepirajo glede športa in tekmovanja in skoraj nikoli ne pride do tega, da se z materjo ne bi želeli več pogovarjati.

6.3.1.4 SAMOZAVEST ŠPORTNIKA V ODNOSU DO MATERE

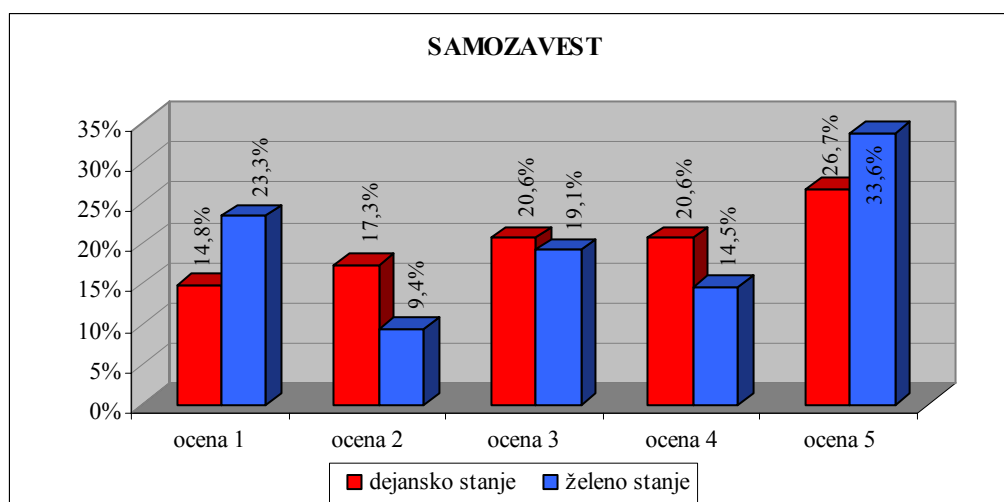
Tudi pri tej lestvici rezultati t-testa kažejo, da med dejanskim in želenim stanjem prihaja do statistično pomembnih razlik.

Preglednica 25: Samozavest plesalcev v odnosu do matere..

SAMOZAVEST	N	Mean	Std. D.	t	df	p
dejansko stanje	55	3,2697	0,70601	34,346	54	0,000
želeno stanje	55	3,2576	0,78686	30,703	54	0,000

$p < 0,05$ (statistično pomemben na 0,05 stopnji tveganja)

Medtem ko so ocene posameznih trditev, ki tvorijo lestvico samozavesti pri dejanskem stanju dokaj enakomerno porazdeljene med ocene 1 do 5, se pri želenem stanju spet pojavi porast odstotkov pri oceni 5 in pri oceni 1. To si razlagamo kot na eni strani željo po večji samozavesti plesalcev v odnosu z materjo, po drugi strani pa bolj mnenje kot želja posameznikov, da v določenih situacijah v odnosu z materjo ne bi smeli biti preveč samozavestni.

Slika 36: Samozavest plesalcev v odnosu do matere – razlike med dejanskim in želenim stanjem.

Menimo, da so plesalci v odnosu z materjo dokaj samozavestni, kar se kaže v njihovih odgovorih, da včasih neodvisno od svoje matere odločajo, kaj bi radi počeli oziroma včasih

počnejo to, kar čutijo, da morajo, ne glede na to, ali se mati s tem strinja. Pogosto se držijo svojih stališč v pogovorih z materjo, vendar vseeno redkokdaj počnejo, kar bi si želeli, namesto da poslušajo svojo mater, kar kaže, da jim mati vseeno predstavlja določeno avtoriteto, zato njene nasvete spoštujejo in jih večinoma tudi upoštevajo.

6.3.2 ODNOS ŠPORTNIH PLESALCEV IN PLESALK DO OČETA

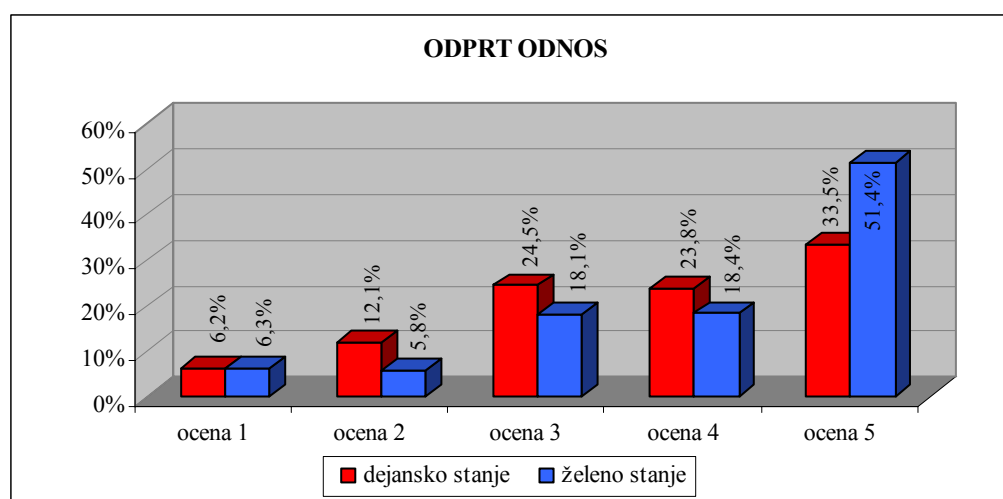
6.3.2.1 ODPRT ODNOS MED ŠPORTNIKOM IN OČETOM

Preglednica 26: Odprt odnos med plesalci in očeti.

ODPRT ODNOS	N	Mean	Std. D.	t	df	p
dejansko stanje	52	3,6635	0,74772	35,331	51	0,000
želeno stanje	52	4,0275	0,65544	44,310	51	0,000

$p < 0,05$ (statistično pomemben na 0,05 stopnji tveganja)

Rezultati kažejo, da prihaja do statistično pomembnih razlik v ocenjevanju dejanskega in želenega stanja pri odprtem odnosu med plesalci in očeti.

Slika 37: Odprt odnos – razlike med dejanskim in želenim stanjem.

Medtem ko pri ocenjevanju dejanskega stanja plesalci posamezne trditve odprtega odnosa ocenjujejo predvsem z ocenami 3, 4 in 5, je v ocenjevanju zelenega stanja viden porast v odstotkih pri oceni 5. Kar kaže na to, da imajo plesalci še kar odprt in pozitiven odnos s svojim očetom ter si hkrati želijo, da bi bil njihov odnos z očetom še boljši.

Svojemu očetu plesalci radi in tudi pogosto ustrezajo in pomagajo. Do očeta so redkokdaj zadržani, pogostokrat se z njim sproščeno pogovarjajo o športu ter si vzamejo čas, da mu pojasnijo svoja stališča, občasno mu tudi zaupajo svoje težave. Včasih počnejo to, kar čutijo, da morajo, ne glede na to, kaj o tem misli oče, več ali manj pa poslušajo očetove nasvete. Do očeta skoraj nikoli niso grobi.

6.3.2.2 ŠPOTNIKOVA POTREBA PO OČETOVIM PODPORI

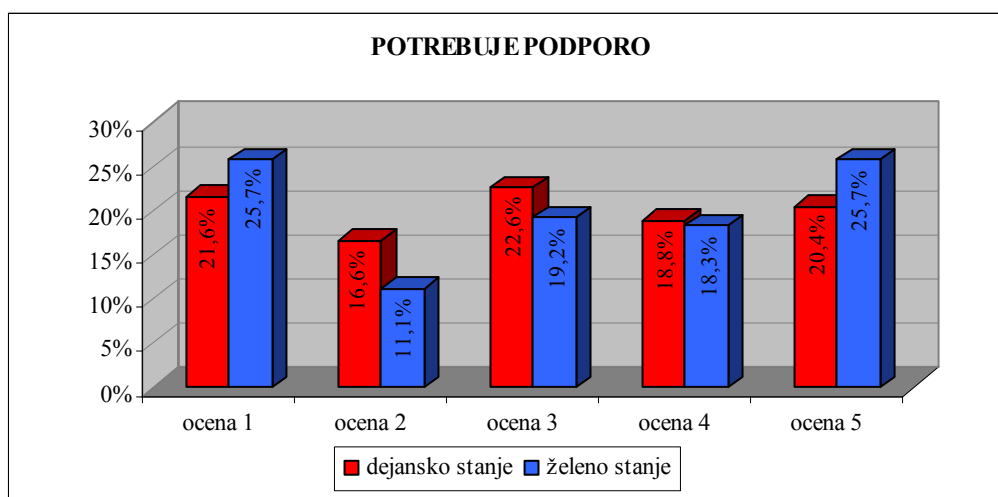
Rezultati kažejo, da obstaja med dejanskim in zelenim stanjem statistično pomembna razlika v zaznavanju potrebe po očetovi podpori.

Preglednica 27: Potreba plesalcev po očetovi podpori.

POTREBUJE PODPORO	N	Mean	Std. D.	t	df	p
dejansko stanje	52	2,9976	0,82749	26,122	51	0,000
zeleno stanje	52	3,0721	0,80985	27,355	51	0,000

$p < 0,05$ (statistično pomemben na 0,05 stopnji tveganja)

Medtem ko pri dejanskem stanju plesalci dokaj razpršeno ocenjujejo (slika 37), se pri ocenjevanju zelenega stanja spet zazna rahel porast v odstotkih pri oceni 5 in oceni 1. To si ponovno razlagamo kot na eni strani željo plesalcev po večji očetovi podpori ter na drugi strani željo nekaterih po manjši potrebi po očetovi podpori in večji neodvisnosti v določenih situacijah.

Slika 38: Potreba po podpori - razlike med dejanskim in želenim stanjem.

Nekateri plesalci zaznavajo večjo drugi spet manjšo potrebo po očetovi podpori, gledano v povprečju pa je ta potreba zmerna, kar pomeni, da so plesalci dokaj samostojni in neodvisni v svojem športnem delovanju.

Plesalci radi vidijo, če jih oče pride gledat na tekmovanje. Včasih med samim tekmovanjem tudi potrebujejo njegovo spodbudo, po drugi strani pa se le v redkih primerih počutijo negotove, če oče ni prisoten na tekmovanju. Pogosto se zanašajo na podporo svojega očeta in jo včasih, ko slabo nastopijo, tudi potrebujejo. Kdaj pa kdaj se neodvisno od očeta odločajo, kaj bi radi počeli, spet drugič pa poslušajo svojega očeta in upoštevajo njegove nasvete, povezane s plesom.

6.3.2.3 »SOVRAŽNOST« ŠPORTNIKA DO OČETA

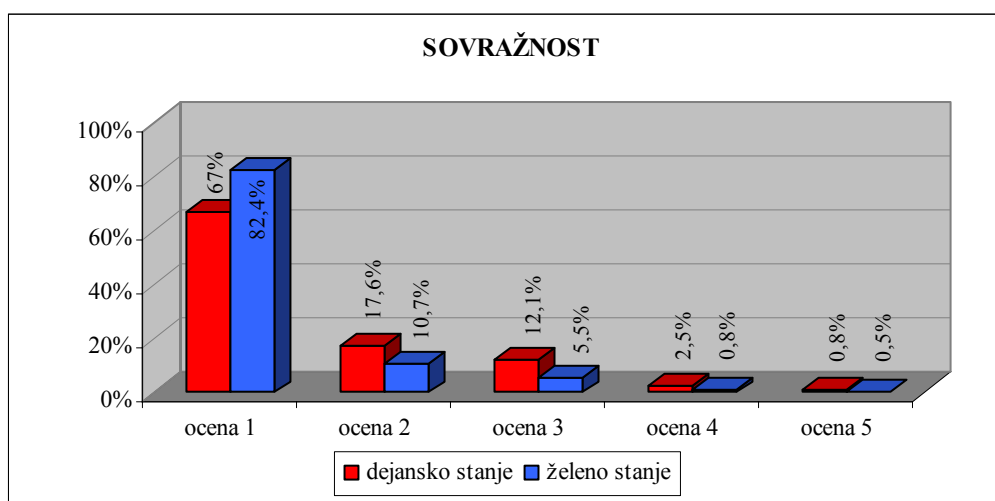
Tudi pri tej lestvici prihaja do statistično pomembnih razlik med zaznavanjem dejanskega in zaznavanjem želenega stanja.

Preglednica 28: Lestvica »sovražnost«.

SOVRAŽNOST	N	Mean	Std. D.	t	df	p
dejansko stanje	52	1,5247	0,57612	19,085	51	0,000
želeno stanje	52	1,2637	0,42471	21,457	51	0,000

$p < 0,05$ (statistično pomemben na 0,05 stopnji tveganja)

Med plesalci in očeti le v redkih primerih oziroma skoraj nikoli ne prihaja do sovražnih medosebnih odnosov. Istočasno pa si plesalci želijo, da bi do takšnih odnosov prihajalo še redkeje ali bolje sploh nikoli. To je razvidno tudi iz porasta v odstotkih pri želenem stanju pri oceni 1 na spodnji sliki.

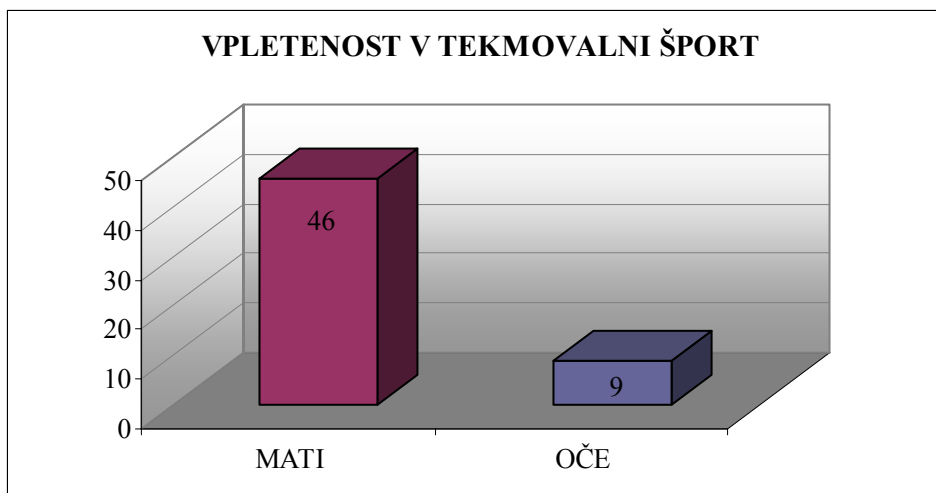

Slika 39: Lestvica »sovražnost« - razlike med dejanskim in želenim stanjem.

Plesalci se redkokdaj prepirajo s svojim očetom o tekmovanjih ali imajo pripombe nad njegovim vedenjem na tekmovanjih. Skoraj nikoli se očeta ne izogibajo in redkokdaj se zgodi, da se z njim ne bi želeli pogovarjati. Redkokdaj tudi čutijo, da je oče do njih nepravičen ali da nič, kar naredijo, ni dovolj dobro zanj in skoraj nikoli nimajo občutka, da bi jih oče zapustil.

6.4 VPLETENOST STARŠEV V ŠPORT

Na koncu smo plesalce in plesalke športnega plesa povprašali še, kaj menijo, kateri od staršev je bolj vpleten v njihov šport. Pokazalo se je, da je bila to v večini primerov njihova mati.

Slika 40: Kdo od staršev je bolj vpleten v otrokov šport?

Le devet plesalcev in plesalk je odgovorilo, da je njihov oče bolj vpleten v tekmovalni športni ples. Zanimivo pa je, da je bilo od teh devetih kar sedem plesalcev in le dve plesalki, ki sta ocenili tako.

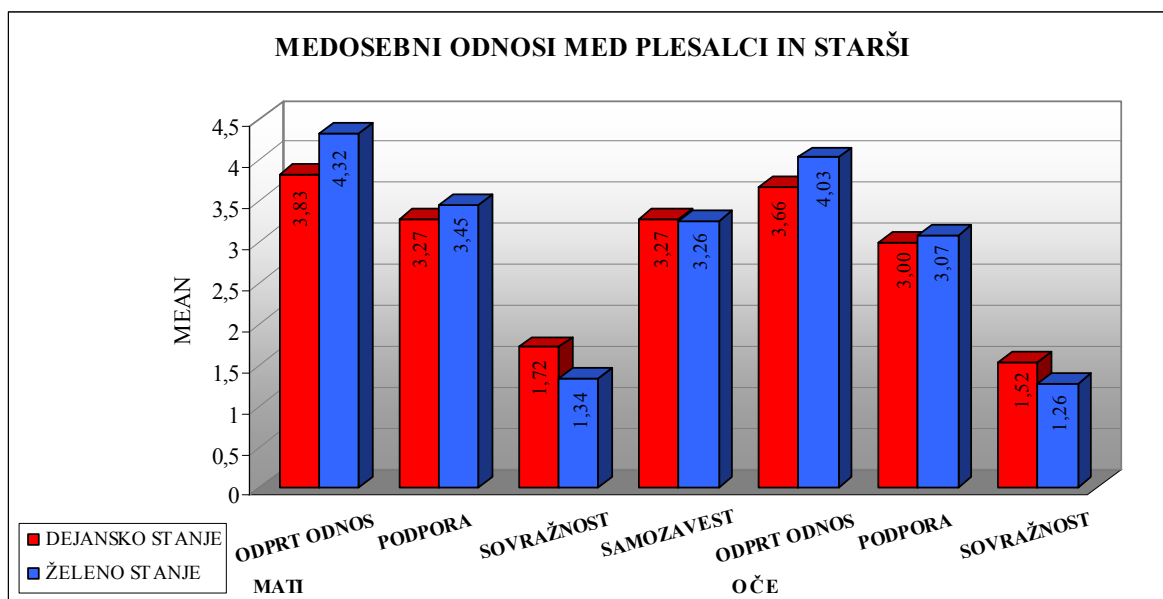
Razloge, zakaj so matere bolj vpletene v šport anketiranih plesalcev in plesalk, lahko iščemo v dejstvu, da je ples bolj ali manj »ženski« šport. Iz ene od raziskav športno-rekreativne dejavnosti Slovencev (Doupona, Petrović, Ambrožič in Sila, 1997) lahko razberemo, da je ples po priljubljenosti športov pri moških na 12. mestu, pri ženskah pa na 8. mestu. Ženske in tako tudi matere se bolj nagibajo k lepoti in doživljanju gibanja, v športu iščejo nek estetski pomen, medtem ko se moški nagibajo predvsem k tipično tekmovalnim športom, kjer je primarni namen zmagovanje in premagovanje nasprotnika ter je estetika gibanja drugotnega pomena.

Visok odstotek mater, ki so po ocenah plesalcev in plesalk bolj aktivno vključene v tekmovalni športni ples tako ni presenetljiv, saj ples spada med estetske športe, ki so večinoma bolj zanimivi ter pisani na kožo ženski populaciji, kar je po eni strani povezano s celo vrsto

fizičnih, družbenih, čustvenih in spolnih razločevanj, osnovanih na tem, kaj je »jaz« moškosti in kaj »jaz« ženskosti (Doupona, 2000).

Da so matere tiste, ki so bolj vpletene v športni ples, nam lahko do neke mere nakažejo tudi rezultati, dobljeni v pričujoči diplomski nalogi, ki se nanašajo na posamezne lestvice, s katerimi plesalci ocenjujejo medosebne odnose med njimi in starši. Istočasno pa na podlagi teh istih rezultatov lahko ocenimo, da imajo tudi očetje pomembno vlogo v športu svojih otrok.

Gledano v povprečju naj bi imele matere za malenkost bolj odprt odnos s plesalci in plesalkami kot očetje. Plesalci in plesalke hkrati tudi kažejo nekoliko večjo potrebo po materini kot po očetovi podpori, istočasno pa opazimo nekoliko bolj »sovražno« obnašanje plesalcev in plesalk do svoje matere kot do očeta, čeprav je le-to v obeh primerih minimalno. Ali so razlike v odnosih z materjo in odnosih z očetom tudi statistično značilne, ne moremo trditi, saj jih nismo preverjali s statističnimi metodami in postopki.

Slika 41: Povprečne vrednosti lestvic, ki kažejo športnikovo zaznavanje medosebnih odnosov med njimi in starši.

7 RAZPRAVA

Tekmovalni šport je kompleksen socialni sistem, v katerem medosebni odnosi igrajo ključno vlogo. Športniki potrebujejo podporo pomembnih bližnjih oseb, s katerimi so v vsakodnevni interakciji. Predvsem starši in trenerji igrajo pomembno vlogo skozi celotno športno kariero športnika, manj pa učitelji športne vzgoje, vrstniki in njihovi partnerji (Wylleman, 2000).

V številnih raziskavah so prišli do zaključka, da je podpora družine eden od treh temeljnih dejavnikov uspeha. Starši naj bi bili po oceni športnikov drugi najpomembnejši dejavnik podpore, takoj za trenerjem. Raziskava Wyllemana in sodelavcev na 44 nekdanjih olimpijcih je pokazala, da jih starši niso podpirali in spodbujali le v času športne kariere, temveč tudi po zaključku le-te. Pomagali naj bi jim pri iskanju zaposlitve, spodbujali za nadaljnji študij itd. (Wylleman, De Knop, Verdet in Cecić Erpič, 2007).

Študije so tudi pokazale, da starševska spodbuda in podpora ne le povečata športnikove ravni uživanja v športu in lastnega zaznavanja kompetence, temveč vplivata tudi na večjo povezanost med športnikom in starši.

Kakšna je ta povezanost oziroma kakšni medosebni odnosi vladajo med anketiranimi plesalci in plesalkami športnega plesa ter njihovimi starši, smo ugotavljali v pričujoči diplomski nalogi.

Ugotovili smo, da imajo tako plesalci kot plesalke precej odprto in pozitiven odnos tako z materjo kot tudi z očetom. Statistično pomembna razlika med dejanskim in želenim stanjem je pokazala, da so si plesalci in plesalke istočasno želeli, da bi bili ti odnosi še nekoliko boljši.

Plesalci in plesalke so poročali, da se z materjo dokaj odprto in pogosto pogovarjajo o svojih težavah in problemih ter si vzamejo čas, da ji pojasnijo svoja stališča. Do matere naj bi bili redkokdaj zadržani, naj bi ji kar zaupali in le redkokdaj naj bi se zgodilo, da bi ji kakšno stvar zatajili oziroma ne povedali.

Enako so poročali, da svojemu očetu radi pomagajo in tudi pogostokrat ustrežejo. Tudi do njega naj bi bili redkokdaj zadržani, pogosto naj bi se z njim sproščeno pogovarjali o plesu ter

si vzeli čas, da mu pojasnijo svoja stališča. Občasno naj bi mu zaupali svoje težave in jih poskušali z njegovo pomočjo tudi rešiti. Le včasih naj mu ne bi povedali določenih stvari. Občasno naj bi tudi počeli to, kar čutijo, da morajo, ne glede na to, kaj si o tem misli oče, več ali manj pa naj bi poslušali očetove nasvete. Do očeta naj ne bi bili skorajda nikoli grobi.

Wylleman, De Knop, Sloore, Vanden Auweele in Ewing (2002) so podobno ugotovili, da imajo športniki odprt odnos tako z materjo kot z očetom. Ravno tako so od obeh staršev prejeli tudi zadostno mero čustvene podpore.

Nadalje smo ugotavljali, kakšna je potreba anketiranih plesalk in plesalcev po materini in po očetovi podpori. Glede na biološke razlike in spolno diferencirano socializacijo med fanti in dekleti smo predpostavljali, da naj bi plesalke izražale večjo potrebo po emocionalni podpori staršev kot plesalci. Ugotovili pa smo, da med plesalci in plesalkami ni prihajalo do statistično pomembnih razlik, tako ne v potrebi po materini kot tudi ne po očetovi podpori. Istočasno so rezultati t-testa pokazali statistično pomembno razliko med ocenjevanjem dejanskega in želenega stanja. Pokazalo se je, da so si oboji želeli nekoliko več podpore staršev, po drugi strani pa so hkrati želeli, da bi imeli manjšo potrebo po tej podpori. Nekateri plesalci so zaznavali večjo, drugi spet manjšo potrebo po podpori, srednje vrednosti želenega in dejanskega stanja pa so nakazale, da so gledano v povprečju eni in drugi izražali zmerno, ne preveliko potrebo po podpori staršev.

Plesalci in plesalke so odgovarjali, da naj bi se s starši pogostokrat sproščeno pogovarjali o plesu ter včasih poslušali in ubogali materine oziroma očetove nasvete v zvezi s plesom. Na materino in očetovo podporo naj bi se pogosto zanašali in jo predvsem po neuspešnem nastopu tudi potrebovali. Radi naj bi videli, da jih mati ali oče prideta gledat na tekmovanje ter naj bi včasih med tekmovanji tudi potrebovali njuno spodbudo. Hkrati pa naj bi se le redkokdaj počutili negotovo, če mati ali oče nista bila prisotna na tekmovanju.

Določene razlike glede podpore staršev prav gotovo narekuje tudi športnikova starost oziroma njegova izkušnost. Starejši oziroma izkušenejši športniki se v odnosu s starši najbrž počutijo bolj neodvisne in samostojne kot mlajši, manj izkušeni, kar pa ne pomeni, da pravilne podpore in spodbude ne potrebujejo.

Da mladi športniki čutijo potrebo po podpori, navajajo mnoge študije. Verdet in sodelavci (Wylleman idr., 2007) so proučevali medosebne odnose v športnem trikotniku na vzorcu 13 do 18 let starih nadarjenih športnikov. Ugotovili so, da imajo mladi športniki odprt odnos do svojih staršev in da potrebujejo njihovo podporo ter jo tudi dobijo.

Stambulova (1994, 1995, v Wylleman idr., 2007) je ravno tako prišla do ugotovitve, da je zadovoljstvo športnika s svojo športno kariero odvisno tudi od odobravanja, pohvale in podpore staršev.

Wylleman idr. (2002) so v študiji na 265 perspektivnih športnikih ugotovili, da le-ti medsebojne odnose s trenerji in starši zaznavajo kot pozitivne, konstruktivne in v povprečju brez večjih konfliktov. Majhne razlike med lestvicama dejanskega in želenega stanja v medosebnih odnosih so pokazale, da so športniki zadovoljni z aktualnimi odnosi. Hkrati so ugotovili, da športnice čutijo večjo potrebo po čustveni podpori kot športniki in da starejši in izkušenejši športniki zaznavajo večjo razdaljo v odnosih s starši in trenerji.

Starejši športniki in športniki z daljšim tekmovalnim stažem so menili, da jim očetje in tudi matere nudijo manj čustvene podpore, hkrati pa jih tudi manj omejujejo. Istočasno so rezultati pokazali, da bolj ko so se treningi in tekmovanja stopnjevala, manj materine podpore so športniki potrebovali.

Wylleman, Vanden Auweele, De Knop, Slore in De Marteaer (1995, v Wylleman idr., 2007) so ugotovili, da se je v fazi mojstrstva potreba talentiranih športnikov po materini podpori zmanjšala, medtem ko so od očeta želeli oziroma pričakovali večjo emocionalno podporo. Ta preskok od matere k očetu so si Wylleman in sodelavci razlagali kot posledico večjega zanimanja očetov šele ob doseganju boljših uspehov športnika, medtem ko so bile matere prisotne že od vsega začetka.

Študije so tudi nakazale odvisnost športnikovega napredka od emocionalne podpore staršev in nasvetov staršev, povezanih s športom. Športniki, ki so uspešno prešli iz ene faze športne kariere v drugo, so poročali o večji tovrstni podpori kot športniki, ki jim ta prehod ni uspel. Prvi tudi niso čutili prevelikih starševskih pritiskov po uspehu. Hkrati so športniki, ki še niso dosegli mednarodne ravni tekmovanja, poročali o večji potrebi po materini emocionalni podpori kot tisti, ki jim je ta prehod že uspel.

Izkazalo se je, da bolj uspešni športniki dobivajo večjo pozitivno podporo, več pohval in razumevanja s strani staršev kot manj uspešni športniki že od vsega začetka. To dejstvo nakazuje možno povezavo med pozitivno čustveno podporo staršev in večjimi možnostmi napredovanja in doseganja boljših rezultatov (Wuerth, Lee in Alfermann, 2004).

Gould in sodelavci (1999, v Wylleman idr., 2007) so izvedli raziskavo med udeleženci olimpijskih iger v Atlanti in spoznali, da so športniki, ki so izpolnili ali presegli svoja pričakovanja na igrah, pogosteje navajali pozitivno družinsko podporo (tudi neposredno prisotnost staršev na večjih tekmovanjih) kot športniki, ki niso uspeli doseči svojih ciljev.

Gould idr. (2002, v Wylleman idr., 2007) so v raziskavah naleteli tudi na primere, ko je bil eden od staršev izredno negativno nastrojen oziroma razpoložen (ni izražal pozitivne podpore, na športnika je deloval stresno, ali celo ljubezen pogojeval z uspehom), medtem ko je drugi starš športniku dajal pozitivno, brezpogojno ljubezen in podporo in s tem bolj ali manj kompenziral negativne pritiske.

V diplomski nalogi nas je tudi zanimalo, ali plesalci in plesalke do matere in očeta kdaj kažejo sovražni odnos. Rezultati so pokazali, da eni in drugi tako do matere kot do očeta le v redkih primerih kažejo znake sovražnega vedenja. Istočasno so si želeli, da do sovražnih odnosov skorajda nikoli ne bi prihajalo.

Plesalci in plesalke so odgovarjali, da naj bi se redkokdaj prepirali s svojima staršema o tekmovanjih ali imeli pripombe nad njunim vedenjem na tekmovanjih. Očeta in matere naj bi se skorajda nikoli ne izogibali in redkokdaj naj bi se zgodilo, da se z njima ne bi želeli pogovarjati. Redko naj bi tudi čutili, da sta starša do njih nepravilna, prezahtevna ali preveč kritična, da nič, kar naredijo, ni dovolj dobro zanju in skoraj nikoli naj ne bi imeli občutka, da bi jih oče ali mati zapustila.

Druge raziskave so pokazale, da je sovražno oziroma odklonilno obnašanje športnikov do staršev večkrat bilo v tesni povezanosti z restriktivnim in s kritičnim obnašanjem staršev ter kaznovanjem. Odnos staršev, ki temelji na nadzorovanju, ukazovanju in zahtevah naj bi bil posledično povezan s športnikovim zaznavanjem starševskih pritiskov in hkrati z odklonilnim obnašanjem športnikov do staršev.

Zanimalo nas je tudi, kako samozavestno je obnašanje plesalcev in plesalk v odnosu do matere. Izkazalo se je, da so tako eni kot drugi precej samozavestni v odnosu do svoje matere. Med plesalci in plesalkami ni prihajalo do statistično pomembnih razlik v zaznavanju stopnje samozavesti, je pa bila ugotovljena statistično značilna razlika med zaznavanjem dejanskega in želenega stanja. Predvsem plesalci so si želeli, da bi bili v odnosu do svoje matere še nekoliko bolj samozavestni.

Plesalke in plesalci so poročali, da naj bi se včasih neodvisno od matere odločali kaj bi radi počeli oziroma včasih naj bi počeli to, kar čutijo, da morajo, ne glede na to, kaj si je o tem mislila njihova mati. Pogosto naj bi materi pojasnili svoja stališča in se le-teh tudi držali. Vseeno pa naj bi le redkokdaj počeli, kar bi si želeli, namesto da bi poslušali svojo mater, kar nakazuje na to, da naj bi jim mati vseeno predstavlja določeno avtoriteto.

Wylleman idr. (2002) so ugotovili, da manj ko so športniki čutili potrebe po starševski podpori, bolj samozavestno oziroma prepričljivo so se vedli predvsem do tistega starša, ki je bil že od samega začetka športne kariere bolj vpleten v šport, to pa je bila športnikova mati.

Tudi v pričujoči diplomski nalogi smo ugotovili, da naj bi bile v veliki večini matere tiste, ki so bolj aktivno vključene v tekmovalni športni ples. Hkrati smo opazili, da plesalci in plesalke ne izražajo pretirano velike potrebe po podpori staršev. Če to povežemo z ugotovitvami Wyllemana in sodelavcev, bi v tem lahko našli razlog za kar samozavestno obnašanje anketiranih plesalcev in plesalk do svoje matere.

8 SKLEP

Glavni namen diplomske naloge je bilo ugotoviti kakšni medosebni odnosi vladajo med anketiranimi plesalci in plesalkami športnega plesa in njihovimi starši. Poleg tega nas je zanimalo, ali med plesalci in plesalkami prihaja do statistično značilnih razlik v zaznavanju medosebnih odnosov s starši, ter ali so plesalci in plesalke zadovoljni z obstoječimi odnosi ali si morda želijo kakšnih sprememb.

V vzorec merjencev je bilo vključenih 55 plesalcev športnega plesa, natančneje 30 plesalcev in 25 plesalk, starih od 11 do 29 let, povprečna starost je bila 16 let in pol. Plesalci so bili člani šestih slovenskih plesnih klubov iz Ljubljane, Maribora, Krškega, Kopra in Nove Gorice.

Raziskava je bila izvedena s pomočjo anketnega vprašalnika o medosebnih odnosih v športu SIRQ-A(AP) (Sport Interpersonal Relationships Questionnaire, Athlete on the Athlete-Parents relationship). Ugotovili smo, da imajo plesalci in plesalke športnega plesa precej odprte in pozitivne odnose z materami in očetmi, v povprečju brez večjih konfliktov in sovražnosti. Da plesalci in plesalke tako od matere kot od očeta potrebujejo zmerno, lahko bi rekli ravno pravšnjo mero čustvene podpore in spodbude, in da so kar samozavestni v svojem obnašanju do matere.

Na podlagi rezultatov, do katerih smo prišli s pomočjo analize variance in t-testa, lahko potrdimo ali zavrnemo postavljene hipoteze:

HIPOTEZA 1: Med plesalci in plesalkami športnega plesa ni statistično značilnih razlik v zaznavanju odprtega odnosa z materjo, niti ne v zaznavanju odprtega odnosa z očetom.

Na podlagi dobljenih rezultatov lahko potrdimo prvo hipotezo. Čeprav se je pri dejanskem stanju lestvice odprtega odnosa z očetom pokazala težnja po statistično značilni razliki med plesalci in plesalkami, so bile te razlike in tudi razlike v odnosih z materjo premajhne, da bi bile statistično pomembne. Plesalci so res svoj odnos z očetom ocenjevali nekoliko bolj pozitivno in odprto kot plesalke. Tudi med devetimi plesalci in plesalkami, ki so ocenili, da je njihov oče bolj vpleten v športni ples kot mati, je bilo kar sedem plesalcev, kar nakazuje na dobre in konstruktivne odnose med njimi. Predvidevamo, da je tudi to pripomoglo k temu, da

so rezultati pokazali nekoliko bolj odprte odnose med plesalci in očeti. Plesalci so v primerjavi s plesalkami tudi malenkost bolj pozitivno in odprto zaznavali svoj odnos z materjo, vendar pa so bile razlike tu res minimalne.

HIPOTEZA 2: Med plesalci in plesalkami športnega plesa obstaja statistično značilna razlika v zaznavanju potrebe po podpori, tako materine kot očetove.

Hipotezo smo postavili na podlagi spoznanj drugih raziskav (Wylleman idr., 2002), kjer so ugotovili, da športnice izražajo večjo potrebo po podpori staršev kot športniki. Postavljene hipoteze pa ne moremo sprejeti, saj rezultati niso pokazali statistično pomembnih razlik med plesalci in plesalkami športnega plesa. Plesalke niso izražale večje potrebe po podpori staršev, izkazalo se je celo, da so bili plesalci tisti, ki so zaznavali nekoliko večjo potrebo tako po materini kot po očetovi podpori, vseeno pa je bila razlika premajhna, da bi bila lahko statistično pomembna.

HIPOTEZA 3: Med plesalci in plesalkami športnega plesa ni statistično značilnih razlik v zaznavanju »sovražnega« vedenja do matere, niti ne v zaznavanju »sovražnega« vedenja do očeta.

Na podlagi dobljenih rezultatov, ki so pokazali, da se ocene plesalcev in plesalk pri lestvici »sovražnosti« bistveno ne razlikujejo, lahko sprejmemo zgornjo hipotezo. Plesalke so sicer kazale malenkost bolj sovražni odnos do svoje matere, malo manj do očeta, kot plesalci, vendar so bile razlike premajhne, da bi bile statistično pomembne.

HIPOTEZA 4: Med plesalci in plesalkami športnega plesa ni statistično značilnih razlik v zaznavanju samozavestnega vedenja do svoje matere.

Hipotezo lahko sprejmemo, saj rezultati kažejo, da med plesalci in plesalkami ne prihaja do bistvenih razlik v samozavestnem odnosu do matere. Majhno razliko je sicer opaziti pri želenem stanju, ko plesalci izražajo željo po nekoliko bolj samozavestnem odnosu do matere, medtem ko si plesalke tega ne želijo, vendar so razlike premajhne, da bi bile statistično značilne.

HIPOTEZA 5: Med dejanskim in želenim stanjem obstaja statistično značilna razlika v zaznavanju odprtega odnosa z materjo in v zaznavanju odprtega odnosa z očetom.

Hipotezo lahko sprejmemo, saj so rezultati pokazali, da si plesalci in plesalke želijo nekoliko bolj odprtih odnosov tako z materjo kot z očetom. Kljub temu, da prihaja med dejanskim in

želenim stanjem do statistično značilnih razlik, smo mnenja da so plesalci z obstoječimi odnosi kar zadovoljni, saj odnos z materjo in očetom ocenjujejo kot dokaj odprtega in pozitivnega. Razumljivo pa je, da si vsi želimo, da bi bili odnosi z drugimi osebami še nekoliko boljši kot v resnici že so.

HIPOTEZA 6: Med dejanskim in želenim stanjem obstaja statistično značilna razlika v zaznavanju potrebe po materini podpori in v zaznavanju potrebe po očetovi podpori.

Na podlagi dobljenih rezultatov lahko potrdimo zgornjo hipotezo. Čeprav srednje vrednosti ne kažejo bistvenih razlik, nam rezultati t-testa ter sliki 34 in 38 razkrijejo, da med dejanskim in želenim stanjem obstaja statistično pomembna razlika tako v potrebi po materini kot v potrebi po očetovi podpori. Ugotovili smo, da je potreba plesalcev in plesalk po materini in očetovi podpori zmerna, ter da si po eni strani želijo več materine in očetove podpore, po drugi strani pa ne želijo biti preveč odvisni od te podpore, ter si želijo, da bi bili v določenih situacijah bolj samostojni.

HIPOTEZA 7: Med dejanskim in želenim stanjem obstaja statistično značilna razlika v zaznavanju »sovražnega« odnosa do matere in v zaznavanju »sovražnega« odnosa do očeta.

Tudi to hipotezo lahko sprejmemo. Rezultati so pokazali, da se plesalke in plesalci redkokdaj sovražno vedejo do matere in do očeta, kar pomeni da so njihovi odnosi brez večjih konfliktov. Istočasno si želijo, da se skoraj nikoli ne bi sovražno vedli, ne do matere in ne do očeta. Menimo, da so plesalke in plesalci zadovoljni z obstoječimi odnosi, razumljivo oziroma nič nenavadnega pa ni, da si želijo še nekoliko boljših odnosov.

HIPOTEZA 8: Med dejanskim in želenim stanjem obstaja statistično značilna razlika v zaznavanju samozavestnega odnosa do matere.

Tudi zadnjo hipotezo lahko sprejmemo, saj smo ugotovili, da med dejanskim in želenim stanjem prihaja do večjih razlik. Rezultati so pokazali, da so plesalke in plesalci dejansko dokaj samozavestni v svojem odnosu do matere, ter si po eni strani želijo, da bi bili še naprej samozavestni v odnosu z materjo, po drugi strani pa menijo, da njihova samozavest v določenih situacijah ne bi smela biti prevelika in vedo, da morajo materine nasvete vseeno bolj ali manj spoštovati in upoštevati.

Lahko rečemo, da so dobljeni rezultati več ali manj skladni z ugotovitvami številnih študij z obravnavanega področja. Kljub temu moramo na rezultate gledati z dokajšnjo mero distance, predvsem zaradi dveh razlogov. Prvi se nanaša na velikost in izbiro vzorca. Le ta bi moral biti precej večji (sodelovati bi moralo večje število plesalcev, ki bi prihajali iz različnih plesnih klubov po Sloveniji), da bi dobljene rezultate lahko posploševali. Drugi razlog pa je v samem anketnem vprašalniku. Čeprav je le ta v svojem originalu izjemna pridobitev na področju raziskovanja in ugotavljanja medosebnih odnosov v športu mladih, slovenska različica še ni bila testirana oziroma še ni bilo narejene študije, ki bi potrdila zanesljivost vprašalnika.

Menimo, da bi bilo smiselno odnose med športnimi plesalci in starši poglobljeno proučiti na še večjem vzorcu in rezultate analizirati ne samo glede na spol, ampak tudi glede na starostno oziroma razvojno stopnjo športnih plesalcev, ter ugotoviti kako se njihov odnos s starši spreminja. Hkrati bi bilo zanimivo primerjati medosebne odnose športnih plesalcev in staršev glede na kakovostno raven plesalcev in videti, ali boljši in perspektivnejši športniki res prejemajo več pozitivne podpore in spodbude s strani staršev, kot slabše uvrščeni športniki, kar so nakazale nekatere raziskave. Predvidevamo, da bi dobljeni rezultati lahko bili v pomoč tako plesni stroki in trenerjem, kot tudi staršem plesalcev, da bi le ti bolje razumeli potrebe svojih otrok in jim bili v večjo pomoč in oporo v kompliciranem svetu tekmovalnega športa. Mogoče so spoznanja in ugotovitve pričujoče diplomske naloge prvi korak, narejen v tej smeri ...

9 LITERATURA

Bergant, E., Jemec, M. in Kermelj-Dobnik, M. (1995). *Šport v družini*. Ljubljana: Olimpijski komite Slovenije, Združenje športnih zvez.

Bois, J. E., Sarrazin, P. G., Brustad, R. J., Trouilloud, D. O. in Cury, F. (2005). Elementary schoolchildren's perceived competence and physical activity involvement: the influence of parents' role modelling behaviours and perceptions of their child's competence. *Psychology of Sport and Exercise*, 6(4), 381-397.

Cecić Erpič, S. (2005). Moj otrok in tekmovalni šport – da ali ne? *Otrok in družina*, 55(1), 26-27.

Cecić Erpič, S. (2002). *Konec športne kariere: razvojno psihološki in športno psihološki vidiki*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

Dohnal, T. (1997). Pomen in vloga telesne aktivnosti v življenju družine. *Šport*, 45(2), 31-32.

Doupona Topič, M. (18.01.2007). Gibanje? Otroci so (lahko) naše ogledalo. *Polet*, 3, str. 40-41.

Doupona Topič, M. (24.05.2007). Vloga stereotipov pri neenakosti med spoloma. *Polet*, 20, str. 70-71.

Doupona, M., Petrović, K., Ambrožič, F. in Sila, B. (1997). Razlike med spoloma. Športnorekreativna dejavnost v Sloveniji 1996. *Šport*, 45(4), 44-47.

Doupona, M. in Petrović, K. (2000). *Šport in družba: sociološki vidiki*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Jarc Šifrar, T. (2001). *Model športne šole plesa*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

Jenko, S. (2003). *Medosebni odnosi med športniki in njihovimi trenerji*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

Krojej, V. L. in Videmšek, M. (2002). Parents and sport activity of their preschool children. *Kinesiologia Slovenica*, 8(1), 19-24.

Krojej, V. L. in Videmšek, M. (2003). Športno udejstvovanje štiri- do šestletnih otrok v ljubljanskem okrožju. *Šport*, 51(1), 60-62.

Ličen, S., Ceci Erpič, S. in Doupona Topič, M. (2006). Odnos med športnikom in trenerjem v slovenskih kakovostnih košarkarskih ekipah. *Šport*, 54(4), 44-48.

Lukas, E. (1993). *Družina in smisel*. Celje: Mohorjeva družba.

Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (ur.). (2001). *Razvojna psihologija: izbrane teme*. Ljubljana: Oddelek za psihologijo Filozofske fakultete.

Petrović, K. in Doupona, M. (1996). *Sociologija športa*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

Sachs, C. (1997). *Svetovna zgodovina plesa*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Tušak, M. in Tušak, M. (2003). *Psihologija športa*. 3. dopolnjena izdaja. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Tušak, M., Tušak, M. in Tušak, M. (2003). *Vloga družine in staršev v športu*. Zalog: klub MT Zalog.

Velepec, U. in Doupona Topič, M. (2004). Medosebni odnosi med vrhunskimi biatlonci in njihovimi trenerji. *Šport*, 52(4), 82-86.

Videmšek, M., Posega, T. in Karpljuk, D. (2006). Mnenje smučarjev cicibanov, staršev in trenerjev o tekmovanjih v alpskem smučanju. *Šport*, 54(4), 52-57.

White, S. A. (2007). Parent-Created Motivational Climate. V S. Jowett in D. Lavallee (ur.), *Social Psychology in Sport* (str. 131-143). Champaign, IL: Human Kinetics.

Wuerth, S., Lee, M. J. in Alfermann, D. (2004). Parental involvement and athletes' career in youth sport. *Psychology of Sport and Exercise*, 5(1), 21-33.

Wylleman, P. (2000). Interpersonal Relationships in Sport: Uncharted Territory in Sport Psychology Research. *International Journal of Sport Psychology*, 31(4), 555-572.

Wylleman, P., De Knop, P., Sloore, H., Vanden Auweele, Y. in Ewing, M. E. (2002). Talented athletes perceptions of the athlete-coach-parents relationships. *Kinesiologia Slovenica*, 8(2), 59-69.

Wylleman, P., Alfermann, D. in Lavallee, D. (2004). Career transitions in sport: European perspectives. *Psychology of Sport and Exercise*, 5(1), 7-20.

Wylleman, P., De Knop, P., Verdet, M. C. in Cecić Erpič, S. (2007). Parenting and Career Transitions of Elite Athletes. V S. Jowett in D. Lavallee (ur.), *Social Psychology in Sport* (str. 233-247). Champaign, IL: Human Kinetics.

Zagorc, M. (2000). *Družabni in športni ples*. Ljubljana: Združenje plesnih vaditeljev, učiteljev in trenerjev Slovenije, Plesna zveza Slovenije.

Zagorc, M. (2001). *Ples: družabnost, šport, umetnost*. Ljubljana: Domus.

Zagorc, M., Petrović, S. in Miladinova, A. (2005). *Razvoj gibalnih sposobnosti športnih plesalcev*. Ljubljana: Plesna zveza Slovenije.

Zagorc, M., Zaletel, P., Škofic-Novak, D., Tušak, M. in Golja, A. (1999). *Vsestranska priprava plesalcev*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport, Združenje plesnih vaditeljev, učiteljev in trenerjev Slovenije, plesna zveza Slovenije.

Zaletel Černoš, P. (2002). *Pomen samopodobe, vrednot in medosebnih odnosov v športnem plesu*. Doktorska disertacija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.